

Univerzita Karlova v Praze

Husitská teologická fakulta

Diplomová práce

Píseň písní,
překlad a interpretace

Song of Songs,
translation and interpretation

Katedra biblických studií

Studijní obor: Husitská teologie v kombinaci s religionistikou

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce:
Jiří Beneš, Th.D.:

Autorka:
Iva Folajtářová

Praha 2007

Děkuji za odborné vedení této diplomové práce Jiřímu Benešovi Th. D., dále Achabu Haidlerovi za poskytnutí jeho poznámek a komentářů k Písni, Lucii Ondráčkové a Vandě Kuběnové za pomoc s korekturami a za cenné rady, Petrovi Franekovi za pomoc se závěrečnou typografií a Svatoplukovi Krýslovi za pomoc s německým překladem.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem "Píseň písni, překlad a interpretace" napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne 30.3.2007

Anotation.

The main point of this diploma thesis is my own translation and interpretation of the Song of Songs. My interpretation is close to a naturalistic one and I perceive it to be a love poem. However, I feel that the poem transcends the erotic level, just as each relationship is more than simply the two individuals participating in it. Therefore, I am trying to integrate both the naturalistic as well as the allegoric viewpoints into one whole.

Anotace.

Těžiště této diplomové práce je především v mém vlastním překladu a interpretaci Písně písní. Je mi blízký naturalistický výklad, skrze nějž vnímám Píseň jako milostnou báseň. Neomezují se však pouze na rovinu erotiky. Chápu jakýkoliv lidský vztah "já-ty" transcendentně. Proto se snažím začlenit jak naturalistický, tak alegorický výklad do jednoho celku.

Key words

interpretation, translation, midrash, st. Teresa of Avila, st. John of the Cross, Rashi, Song of Songs

Klíčová slova

interpretace, překlad, midraš, sv. Terezie od Ježíše, sv. Jan od Kříže, Raši, Píseň písní

Obsah

1	Úvod	7
2	O Písni písní	9
2.1	Vznik Písně a její autorství	9
2.2	Zařazení knihy, kanonizace	9
2.3	Typy výkladů	10
2.3.1	alegorický výklad	10
2.3.2	Naturalistický výklad (světská láska)	11
2.3.3	Kultický výklad (kulticko-mytologický)	11
2.3.4	Dramatický výklad	12
2.4	Postavy v Písni	12
3	Překlad a interpretace Písně písní	13
3.1	Kapitola první: Políbení	13
3.2	Kapitola druhá: Jaro	24
3.3	Kapitola třetí: Temná noc	32
3.4	Kapitola čtvrtá: Krása nevěsty - zasnubní řeč	39
3.5	Kapitola pátá: Krása Milého - svatební noc	47
3.6	Kapitola šestá: Sjednocení	56
3.7	Kapitola sedmá: Milování	62
3.8	Kapitola osmá: Láska	68
4	Závěrečné shrnutí	75
5	Dodatky	78
5.1	Použitá literatura	78
5.2	Transkripce hebrejských výrazů	79
6	Příloha	80

Motto: "Nechápu, jak to vlastně je, a opravdu se tím kochám, že to nechápu."
(Sv. Terezie od Ježíše)

1 Úvod

Tato diplomová práce je zaměřena především na vlastní interpretaci a překlad Písně písní (dále jen Píseň). K doplnění a porovnání jiných výkladů uvádím citace z díla sv. Terezie od Ježíše Nad Velepísní¹ a Hrad v nitru², z díla sv. Jana od Kříže Temná noc³, Rašiho⁴, Song of Songs Rabbah⁵, Meeka⁶, komentáře Českého ekumenického překladu (dále ČEP),⁷ Sborníku k sedmdesátinám Milana Balabána⁸ i jeho vlastní komentáře⁹ a ze Segertova komentáře k pěti svátečním svitkům¹⁰. K porovnání překladů jsem měla k dispozici Balabánův sborník překladů od 15.-20. století¹¹ a The Holy Bible: New Revised Standard Version (dále jen NRSV)¹². Při překladu jsem pracovala s Pípalovým hebrejsko-českým slovníkem, Geseniem¹³, elektronickým (hebrejsko-českým slovníkem) davar¹⁴, elektronickou hebrejskou konkordancí¹⁵.

Kurzívou napsaná slova jsou fonetické přepisy hebrejských (řeckých, aramejských apod.) výrazů. Slovesné kořeny přepisují pomocí tří písmen se dvěma vloženými pomlčkami (např. n-š-k). Označení biblických knih, číslování veršů, názvy měst a jmen je totožné s ČEP. Dále používám zkratku kral. pro kralický překlad. Ostatní zkratky používám podle běžného způsobu užívání zkratk (např. - například, a tak dále - atd.).

Ve svém překladu se budu snažit co nejpřesněji držet hebrejského textu a vyhýbat se slovům navíc, které se v originálu nevyskytují (jež sice mohou text lépe vysvětlit, ale zase ubírají, dle mého názoru, na autenticitě a síle textu).

Hebrejšтина velmi sporadicky užívá sloveso být, pokud ho použije, má to velmi silný význam (v tomto slovesu jsou uloženy konsonanty z tetragramu), proto budu s tímto slovesem velmi šetřit a snažit se ho používat jen v případech, kdy se tam skutečně objeví. Pokud se objeví, zvýrazním ho velkými písmeny. Všechna slova, jež budou ve verších v závorce, se v hebrejském originálu nevyskytují a budou tam uvedena kvůli české gramatice (stavbě věty).

¹Sv. Terezie od Ježíše: Nad Velepísní, Karmelitské nakladatelství, Kostelní Vydří 2003.

²Sv. Terezie od Ježíše: Hrad v nitru, Karmelitské nakladatelství, Kostelní Vydří 2003.

³Sv. Jan od Kříže: Temná noc, Karmelitské nakladatelství, Kostelní Vydří 1995.

⁴Překlad Rašiho jsem převzala z nepublikovaných poznámek k Písní Achaba Haidlera.

⁵Neusner, J.: A Theological Commentary to the Midrash, v. 3., Song of Songs Rabbah, Boston 2001.

⁶Meek, J.: The interpreter's Bible V., Abingdon, New York 1935 (ed. Harmon).

⁷Starý zákon, překlad s výkladem, Kalich, Praha 1979.

⁸Sborník k sedmdesátinám Milana Balabána, red. Stránský, R., Onyx, Praha 1999.

⁹(Balabán, M.): Píseň písní, v českých překladech 15.-21. století, Paseka, Praha -Litomyšl 2003; Theologická příloha Křesťanské revue XXIX., red. Lochman, Kostnická jednota v Praze 1962; Theologická příloha Křesťanské revue XXXV., red. Lochman, Smolík, Kostnická jednota v Praze 1968.

¹⁰Segert, S.: Pět svátečních svitků, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1958.

¹¹(Balabán, M.): Píseň písní, v českých překladech 15.-21. století, Paseka, Praha -Litomyšl 2003.

¹²The Holy Bible: containing the Old and New testaments with the Apocryphal, Deuterocanonical Books: New revised standard version, New York, Oxford University 1989.

¹³Gessenius, W. : Hebräisches un Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament, Berlin 1954.

¹⁴<http://www.faithofgod.net/davar/>

¹⁵Kantowitz, D.: Judaic Classics Library, verze 2.2. 2001, Institute for Coputer Jewish life.

Hebrejšтина neuzívá často samostatně stojící zájmena, ale jen slovesa v určitém tvaru. Pokud se tedy v textu objeví zájmeno, zdůrazním ho velkými písmeny, abych upozornila na jeho výskyt.

Většina hebrejských vět začíná slovesem, pokud tomu tak není, ukazuje to na změnu děje či řečníka. Je narušena plynulá kontinuita textu. Vyskytne-li se tato změna v Písni, budu s ní pracovat dále ve své exegezi.

V celém textu budu psát velkým písmenem slova Milý a Milá, abych tak zvýraznila jejich postavy a ukázala na jejich důležitost.

Je mi blízká interpretace naturalistická, jež vnímá text jako milostnou báseň. Neomezují se však pouze na rovinu erotiky. Chápu jakýkoliv lidský vztah "já-ty" transcendentně. V každém lidském vztahu vnímám hlubší přesah, cosi "božského." A tím "božským" je láska, která činí vztah vztahem. V textu Písni se nevyskytuje Boží jméno, vyskytují-li se zmínky o Bohu, pak jen v letmých náznacích. I kdybychom chápali Píseň "jen" jako milostnou báseň, přesto v ní "cosi" přesahného bude. Tím přesahem je Láska, tedy Bůh.¹⁶ V mikrokosmu lidského vztahu je makrokosmo Božího zjevení. Naše duše i Bůh se nám zjevuje prostřednictvím vztahovosti. Proto je mi blízká i interpretace alegoricko-mystická, jež vykládá Píseň jako vztah duše k Bohu. Pokud budu v textu některé verše vykládat jako stav ponoření duše do Boha či stav modlitby - chápu to vše v rámci lidského vztahu, který se těmito věcmi naplňuje a potvrzuje. Píseň budu interpretovat v duchu naturalistického a alegorického výkladu, který bude spíše asociativní povahy.

Mytologický výklad, který převažoval na počátku dvacátého století, uvádím do kontrastu s vlastní interpretací. Tento typ výkladů nám sice odkrývá dobové pozadí, ukazuje na motivy, jež nejspíše ovlivnily autora, ale neodhaluje nám, podle mého názoru, příběh samotný. Skoro jakoby odmyslel poetiku lásky, vybral vše podstatné a z příběhu samotného nám neponechal nic.

Alegorický výklad Rašiho a midraše uvádím pro příklad, jak se na tento text po dlouhá staletí názíralo, jak k němu přistupovala a stále přistupuje židovská tradice.

¹⁶Sr. 1J 4,8.

2 O Písni písní

2.1 Vznik Písně a její autorství

Na době vzniku Písně se badatelé dodnes neshodnou. Podle Segerta, jenž vychází z dosavadních bádání, dostala Píseň dnešní podobu v 4. st. př.n.l.. Najdou se v ní slova přejatá jak z perštiny (Pís 4,13) tak z řečtiny (Pís 3,9), přesto její látka pochází z dob starších, jednotlivé výrazy se vyskytují i dva tisíce let nazpět.¹⁷ Některé archaismy v textu odkazují snad i na dobu Šalamonovu (např. Pís 3,6-11).¹⁸ Zpráva o Šalamounovi pochází z doby prvního království. V 1Kr se mluví o podobných druzích rostlin a zvířat (např.: 1Kr 10,28) podobně jako v Písni (např.: Pís 1,14 a 2,1). Této době též nasvědčují geografické údaje, které byly známy v době dvou království - severního a jižního,¹⁹ zde se o nich mluví, jakoby patřily pod jeden politický systém.

Církev do dnešní doby uznává autorství Šalamouna (tedy i vznik Písně datuje do této doby). Mnoho učenců však Šalamounovo autorství popírá a vznik spisu řadí do doby pozdější - předexilní (600 př. n.l.), která je spojena s králem Chizkiášem (králem Judy)(sr. Př 25,1; 2Kr 32, 27-29).²⁰

2.2 Zařazení knihy, kanonizace

Píseň patří mezi tři knihy²¹, které jsou podle tradice připisovány Šalamounovi. Tyto knihy Šalamoun sepsal ve třech obdobích svého věku: Píseň v mladí, Přísloví ve středním věku, když plodil syny a Kazatele ve stáří, v moudrosti. Tato trojice písní také odpovídá třem pádům. K prvnímu došlo, když Šalamoun byl vládcem pouze nad Izraelem (Př 1,1), k druhému, když byl králem nad Jeruzalémem (Kaz 1,1) a k třetímu, když zůstal jen králem nad svým ložem (Pís 3,7).²²

Řadí se také mezi pět svátečních svitků,²³ jež se čtou při židovských svátcích.²⁴ Do kánonu byla kniha zařazena v Jabne r. 90 n.l. pravděpodobně díky alegorickému výkladu, který přednesl rabi Akiba (jenž se jí zastal proti názoru, že jde pouze o světský spis), díky autorství připisovanému Šalamounovi a faktu, že byla patrně již v té době součástí pesachové liturgie.

¹⁷Segert,S.: Pět svátečních svitků, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1958, s. 16.

¹⁸Podle Starý zákon, překlad s výkladem, Kalich, Praha 1979, s. 251.

¹⁹Např.: Én-gedí, Chemron, Karmel, Libanón, Chešbón a Jeruzalém.

²⁰Podle Malick, D.: An introduction to the Song of Songs in http://www.bible.org/page.php?page_=909

²¹Píseň, Kazatel a Přísloví.

²²Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera. (Pozoruhodný názor přináší ve svém nepublikovaném textu Achab Heidler. Jeho názor uvádím jako názor interpreta, jenž se jako umělec pokusil zcela mimořádným způsobem Píseň interpretovat díky své znalosti hebrejštiny.)

²³Píseň, Rút, Pláč, Kazatel a Ester.

²⁴Kazatel při sukotu, Ester při purimu, Píseň při pesachu, Rút při šavuotu, Pláč při 9. avu.

2.3 Typy výkladů

2.3.1 alegorický výklad

a) v judaismu

Jeden z důvodů pro zařazení Písně do kánonu byl její alegorický výklad, který předložil rabi Akiva. Interpretoval vztah Milé k Milému alegoricky jako vztah národa Izraele k Hospodinovi. Rabi Akiba odsuzoval ty, kdo si zpívali Píseň ve vinárnách, vyzdvihl její posvátnost a dokonce tvrdil, že je ze všech svatých knih nejsvatější. Alegorické interpretace Písně se objevují též v Talmudu a Targumu. Nejstarší Targum, jenž pochází z 6. století (byl prvním uceleným výkladem Písně) interpretoval Píseň též alegoricky, jako vztah dcery Izraele s Všemohoucím. Tento Targum se pak stal zdrojem všech alegorických výkladů Písně. Starší podoba alegorického výkladu ztotožňovala Milou s Moudrostí (to naznačuje autorství Šalamounovo).²⁵

Hlavními židovskými komentátory Písně byli Saadja ben Josef, Raši, Ibn Ezra. Celý komentář k Písni je obsažen v midraš rabba. Tento komentář podobně jako Rašiho vykládá Píseň skrze dějiny Izraele od exodu až do doby Mesiáše a postavení třetího chrámu. Text Písně se čte o svátku pesachu díky jejímu alegorickému výkladu - na připomínku vyvedení z Egypta. Alegorický výklad se nejvíce rozvíjel v mysticky ovlivněném judaismu. Písni se zabývali středověcí kabalisté²⁶ i novověcí chasidé.²⁷

b) v křesťanství

Křesťané posunuli alegorický výklad Písně na vztah Krista (ženicha) s církví (nevěstou). Toto pojetí výkladu přetrvávalo po celý starověk a středověk až do novověku téměř bez odporu. V Novém Zákoně není zmínka o Písni, proto rozvíjeli její komentáře po vzoru židovské alegorické interpretace.

Prvním křesťanským významným komentátorem Písně byl vzdorpapež a mučedník Hippolytus Římský, který přijmul židovskou alegorii s křesťanskými úpravami. Svůj výklad založil na tehdy již tradiční analogii vztahu církve s Hospodinem (Milé s Milým). Brzy ho však zastínil Origenes, jehož homilie k Písni se staly výchozím textem pro další exegety. Jako první stanovil pravidla alegorické metody. Po něm následovalo mnoho dalších: Řehoř z Nyssy, Theodóretos z Kyrrhoi, Filon Karpasijský, Řehoř Veliký a další.

Od středověku začaly vznikat první mystické výklady Písně (nepočítáme-li za mystika Origena). Díky Bernardu z Clairvaux, jenž psal nadšené chvály na pannu Marii, se začala Píseň vykládat jako mariánský hymnus. Analogicky byl vykládán vztah Milé k Milému jako

²⁵Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.

²⁶Zvláště kniha Zohar. Svědčí o tom postava Šechiny, ženská poselkyně Hospodina.

²⁷Segert, s. 17.

vztah Marie ke Kristovi. Přes vlastní nadšené chvály na pannu Marii však Bernard ve výkladu Písně setrval na rovině Kristus - duše.

Nejvýznamnější mystici, jež Píseň komentovali, sv. Terezie od Ježíše a sv. Jan od Kříže, interpretovali vztah Milého a Milé jako vztah duše k Bohu (či ke Kristu).

M. Luther se s Písní vyrovnal polemicky, postavil se výhradně proti dosavadnímu alegorickému výkladu (Bůh versus církve apod.) a zastával výklad alegoricko-politický, který chápal jako hold Hospodinu, jemuž Šalamoun vzdává díky za lojalitu vůči lidu a v nevěstě viděl symbol státu.²⁸

Alegorické pojetí Písně zastávali bratři Kraličtí, které používali k výkladu jednotlivých slov i k překladu celé Písně.²⁹

2.3.2 Naturalistický výklad (světská láska)

Už dříve (v pátém století) se vyskytovalo milostné pojetí Písně. Církevní otec Theodor z Mopsúestie byl za toto pojetí prohlášen na cařihradském koncilu za kacíře. Sebastian Castellio, zastánce přirozeného výkladu, byl nucen opustit Ženevu, protože považoval Píseň za milostnou píseň. Luis de León byl za podobný výklad odsouzen v roce 1567 katolickou inkvizicí.

Až v osmnáctém století začal být přirozený výklad Písně uznáván. Nejznámějším zastáncem této interpretace byl teolog J. G. Herder, který ve svém překladu Písně předložil domněnku, že je složena z většího počtu lidových písní. Toto pojetí zastával i Goethe.

Ke konci devatenáctého století poukázal J. G. Wetzstein na podobnost některých částí Písně s písněmi Arabů, jež se zpívají při svatbách v Sýrii. Nevěsta den před svatbou tančí mečový tanec, při němž se líčí její tělesné půvaby.³⁰ Tuto teorii později rozšířil K. Budde, díky němuž tato interpretace převažovala čtvrt století. Zastánci tohoto výkladu vidí v Písní sbírku syrských svatebních milostných písní, které se užívaly při sedmidenním svatebním festivalu. Ženich a nevěsta jsou zde líčeni jako král a královna a je opěvována jejich nesmírná krása.³¹

Začátkem dvacátého století se začala Píseň porovnávat s poezií staroegyptskou a mezopotámskou.³²

2.3.3 Kultický výklad (kulticko-mytologický)

Poznání, že Píseň je jako sbírkou svatebních písní, dalo vzniknout výkladu kulticko-mytologickému. Na podobnost Písně se starobabylónským hymnem na bohyni lásky a plodnosti Išartu upo-

²⁸Podle Putna, M. C.: Origenes: O Písní písní, Hermann a synové, 2000, s. 15-71.

²⁹Segert, s.18.

³⁰Tento typ písní se nazývá arabsky *wasf*.

³¹Podle Segert, s.18-19.

³²Meek, s. 92.

zornili američtí badatelé (zvláště Meek, Schoff).³³ Božská svatba (*hieros gamos*) mezi bohyní (Ištartou) a bohem (Tammúzem) měla zajistit plodnost lidí a úrodný nový rok. Při této svatbě byli božští partneři zastupováni králem a velekněžkou. Byla to oslava jara a deště, která vycházela z kultu plodnosti, kultu ženy. Nejznámějšími zastánci mytologické interpretace byli Schmöckel, Wittekind, Meek a Schoff.³⁴

Další bádání však ukázalo, že pokud v Izraeli tyto hierogamické slavnosti byly, pak se mohly uchytit jen jako novotvar - tedy odklon od vlastního izraelského náboženství.³⁵

2.3.4 Dramatický výklad

Mnozí přívrženci přirozeného výkladu zastávali i dramatický výklad Písni. Příběh se zápletkou jako kultické drama, tj. drama prezentované při bohoslužebných slavnostech. Výklady tohoto typu se odlišují v tom, které postavy příběhu považují za klíčové. Jsou dvě základní hypotézy - jedna počítá s dvěmi hlavními aktéry (král Šalamoun a žena Šulemitka), druhá se třemi (žena, pastevec a král Šalamoun, jenž vystupuje v negativním světle jako sok pastevece).³⁶

2.4 Postavy v Písni

V celém textu Písni vystupuje především Milá (interpretována jako nevěsta) a Milý (také jako ženich), dále dcery Jeruzaléma, které zesilují výpověď Milé či s ní vedou dialog, strážci města, král Šalamoun, kterého můžeme buď ztotožnit s Milým či ho vnímat v opozici k Milé - jako toho, kdo se také zajímá o Milou. Mluví se zde o družích Milého, bratrech Milé a o matkách obou hlavních aktérů.

³³Podle Balabán, M.: Co s Písni, in Theologická příloha Křesťanské revue XXIX. 1962, s.72-79.

³⁴Segert, s. 20-21.

³⁵Podle Balabán, M.: Píseň písni, v českých překladech 15-21. století, Paseka, Praha 2003, s. 15.

³⁶Podle Meek, s. 93.

3 Překlad a interpretace Písně písní

3.1 Kapitola první: Políbení

1.

Píseň písní,³⁷ která je od Šalamouna

Zachovávám tradiční název Písně, který užívá většina překladatelů.³⁸ Jen Kuhn a Haller³⁹ přeložili hebrejský výraz *ašer* (který) jako sloveso *ašira* (budu zpívat) a celý verš zní takto : "Píseň písní, kterou budu zpívat Šalamounovi."

2.

**Kéž políbením⁴⁰ svých úst mě zlíbá,
nebot' nad víno (jest) tvé milování⁴¹**

Tento verš nám naznačuje o co v celé kapitole, potažmo v celé Písní půjde. Námětem Písně je touha Milé, aby ji Milý políbil⁴², přizval ji k sobě, v těsném svazku se s ní spojil. Můžeme tento verš vnímat jako zasvěcení nevěsty ženichu. Hebrejské sloveso *n-š-k* (líbat) je foneticky příbuzné k slovesu *š-k-h* (opájet *se*)⁴³. Ona se s Milým touží spojit v jednu duši, polibkem jakoby jeden druhému dávali pít vlastní duši. Tuto možnost interpretace naznačuje také přirovnání milování k vínu. Polibek jako velmi niterný kontakt vidí i Raši, vykládá

³⁷*Šir haširim* je superlativ stejně jako *kadoš kadošim* (svatyně svatých - velesvatyně) (Ez 45,3) či *melech mlachim* (král králů - velekrál) (Ez 26,7)).

³⁸Pro sr. Balabán: "Nejkrásnější píseň Šalamounova," Fischl: "Píseň písní zvaná Šalamounova," ČEP: "Nejkrásnější z písní Šalamouna."

³⁹Podle Meek, s.103.

⁴⁰Hebrejský výraz *minšikot* (políbení) se vyskytuje v celém SZ pouze na tomto místě. Podobné slovo *nešikot* (polibek) je v Př 27,4 ve slovním spojení "polibek nenávidícího." Toto slovo je odvozené od kořene *n-š-k* (políbit), které se v SZ objevuje pětkrát. Pouze jednou ve významu políbit, jinak ve významu zbroj, výzbroj, bitva.

⁴¹Překlady tohoto hebrejského slova *dodejcha* (milování) se liší. Septuaginta tento tvar přeložila jako "tvé prsy." Tento překlad přes Vulgátu užívá i sv. Terezie od Ježíše.

⁴²Podle Novotného slovníku (Novotný, A.: Biblický slovník I., Kalich, Praha 1956, s. 632-633.) je polibek v SZ potvrzením smlouvy a výrazem pokojného smíření a vzájemného uznání. Podobně polibek vidí i sv. Terezie od Ježíše a interpretuje ho jako znamení pokoje a velikého přátelství mezi dvěma osobami. Duše tedy prosí o tuto milost. Říká: "Kdo jiný než duše zmítaná láskou, by si mohl dovolit o toto pána prosit." Bůh se opravdu může takhle snížit a zahrnout duši velikými milostmi a políbit ji, přijmout ji do společenství. (Sv. Terezie od Ježíše: Nad Velepísní, Karmelitské nakladatelství, Kostelní vydří 2003, s. 20.) "Avšak duše stravovaná láskou, jež ji zbavuje rozvahy, netouží po ničem jiném, než je říkat a je spokojena, že jí to Pán nezakazuje." (Nad Velepísní, s. 15.)

Sv. Jan od Kříže vykládá tento verš podobně jako sv. Terezie: "a je to něco, co se děje v takové blízkosti Bohu, kam duše zprahlá v tolika úzkostech dychtí dojít, že jediného doteku Božství si cení víc, než všech ostatních milostí, které jí Bůh dává." (Sv. Jan od kříže: Temná noc, Karmelitské nakladatelství, Kostelní Vydří 1995, s. 195) Zároveň tento verš přirovnává k sedmému stupni žebříku lásky, který duši dává prudkou a mocnou odvahu, že se v tomto stupni Nevěsta odváží říci si o políbení Milého. (Temná noc, s.180.)

⁴³Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 255.

však celou Píseň alegoricky. Uvádím pro ilustraci jeho interpretaci: "Spoj se se mnou jako v polibku, tím nejnaternějším způsobem, který lidé znají, a dopřej mi stejné míry Poznání, jakou jsi kdysi vdechnul prvotnímu obrazu sebe Sama Adamovi, takže byl naplno schopen vychutnat Tvé stvořitelské dílo, pojmenovat je a začít uskutečňovat, protože pochopit Tvá tajemství převáží nad poznání všech ostatních tajů vesmíru."⁴⁴

Ona již ví, že jeho laskání (milování) je příjemnější než víno. Pravděpodobně již Milého dobře zná. V tomto verši dochází ke změně stylu řeči - z výpovědi o Milém přechází do přímé řeči k Milému. Snad tím Milá chtěla vyjádřit touhu mluvit přímo s Milým, ne pouze o něm v jeho nepřítomnosti.

Podobně to vidí např. ČEP, kdy tuto změnu v přímou řeč interpretují jako výraz zintenzivnění touhy Milé k Milému.⁴⁵ Naproti tomu Sv. Terezie od Ježíše vykládá tento verš zcela odlišně: "Zde, jak se zdá, duše mluví s jednou osobou a prosí o pokoj druhou..., a pak se obrátí k jinému s nímž se asi baví a dodává: 'tvá ňadra jsou lahodnější...'⁴⁶ Nevěsta zde mluví ke dvěma osobám, tak jako v Kristu jsou dvě přirozenosti - jedna božská a druhá lidská.⁴⁷

3.

Vůně tvých olejů nejlepší

Tvé jméno - olej⁴⁸ vetřený

Tak proto tě mladé dívky milují

Třetí verš rozvíjí to, co bylo řečeno v druhém verši - nejlepší je nejen milování (laskání), ale též vůně tvých olejů. Hebrejské slovo *rejach* (vůně) má konsonantní podobnost s *ruach* (vánek, duch Boží, dech, čich.). Vůně olejů může obsahovat cosi božského. Hebrejské slovo *ruach* je často v SZ spojováno s Bohem,⁴⁹ s Boží přítomností (třetina výroků v SZ). Vyjadřuje pohyb nezávislý na člověku, pocházející od Boha. Bůh způsobuje dýchání, vůni, dává člověku sílu shůry. "Vůně tvých olejů nejlepší" - pak může odkazovat i k tomu, že to, co je od Boha, je nejlepší. Vůně (duch, dech) je v člověku, ale člověk sám na ní nemá nejmenší podíl.

Hebrejské slovo *turak* znamená "rozlitý, vylitý". Podle poznámky kritického aparátu lze namísto slova *turak* použít slovo *tamruk* (masírování, péče o tělo).⁵⁰ tento překlad umožňuje rozvinout slovní hříčku (obsaženou v originálním textu) se slovy *šem* (jméno) a *šemen* (olej). Jméno je součástí oleje, jež je vmasírováno do těla.

⁴⁴Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.

⁴⁵Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 255.

⁴⁶Nad Velepísní, s.11.

⁴⁷Nad velepísní, s.15.

⁴⁸Olej byl nejdůležitějším výtěžkem z palestinských žní (Nu 18,12). (Podle Novotný, s.)

⁴⁹Sr. Gn 6,17; 8,1; Sd 14,19.

⁵⁰Podobně překládá i Raši jako mast k potírání (podle nepublikovaného překladu Rašiho Achaba Haidlera). Kraličtí vycházejí z kořene *r-j-k* (vylévat, vytékat).

4.

Vtáhni mě do sebe⁵¹

- poběžíme (spolu)

Král⁵² do své komnaty mě vnesl

Plesati a radovati se budeme v tobě

a připomínat si tvé milování nad víno

poctiví⁵³ tě milují

Pípalův slovník⁵⁴ nabízí také možnost přeložit slovní spojení *mašcheni acharejcha* jako "vtáhni mě do sebe" (namísto "táhni mě za sebou" jak uvádí většina překladů (např. ČEP, kral., Fischl)). Tento překlad pak umožňuje chápat první (vtáhni mě do sebe) a třetí větu (do své komnaty mě vnesl) paralelně, pokud bychom královu komnatu chápali jako součást Milého. Slovnímu spojení "plesati a radovati se budeme v tobě" pak můžeme rozumět jako příslibu společné radosti v Milém.

Jakoby Milá říkala, pohlť mě, vezmi si mě, ať můžeme běžet společně, jako jeden člověk. Přání Milé je adresováno Milému. A pak jakoby po delší době (po splnění přání) vypráví dalšímu posluchači. Král mě vnesl do své komnaty.⁵⁵ Její přání bylo vyslyšeno. Milý je tu představen jako Král, což bychom mohli interpretovat tak, že v očích Milé je Milý Králem. Je pro ni tím nejlepším, největším, co může být. Je to někdo, kdo nad ní má absolutní moc, moc lásky. Jedině on je jí Králem, jediné jemu je podřízena, jeho miluje jako Krále.

V SZ bývá často postava krále spojována s Hospodinem,⁵⁶ s tímto faktem pracují alegorické interpretace, např. alegoricko-mystická interpretace. Sv. Terezie od Ježíše vysvětluje větu "král do své komnaty mě vnesl" takto: "A modlitba je právě komnata, do níž nás chce Pán uvést, ale kdy a jak chce On. My sami tam svým úsilím nemůžeme vstoupit."⁵⁷ A na jiném místě uvádí: "Nevěsta říká: 'Král mě zavedl,' jak lahodí toto jméno Mocný Král, jenž není nikomu poddán a jehož království je bez konce."⁵⁸

⁵¹Předložku *acharej* jsem pak přeložila jako "do", kvůli spojení se slovesem "vtáhni". Standartně se překládá jako "za".

⁵²Hebrejské slovo *hamelech* (král) je tu se členem, který jakoby podtrhoval jeho důležitost, proto jsem ho v překladu napsala velkými písmeny.

⁵³Hebrejské slovo *mejšarim* je podle Pípalova slovníku singulár podstatného jména: bezelstnost, právo, poctivost. V textu se však k tomuto podstatnému jménu váže sloveso v plurálu, proto jsem zvolila pro překlad tohoto slova plurál "poctiví."

⁵⁴Pípal, Hebrejsko-český slovník.

⁵⁵Zastánci mytologické interpretace v tomto verši vidí narážku na únos nevěsty, který byl obranou před domácími bohy, kteří by ji stíhali za dobrovolný odchod a opuštění domova. Komnata je obrazem vnitřního, temného intimního pokoje, kde se má uskutečnit akt lásky (původně myšleno jako chrámová prostora). Povýšení Milého na krále, vyplývá ze svatebního zvyku, kdy se v den svatby ženich a nevěsta stali králem a královnou. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s.255.)

⁵⁶Např. Ž 20,10; 45,6; 45,12.

⁵⁷Sv. Terezie od Ježíše: Hrad v nitru, Karmelitské nakladatelství, Kostelení vydří 2003, s.66.

⁵⁸Nad Velepísni, s. 46.

Přejdeme-li k výkladu druhé části verše (pociví tě milují), zjistíme, že sloveso *ahévucha* (milují tě) se v tomto tvaru vyskytuje v SZ pouze třikrát (v Pís 1,3 1,4 a v 1S 18,22). V Písni "tě milují" dívky a pociví, v 1 S jsou to služebníci krále. Podle paralelismu bychom mohli tato slova vnímat jako synonyma. Dívky zde mohou symbolizovat pocivé či služebníky krále. Hebrejské slovo *mejšarim* (pociví) je v SZ často spojováno s Hospodinem⁵⁹ a se spravedlností (spravedlivými).⁶⁰ ČEP překládá toto hebrejské slovo *mejšarim* ve většině případů jako právo. Pocivé bychom tedy mohli chápat jako ty, kdo krácejí po cestách spravedlivých, po cestách práva. Jsou to ti, kteří jsou v přímém kontaktu s Bohem, jednají podle jeho vůle. Tedy Milého milují ti, co krácejí po cestě Boží.

5.

Černá (jsem) JÁ⁶¹

a líbezná

dcery Jeruzaléma⁶²

jak stany Kédaru

jak stanové houně Šalamouna⁶³

Tento verš začíná nezvykle přídavným jménem *šachar* (černý) spojený se zájmenem já. Přesnější překlad by zněl: černá - JÁ (bez slovesa být, které tam explicitně není vyjádřeno). Stojí zde vedle sebe dva ne tak časté výrazy, přídavné jméno na počátku verše a samostatně stojící zájmeno. Nejspíše mělo nezvyklé spojení zbystřit čtenářovu pozornost, upozornit ho, že teď uslyší něco důležitého - výpověď Milé o sobě. Je to první vymezení se, první zdůraznění Milé, že tu je a že je černá i líbezná. Má v sobě oba póly černou i líbeznou. Některé překlady uvádějí - jsem černá, přesto však líbezná - jakoby počítaly s tím, že se tato dvě adjektiva vylučují. Spojka *vav* (a) však takový překlad téměř vylučuje. Milá je černá jako smutek⁶⁴ (Kédar) a líbezná jako přítelkyně míru (houně Šalamouna).⁶⁵ Vedle sebe tak stojí dva protiklady (extrémy), které jsou sloučeny v Milé. Ona má tyto dva protipóly v harmonii.⁶⁶ Přítelkyně je natolik celistvá, že má oba tyto póly v rovnováze a jsou na ní úchvatné - jak líbeznost tak temnota (černá). Milý na ní miluje vše, černé i bílé bez hodnocení.

⁵⁹Např.: Ž 16,2; 75,3; 99,4.

⁶⁰Např.: Iz 26,7; 33,15; 45,19.

⁶¹Užívám zde velkých písmen jako zdůraznění výskytu zájmena v tomto verši - viz předmluva o zájmenech.

⁶²Dcery Jeruzaléma se vyskytují ještě v Pís 2,7; 3,5.10; 5,8.16; 8,4. V Pís 3,11 jako dcery Sijónské.

⁶³Můžeme přeložit též jako pokoj či mír (stanové houně pokoje).

⁶⁴Hebrejské slovo *kedar* se překládá také jako smutek.

⁶⁵Zde je slovní hříčka: Stanové houně (*ri'jot*) se mohou v nepunktovaném textu číst jako přítelkyně (*ra'jati*). Stejný výraz *jarija* (houně) je v hebrejském originále užít pro popis o zbudování Stánku. (Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.)

⁶⁶ČEP interpretuje tento verš takto: Ani snědost jí neubrala na půvabu. Je žádoucí jako stany kedarských beduinů, které poskytovaly v poušti stín, ochranu před sluncem. Je jako stanové houně Šalamouna, které vyznařují nádheru a slávu Hospodina vyvoleného. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem. s. 256.)

Balabán za tímto veršem vidí pozadí lunárního mýtu (proměny měsíce). (Podle Balabán, s. 26.)

Těž midraš vidí v tomto verši dva póly - negativa i pozitiva před Bohem. Ona (Izrael) je černá jako všední dny a líbezná jako šábés. Černá v tomto světě, půvabná ve světě, který přijde. Černá jako reptání proti Mojžíšovi, (co budeme pít) a půvabná jako Mojžíš, který plakal před Hospodinem, až mu ukázal vodu.⁶⁷ V tomto verši se střídají kontrasty a protiklady. Hezký vnitřek a ošklivý vnějšek. Není soboty bez všedních dnů.⁶⁸

Milá zde poprvé promlouvá k dcerám Jeruzaléma. V celé Písni mluví v přímé řeči pouze k Milému, dcerám Jeruzaléma a k strážcům města. K dcerám Jeruzaléma promlouvá čtyřikrát v přísaze,⁶⁹ jednou když mluví o Milém⁷⁰ a jedenkrát, když mluví o sobě.⁷¹ Lze se domnívat, že oslovení "dcery Jeruzaléma" užívá Milá pouze v těch nejdůležitějších výpovědích, kdy chce obzvláště upozornit na své sdělení. Z paralelismu vyplývá že výpověď je synonymická: Dcery Jeruzaléma jsou jako přítelkyně Šalamouna. Jeruzalém (*jerušalajim*) v sobě totiž obsahuje *šalom* (pokoj).

6.

Nehled'te na mne,

že⁷² JÁ⁷³ (jsem) opálená,

že mě slunce osmahlo⁷⁴

Synové mé matky se proti mně rozpálili⁷⁵

Postavili mě na hlídku vinice,

svou vinici jsem neuhlídala

Milá pokračuje ve své výpovědi o sobě. To, že je Milá opálená, tmavá, je způsobené sluncem, tedy světlem. Snad můžeme tento verš chápat tak, že co se nám na první pohled může zdát černé (spálené), je důsledkem světla.

Podobně vykládá i Raši: "Netřeba na mne pohlížet s despektem, můj stav je pouze důkazem, že existuje Slunce. Vždyť proto, že jsem draperií a kadidlem převýborným, postavili si mě synové naší matky na stráž svých vinic. Tu svoji jsem však neuhlídala."⁷⁶

⁶⁷Ex 15,25.

⁶⁸Neusner, J.: A Theological Commentary to the Midrash, v. 3., Song of Songs Rabbah, Boston 2001, s. 55-58.

⁶⁹Pís 2,7; 3,5; 5,8; 8,4.

⁷⁰Pís 8,4.

⁷¹Pís 1,5.

⁷²Zde je užit arameismus š místo *ašer*, je to patrně známka pozdního data, nepochybně původně z akkadštiny (*ša*). (Podle Meek, s. 105.)

⁷³Opět Milá svou výpověď podpírá zájmenem - které jakoby zdůrazňovalo její výpověď, stejně jako v předchozím verši.

⁷⁴Hebrejské sloveso *š-z-p* (být osmahlý, sežehlý) pochází z aramejského slovesa *š-d-p* (Gn 41,6, 23,27). (Podle Meek, s. 105.)

⁷⁵Hebrejské sloveso *ch-r-r* (být rozpálený) má podobný kmen jako hebrejské slovo *šachara* (černý) či *šacharchor* (opálený).

⁷⁶Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.

Dále Milá vysvětluje, že se proti ní rozpálili bratři, protože neobstála v úkolu, který jí uložili. Nebyla schopna uhlídat vinici cizí, ani vlastní. Dejmalová⁷⁷ upozorňuje na fakt, že se o vinici mluví vždy po metaforickém popisu milenky.⁷⁸ Motiv vinice je obrazem lásky nepochybující a lásky jako dávkyně štěstí. Je to prostor střežený, avšak otevřený, veřejně přístupný. Vinice⁷⁹ umožňuje plodnost, plnost, vzrůst, naplnění života. Symbolizuje trvalost a příslib budoucího rozvoje. Vedle vinice poukazuje Dejmalová na výskyt zahrady⁸⁰. Ta podle ní získává aspekt ideálnosti, svátečnosti, krátkosti šťastných chvil. V Písni bývá často zapečetěná, smí do ní jen Milý. Připomíná, že v milostné lyrice je asociována s milenkou pannou. V Bibli může odkazovat zahrada na rajskou zahradu.

Vycházím ze symboliky Dejmalové a pokládám vinici i zahradu za metaforické vyjádření Milé. Vinice je ta část Milé, která je otevřená, veřejně přístupná, jež umožňuje plodnost, naplnění života. Zahrada pak představuje Milou uzavřenou k vnějšímu světu a otevřenou pouze Milému, tedy jakousi intimitu, vnitřní stránku Milé, která se neukazuje na veřejnosti, je uzamčená vůči okolnímu světu. Vinice tedy dle mého názoru symbolizuje vnější projevy Milé (vnější stránku - to jak se jeví navenek) a zahrada symbolizuje její vnitřní skrytou stránku (to jak se jeví uvnitř).

7.

Pověz mi TY,

jehož má duše⁸¹ miluje,⁸²

kde budeš pást?⁸³

Kde⁸⁴ budeš odpočívat v polednách?

Pláštěm BUDU zahalená⁸⁵ ve stádu tvých druhů

Objevuje se před námi nová krajina, krajina pastvin⁸⁶ (po krajině pouště). Milá hledá Milého, ale neví, kde ho najít, kde se s ním setkat. Je to prvotní impuls, který musí vzniknout, aby se láska mohla zrodit, objevit. Vydát se na cestu hledání, chtít milovat a být milován. V tomto verši Milá nabádá Milého, aby jí prozradil, kde se bude nacházet, kde ho bude moci

⁷⁷Podle Dejmalová, K.: Vinice či zahrada, in Sborník k sedmdesátinám Milana Balabána, s.28-29.

⁷⁸Např.: Pís 2,9; 2,17; 8,14.

⁷⁹ČEP vidí ve vinici symboliku plodného klína. To, že je Milá ožehnutá sluncem vykládá tak, že dozrála k lásce. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s.256.)

⁸⁰Výskyt zahrady v Písni: 4,12; 5,1; 6,11-12.

⁸¹Hebrejské slovo *nefeš* (duše) můžeme přeložit též jako "život (jež je součástí Boha), celistvého člověka."

⁸²Toto spojení "jehož miluje duše má" se objeví ještě v Pís 3,1- 4 a připomíná Dt 6,5.

⁸³Sloveso pásti (*r-a-h*) má též výnam "přátelit se".

⁸⁴Hebrejské příslovce *ejcha* obvykle znamená "jak", zde má význam "kde".

⁸⁵Segert ukazuje na podobnost s Gn 38,14-15, kde bývaly zahalené nevěstky.(Podle Segert s. 39.)

⁸⁶Milý zde vystupuje jako pastýř. Pastýřský život byl životem ideálním. Hospodinovi služebníci byli pastýři např.: Abraham, Jákob, Mojžíš, David a další. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 258.)

naleznout, zastihnout. Začíná dialog mezi Milým a Milou. Objevuje se zde osobní zájmeno TY, jež mohlo být užito pro zdůraznění a odlišení jejich postav: Já jsem černá a líbezná (Pís 1,5) a Ty mi dáš odpověď (Tebe se ptám), kde jsi, jelikož má duše tě miluje. Dvakrát po sobě je užito stejné tázací zájmeno (kde). Nejspíše toto opakování mělo vystihnout intenzitu a naléhavost otázky Milé.

Poprvé se nám objevuje v textu sloveso BÝT, které v sobě nese konsonanty z tetragramu. Sloveso je spojeno s hebrejským slovem *šalama* (plášť, pokrývka), které má stejný kořen jako podstatné jméno "mír" (*šalom*) či jako vlastní jméno "Šalamoun." Tuto větu bychom mohli též přeložit jako " mírem budu zahalená." nám Chtěla snad Milá touto větou říct, že v přítomnosti jeho druhů, bude zahalena mírem, bude spočívat v pokoji?

8.

Jestliže nepoznáš⁸⁷ sama sebe,⁸⁸

krásko mezi ženami⁸⁹

Vydej se po stopách ovcí

a pas svá kůzlata při příbytcích pastevců

Verš začíná podmiňovací spojkou *im* (jestliže), která nám naznačuje možnost, jež by mohla nastat. Změna tónu řeči je dána tím, že poprvé promlouvá On⁹⁰ a přerušuje řeč Milé. Milá dostává odpověď na svou otázku z předchozího verše. Milý odpovídá: Poznej sebe sama, možná proto abys sama v sobě našla odpověď na svou otázku. Jestli se ti však nepodaří nahlédnout do svého nitra a poznat se, tak dělej toto: vydej se po stopách ovcí a pas svá kůzlátka v příbytku (těch kteří pasou). Když poznáš sebe, poznáš tak i mě.

Odpovědí pro Milou je tedy - hledej dál.⁹¹

9.

Ke klisně⁹² vozů faraóna

jsem si tě připodobnil,

přítelkyně má⁹³

⁸⁷Též "nezakusíš".

⁸⁸Podobně překládá Septuaginta a Origenes odkazuje na řecké *gnóthi seauton* "poznej sama sebe".(Podle Putna, s. 31.) Ostatní se přiklání k překladu, "jestliže to sama nezvíš".

⁸⁹Toto spojení se zde objevuje poprvé (dále pak v Pís 5,9; 6,1).

⁹⁰Meek se domnívá, že promlouvají dcery Jeruzaléma. (Podle Meek, s. 108.)

⁹¹Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 258

⁹²Meek se domnívá, že zde není užít pl., ale sg. s pomocným jod a překládá jako klisna. (Podle Meek, s.108.) Hebrejské slovo *susa* (klisna) se vyskytuje jen jedinkrát v SZ a to právě na tomto místě. Kůň se objevuje vícekrát (136 krát).

⁹³Můžeme přeložit též jako "má nejbližší", "blízká má".Je to vůbec první oslovení Milé v Písni. Toto slovo je užito v Sd 11,37.38.

Po odpovědi Milé dochází ke změně řeči. Milý začíná poprvé přirovnávat a popisovat krásu Milé. Jakoby byl náhle uchvácen její silou, připodobňuje ji ke klisnám, jež táhnou vůz s faraónem, nejmocnějším a nejbohatším panovníkem (bohem).

Kůň byl navíc pro Orientálce zvíře vladařské, ušlechtilé, krásné a silné. Na východě byly opěvovány jak koně tak ženy.⁹⁴ Ona je tedy silná, urostlá a krásná jako klisna, jež slouží tomu nejmocnějšímu vládci Egypta.⁹⁵

10.

Tvé líce líbezná

jak přívěsek ozdobný⁹⁶

Tvá šíje

jak řetízek z mušlí

Milý nejprve v devátém verši uvedl, jak si Milou představuje, k čemu ji připodobňuje, jaký z ní má celkový dojem a pak začal postupně popisovat jednotlivé části jejího těla. Začíná od obličeje. Připodobňuje ji k ozdobám z moře - k perlám, k řetízku z mušlí, tedy k cenným mořským šperkům. Snad tím chtěl Milý vyjádřit jak mu je Milá cenná a nesmírně vzácná (právě tak jako řetízek z mušlí).

11.

Přívěsek zlatý pro tebe zhotovíme

s korálky stříbrnými.

Autor Písně postupuje tak, že se vrací a rozvádí to, co bylo dříve řečeno, či opakuje slova, aby zvýraznil a zviditelnil samotné sdělení. Milý popisuje detailně ozdobu - šňůra perel, už tak dost vzácná, obsahuje dva cenné kovy - zlato a stříbro. Což patrně ještě umocňuje její vzácnost.

Milý zde promlouvá v plurálu, nejspíš mluví společně se svými druhy, kteří mu tyto šperky pro Milou zhotoví.

12.

Dokud (je) král ve svém okolí⁹⁷

⁹⁴Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s.259.

⁹⁵Raši ve svém výkladu vidí první vysvobození z exilu, velké události ohledně vyjití z Micrajim. (Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.)

⁹⁶Hebrejské slovo *tór* (přívěsek ozdobný) překládá Septuaginta a Vulgáta jako "hrdlička" a srovnávají tváře milé s hrdličkami. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 260.)

⁹⁷Meek odvozuje slovo *bimsivo* (okolí) od kořene *savava* (obrátit se)(sr. Joz 6,11). (Podle Meek, s. 109.)

nard⁹⁸ můj vydává svou vůni.

Zde nastává další změna řeči uvozená slovíčkem "dokud." Řeči se opět ujímá Milá a mluví o Milém jako o králi.⁹⁹ Výrazem "ve svém okolí," je zde myšlena nejtěsnější blízkost. Interpretuji tento výraz tak, že král je v sobě samém, je si nejbližší, je plně v přítomnosti. Bude-li král přítomen (v sobě samém), jeho přítomnost způsobí, že nard Milé sám od sebe vydá svoji vůni. On způsobuje její aktivitu svou přítomností, svým bytím.¹⁰⁰

13.

Voničkou myrhy¹⁰¹ můj Milý (jest) mi¹⁰²

na mých prsou¹⁰³ nocuje

Jako předtím Milý, vyjadřuje nyní i Milá, co pro ni Milý znamená. Přirovnává ho k voničce myrhy (kterou dle starého zvyku ženy nosily na prsou¹⁰⁴), aby tím pravděpodobně mohla vyjádřit velmi blízký vztah k Milému. Fakt, že Milý nocuje na prsou Milé, vypovídá o důvěrném vztahu mezi nimi.

Rašihovo alegorický výklad vychází z faktu, že myrha byla jednou ze součástí kadidla, jež sloužilo jako opona mezi člověkem a šechinou, tedy přímou přítomností Boží. Kadidlo se tak stávalo symbolem Boží vůně, být s člověkem znamenalo být uprostřed vyvoleného lidu...¹⁰⁵ Rabi Azariah se zmiňuje: "Tak jako myrha je nejlepší druh koření, tak je Abraham nejlepší ze všech spravedlivých."¹⁰⁶ A můžeme i dodat, že jím je i Milý.

14.

Hroznem¹⁰⁷ heny¹⁰⁸

můj Milý (jest) mi

na vinici Ěn-gedí

⁹⁸Nard je hořký, léčebný, má vzácnou vůni. Nádoba s nardem byla výbavou bohatých nevěst. (Podle Novotný, s. 470.) Meek vykládá nard jako produkt Indie, kde byl spjat s kouzlem lásky a též spojen s kultem plodnosti. (Podle Meek, s. 109.)

⁹⁹V Písni již podruhé.

¹⁰⁰Midraš vysvětluje verš Pís 1,12 veršem z Dt 4,11. Král (Bůh) byl na Sinaji a promlouval k lidu zprostředku ohně. Protože byl král uprostřed dýmu a ohně, vydával můj nard svou vůni. (Song of Songs Rabbah, s. 66-67.)

¹⁰¹Myrha je aromaticky vonící žlutohnědá pryskyřice ze stromu či keře, roste v Arábii, byla převážena do Palestiny. Ženy jí vykuřovaly své pokojíky a natíraly jí tělo (Pís 3,6). Používala se k přípravě oleje svatého pomazání (Ex 30,23). (Podle Meek, s.110.)

¹⁰²Hebrejský výraz *dodi li* (můj milý jest mi) se vyskytuje dále na těchto místech: Pís 1,14 a 2,16. Slovo *dod* může mít význam též můj strýc, můj blízký příbuzný či jméno palestinského boha plodnosti (Dóda).

¹⁰³Hebrejské slovo *šad* (prsa) se dá též přeložit jako démon či Všemohoucí. Wittekindt v této podobnosti viděl bohoslužebný názvuk. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 262.)

¹⁰⁴Podle Meek, s.110.

¹⁰⁵Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.

¹⁰⁶Song of Songs Rabbah, s. 68.

¹⁰⁷Myslí se zde hrozen jako květenství ne plod.

¹⁰⁸V nepunktovaném textu má *kofer* (hena) více významů: venkovská dědina, ves, smířit. Příbuzné slovo *kaporet* znamená příkrov (Boží schránky).

Milá pokračuje výčtem přirovnání. On je jí hroznem heny. Hena¹⁰⁹ je vonná rostlina s žlutými a bílými květy s prudkou vůní, ženy si ji dávaly do vlasů či podpaždí, též se používala k barvení nehtů.¹¹⁰ Snad tím chtěla Milá vyjádřit, že jí je Milý velmi blízký a stejně jako hena ji kráší. To, že jsou tyto hrozny z vyhlášené vinařské oblasti Ěn-gedí,¹¹¹ ukazovalo na jejich bohatost a plnost. Mohlo tím být zdůrazněno, že Milý je ten nejlepší z nejlepších, stejně jako hrozny z této oblasti.

15.

Hle tvá krása,¹¹²

přítelkyně má

Hle tvá krása,¹¹³

tvé oči - holubice¹¹⁴

Částice hle signalizuje diskontinuitu, náhlý zvrat v textu. Dochází ke změně mluvčího, po vyznání Milé následuje vyznání Milého. Milý částicí "hle" upozorňuje na důležitost svého sdělení - na vyznání krásy Milé.¹¹⁵

16.

Hle tvá krása,¹¹⁶

Milý můj

Baže¹¹⁷ **rozkošný (jsi)**

a naše lože bují zelení

Nato mu odpovídá Milá opěvováním jeho krásy a shrnuje to tím, že jejich společné lože bují, rozkvétá zelení. Zde je další důkaz o tom, že jsou milenci, že se intimně znají: mají

¹⁰⁹Též v Pís 4,13; 7,11.

¹¹⁰Podle Meek, s.110.

¹¹¹Ěn-gedí - pramen kůzlečí, oáza ve skálnaté poušti na západním pobřeží Mrtvého moře byla vyhlášena svými vinicemi.(Podle Segert, s. 40.)

¹¹²Přesnější překlad by zněl : "hle tys krásná".

¹¹³Hebrejský výraz *hinach japa* (hle tvá krása) se objevuje v Písni pětkrát (tříkrát v 1. kap. a dvakrát v 4. kap.) v souvislosti s Milým či Milou.

¹¹⁴Hebrejské slovo *jonim* (holubice) je v SZ užito třikrát - na tomto místě a v Pís 4,1 jsou metaforou (či snad oslovením) Milé a v Neh 2,8 je to hlas holubice, který je přirovnán k Ištar.

Zastánci mytologické interpretace vidí spojitost se Starým Orientem, kde byla holubice posvátným ptákem bohyně lásky, bohyně plodnosti.(Podle Meek, s.111.)

¹¹⁵Vyznání krásy (jež má obdobu ve *wasf*) je v Písni ještě na těchto místech Pís 4,1-14; 5,10-16; 6,4-10; 7,2-10.

¹¹⁶Dvakrát v SZ je vedle sebe *japa* (krásný) a *naum* (rozkošný) a to v Pís 1,16 a v Pís 7,7.

¹¹⁷Hebrejské slovo *af* můžeme přeložit jako "ba, téměř, též", také ve významu "nos, chřípí, tvář, čenich". Kraličtí překládají: "jak", ČEP toto slovo vynechává a NRSV překládá - truly (opravdu).

společné lože.¹¹⁸ V předchozích verších bylo řečeno, že Milý nocuje na jejích prsou (Pís 1,13.) a jeho milování je nad víno (Pís 1,2.). To, že jim lože "bují zelení"¹¹⁹ můžeme vykládat tak, že jejich láska vzkvétá, roste a je v počátcích.

17.

Trámoví našeho domu z cedru

naše krovky¹²⁰ z borovic

Poslední verš první kapitoly jakoby zarámovával celý děj. Příbytek jejich lásky je postaven z cedru, ze silného a voňavého dřeva, z něhož byl postaven Chrám.¹²¹ Základy jejich lásky jsou tedy pevné a stálé.

shrnutí: Celá kapitola začíná přáním nevěsty, její řeč v textu převažuje. Střídá se zde dialog Milé a Milého, střídají se jejich vzájemné odpovědi a opěvování. Milý poprvé promlouvá tehdy, až se ho Milá zeptá. Z řeči Milé je patrné, že už se s Milým intimně zná, ví, že jeho milování je nad víno (Pís 1,2) a že nocuje na jejích prsou (Pís 1,13). Dokonce mají i společný dům (dům lásky), který jim vzkvétá - bují zelení (Pís 1,16). Můžeme této kapitole rozumět jako uvedení do příběhu milenců, kteří se milují, touží po sobě, opěvují se a bydlí spolu. Tato harmonie bude v následujících kapitolách porušena. Milenci se budou hledat a znovu nalézat.

¹¹⁸Midraš alegoricky vykládá lože jako Chrám (svatyni) (2 Kr 11,2). Rabi Azariah říká : Jako je postel vyrobená jen pro pohodlí, tak před postavením Chrámu byla Boží přítomnost přenášena z místa na místo (1 S 7,6). Po postavení Chrámu, se stalo toto místo pro Boha navždy místem odpočinku (Ž 132,14). (Podle Song of Songs Rabbah, s.74.)

¹¹⁹Rudolph ukazuje na obyčej spát o svatební noci pod širým nebem na zeleném loži. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 264.) Hebrejské slovo *raana* (zeleň) se používá i pro posvátný strom (Jer 3,6.13.), což patrně souviselo s kultem Baala. Tento verš (Pís 1,16) připomíná posvátnou svatbu spojenou s oslavami Nového roku. (Podle Meek, s.111.)

¹²⁰Výraz "krovky" se objevuje pouze na tomto místě.

¹²¹Sr. 1Kr 10,27; Jr 22,14. (Podle Meek, s.112.)

3.2 Kapitola druhá: Jaro

1.

JÁ (jsem) narcis¹²² šarónský

lilie¹²³ v dolinách

Verš začíná zájmenem *ani* (já). Tím měla být nejspíš zdůrazněna osoba Milé, důležitost jejího sdělení. Milá o sobě¹²⁴ promlouvá metaforickým jazykem a přirovnává se ke květinám. K narcisu, který roste na Šaronu, na pobřeží mezi Karmelem a Jappou.¹²⁵ A k lilii, která je umístěna v údolí (hlubině). Obě tyto květiny rostou v dolině (šaronské pobřeží můžeme chápat jako synonymum k dolině). To, že se Milá přirovnává právě k těmto rostlinám, nám může naznačovat její skrytost a skromnost. Milá není všem na očích, roste úplně nejnižěji, neupoutává na sebe pozornost, pouze pozornost Milého. V této kapitole začíná jaro, začínají kvést první stromy a květiny. A s jarem začíná rašit i jejich láska.

2.

Jak lilie mezi trny

tak (je) má přítelkyně mezi dcerami¹²⁶

V druhém verši odpovídá Milý na řeč Milé. Pokračuje v jejím květinovém přirovnání. Ukazuje na výjimečnost Milé, která se tak odlišuje od ostatních dcer jako lilie mezi trny. Ona je bezbranná narozdíl od trnů, jež se brání a uzavírají. Nebrání se a tím je i všemu otevřená - bolesti i lásce.

3.

Jak jabloň mezi lesními stromy

tak můj Milý mezi syny

V jeho stínu jsem toužila i přebývala

jeho plody - sladké mému patru¹²⁷ (byly)

¹²²Hebrejské slovo *chabacelet* (narcis) se vyskytuje pouze zde a v Iz 35,1, je to šafrán (podle syrského a amer. překladu) či krokus, narcis (Targum a Saadja). Tato tmavě zbarvená rostlina kvete v úrodné pobřežní rovině Šaronu. (Podle Meek, s.112.)

¹²³Hebrejské slovo *šošanot* (lilie) je podle Novotného slovníku hromadné jméno pro všechny květiny, jež připomínaly lilii. Mohl to být egyptský leknín, tulipán či sasanka, rostoucí na palestinských pastvinách či v dolinách. Zastánci mytologické interpretace odvozovali toto slovo od egyptského slova *ssšn*, koptského *šošen* - lotus, který byl symbolem bohyně Aštarte, jež reprezentovala nahé božstvo. (Podle, Meek, s.112.)

¹²⁴Sr. Pís 1,5.

¹²⁵Podle Meek, s.112.

¹²⁶NRSV překládá *habanot* jako panna či dívka.

¹²⁷Či "sladkost pro jazyk."

Dialog je dramatický - Milá replikuje - oba jsou si výjimeční. Milá odpovídá podobným příměrem: jsi něco výjimečného, tak jako jabloň,¹²⁸ která nese dobré plody mezi jehličnany, jež píchají a jsou drsné na dotek. A stejně jako je bezbranná (otevřená) lilie mezi trny, tak i jabloň je otevřená a nebrání se.

Stín byl v SZ chápán jako ochrana i symbol pomíjivosti.¹²⁹ Touha po stínu je touhou po bezpečí (Ž 91,1.). Milá nejspíše touží po stálé přítomnosti a ochraně Milého. Podobně chápe tento verš i sv. Terezie: "Ach jak se musí duše cítit ochráněna, když ji Pán pozvedne na takovou výši. - Právem se může posadit a cítit v bezpečí." A dále dodává: "Bůh většinou dává tyto milosti duším, jež velmi toužily po jeho lásce. Staví se do ochrany Pána a po ničem jiném netouží."¹³⁰

Sloveso "toužit" můžeme chápat jako předstupeň slovesa "přebývat" (nejprve je záměr, pak realizace). Nejdříve musí Milá chtít, toužit, aby mohla přebývat v jeho přítomnosti. Tedy základem setkání já a ty je tužba srdce, přání být spolu, setkat se.

4.

Vnesl mě do domu vína¹³¹

jeho praporem¹³²(je) láska¹³³ ke mně

Milá opakuje, připomíná a tím navazuje na to, co bylo řečeno v Pís 1,4. "král vnesl mě do své komnaty" - do domu vína. Od konkrétního se dostáváme k obecnému. Dozvídáme se, že Královy komnaty jsou v domě vína.¹³⁴ Král ji vnesl do domu lásky a navíc jeho prapor - jeho směřování k ní je láska.¹³⁵ Je zde metatheze hebrejského slova *degel* (prapor) s *gadol* (velký), pravděpodobně měl prapor ukazovat na jeho velikost. Prapor¹³⁶ nám tak patrně podtrhuje láskyplný vztahu Milého k Milé.

¹²⁸Jabloně se vyskytovaly v Palestině velmi zřídka. (Starý zákon, překlad s výkladem, s. 267.) Podle Meeka byly stromy jako jabloň, cedr, cypřiš a palma spojeny s vegetativním kultem. (Meek, s.113.)

¹²⁹Podle Pípal.

¹³⁰Podle Nad Velepísní, s. 43-44.

¹³¹Dům byl podle Schmökela chápán jako symbol prostoru pro lásku a víno jako symbol lásky. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 267.)

¹³²Též "korouhev, praporec".

¹³³Druhý výskyt "lásky" v Písni. Další výskyty v Pís 2,4-5; 3,10; 5,8; 7,7; 8,6.

¹³⁴Zastánci mytologické interpretace uvádí, že dům vína symbolizoval prostor lásky.(Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 268.) Zastánci alegorické interpretace viděli v domu vína Sinaj. (Podle Song of Songs Rabbah s.87.)

¹³⁵Sv. Terezie od Ježíše vykládá tento verš jako nesmírné obohacení od Boha. Duše v tomto stavu zakouší všechny slasti, obdivuje Boha a neobává se, že přijde o život. (Podle Nad Velepísní, s. 47.)

¹³⁶Prapor symbolizuje podle ČEP zpřítomnění Boží ochrany, chrání proti smrti a chaosu, označuje posvátná území, nepřístupná nezavěšeným, která jsou určena výhradně pro lásku. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 268.)

5.

Osvěžte mě koláči,¹³⁷

koláči z hroznů¹³⁸

Vzpružte mě jablky

Neboť JÁ¹³⁹ **se svíjím**¹⁴⁰ **láskou**

Je zde užit rozkazovací způsob, z textu není patrné komu je adresován, snad družkám Milé? Milá chce být obcerstvena granátovými jablky. Podle Pís 2,3 představují granátová jablka (jabloň) Milého. Chce-li být Milá vzpružena granátovými jablky, můžeme to vykládat, jako že se chce "posilnit" svým Milým. Milá chce nabýt nových sil, tím že bude s Milým, neboť bytostně cítí lásku, cítí ji celým svým tělem.¹⁴¹ Snad jí nepřítomnost Milého ubírá sil, proto se potřebuje nasytit koláči¹⁴² a jeho přítomností.¹⁴³

6.

Jeho levice¹⁴⁴ **pod**¹⁴⁵ **mou hlavou**

a jeho pravice¹⁴⁶ **mne objímá**¹⁴⁷

Poté, co nám Milá vyznala, že se svíjí láskou, objímá ji Milý, jakoby ji chtěl dodat sil a toho, čeho si žádala - jeho. Její naléhání je vyslyšeno a ona je osvěžena Milým, je pod jeho ochranou.¹⁴⁸

¹³⁷Vulgata překládá: "posilněte mě květy"(fulcite me floribus).(Podle Nad Velepísní, s. 52)

¹³⁸Ringger uvádí, že jablek a hroznů se používalo dle babylónských pramenů při milostných kouzlech. Často bývala zobrazována Afrodité s jablkem v ruce - jež bylo symbolem lásky. (Starý zákon, překlad s výkladem, s. 269.)

¹³⁹Opět je užito zájména *ani* (já), které zdůrazňuje její osobu a důležitost celého sdělení.

¹⁴⁰Další možné překlady: "tančím, jsem zmítána".

¹⁴¹Midraš vykládá toto místo takto: "Řeklo shromáždění Izraele před Svatým, buď pochválen: 'Pane světa, všechny nemoci, které na mně přinášíš, způsobují, že tě více miluji (jiná interpretace: jsou proto, že tě miluji).' (Song of Songs Rabbah, s.88.)

Být nemocný láskou vysvětluje Maimonides v Hilschot tešuva 10,3 s odvolání na Pís 2,5 a navíc dává tento verš do souvislosti s vyznáním Šema (celým svým srdcem a celou duší - Dt 6,5). (Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.)

¹⁴²Koláč je dle Wittekindta symbol plodnosti v pohanském kultu. (Podle Starý zákon, překald s výkladem, s. 269.)

¹⁴³Sv. Terezie vykládá tuto větu tak, že duši, jejíž láska k Bohu je bezmezná, drtí (láska) někdy víc než může snést a proto prosí o posilnění koláči. (Podle Nad Velepísní, s. 51.)

¹⁴⁴Hebrejské slovo *semolo* (levice) se skládá ze slov "tam Bůh".

¹⁴⁵Jsou zde užity dvě předložky *tachat* (pod) a *le* (*k*) - což je nehebrejský tvar, předložka "k" je zde navíc. Obdoba je ve verši Pís 8,3. (Podle, Meek, s.114.)

¹⁴⁶Hebrejský výraz *jimino* (pravice) se překládá též jako "jih, jižní vítr".

¹⁴⁷Midraš zde vidí referenci o mezuzě či o recitaci modlitby Šema (Dt 6,8). (Song of Songs Rabbah, s.89.)

Raši si spojuje s pravíci vyjitím z Egypta, protože kdykoliv se Tóra odvolává na pravici silnou a rámě vztažené, je tím tradičně myšlen východ z Egypta (Ex 15,6, Ž 20,7, Ž 48,11). Pravice je též rukou přísahy, smlouvy a zaslíbení (Ž 144,8). Levice je podle Př 3,16 symbolem moudrosti a z ní plynoucího požehnání. Dotýká-li se Milý Milé pravíci i levíci ve smyslu Př 3,16, je Izrael objatý dlouhověkostí a jeho hlava spočívá na úctě a obhacení, které přináší Zákon. (Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.)

¹⁴⁸Sr. Pís 2,3.

Sv. Jan od Kříže interpretuje v Temné noci levici jako nižší díl duše, jako stránku smyslovou a pravici jako nejvyšší část duše, jako stránku duchovou.¹⁴⁹ Podle této interpretace bychom mohli říci, že Milá je pod ochranou jak Milého duchovní stránky, tak smyslové. Je objímána jeho smyslovostí i jeho duchovností.

7.

Zapřísahám vás,

dcery Jeruzaléma,

v¹⁵⁰ gazelách¹⁵¹ i v lesních laních

Vyburcujte¹⁵² a obnažte lásku,

až ona (sama) bude chtít.¹⁵³

Milá shrnuje svoji zkušenost s láskou a zapřísahá dcery Jeruzaléma. Hned po milostném obětí (Pís 2,6) říká, jak je důležité milovat, teprve až se sama láska zrodí. Pozornost čtenáře je zbystřena silným rozkazem. Milá oslovuje dcery a intenzitu své výpovědi stupňuje pomocí rozkazovacího způsobu. Nejprve vyburcujte a pak obnažte lásku.¹⁵⁴ Pokud člověk sám nechce milovat (z celého svého srdce - sr. Dt 6,5), neměl by se snažit lásku probouzet. Má-li člověk lásku hluboko ve svém srdci, láska sama se mu ukáže, vyvstane mu, aniž by o to musel nějak usilovat.

Proč Milá přísahá v laních a v gazelách¹⁵⁵ není zcela jasné. V Pís 2,9 je Milý připodobněn ke gazele, možná tedy Milá přísahá právě při něm.

8.

Hlas Milého mého¹⁵⁶

- hle ten přišel

Přeskakuje hory¹⁵⁷

¹⁴⁹Temná noc, s. 191.

¹⁵⁰ČEP překládá při (vychází z české vazby zapřísahat při něčem), já se držím originálu (předložka *b* znamená *v*).

¹⁵¹Hebrejský výraz *cabaot* (gazely) znamená též "chlouba, okázalost, vojenské tažení (armáda), jít do války (Joz 5,14), zástupy".(Podle Pípal) Také běžné označení Hospodina (sabathu tak vysvětluje Targum).(Podle Meek, s.114.)

¹⁵²V originálu je spojka *im* (jestliže) před vyburcujte a před obnažte - tím je zesílen důraz a podmínění přísahy.

¹⁵³Tento verš se objeví též v Pís 3,5. Obdoba v Pís 5,8; 8,4.

¹⁵⁴Hebrejské sloveso *a-v-r* (vyburcovat) má podobný kořen s *a-r-r* (obnažit). Jako by jedno vznikalo z druhého, z "vyburcování" vzniká "obnažení se."

¹⁵⁵Podle Meeka je celá pasáž plná kultovních termínů, nemá základy v pasteveckém či královském životě, ale je čistě kultovního charakteru. Bozi pole jsou gazely a laně jsou zasvěcené bohyni Aštartě. Je zde sympatetická magie - láska mezi bohem a bohyní. (Podle Meek, s.114.)

¹⁵⁶Ve SZ se *kol dodi* (hlas Milého) vyskytuje pouze zde a v Pís 5,2.

¹⁵⁷Podle zastánců mytologické interpretace (Wittekindt, Schmökel) je hora chápána jako přibyték Boha, přibyték ticha. V tamúzských hymnech byla hora označením podsvětí. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 271.)

Poskakuje na pahorcích

Poprvé se v textu vyskytuje hebrejské slovo *kol* (hlas) v souvislosti s Milým.¹⁵⁸ Po zapřísahání se Milá jakoby obrací jinam a říká: hlas Milého, hle ten přišel. Nejprve ho slyší a pak ho vidí. On je velmi rychlý, zdolává velké překážky (hory, pahorky) pouhými skoky.

9.

Podoben¹⁵⁹ je můj Milý

gazele či mladému kolouchu

Hle ten postává za naší stěnou

dívá se z okna

vyhlíží skrz mřížoví¹⁶⁰

V Pís 2,3 byl Milý připodobněn k jabloni, nyní ke gazelám či mladému kolouchovi, k zvířatům velmi rychlým a hbitým. Tak si možná představovala Milá svého Milého, když vylézal na horu (Pís 2,8.).

V druhé polovině verše Milá zvolá "hle", tímto zvoláním chce nejspíše upozornit na Milého, který postává poblíž, dívá se a vyhlíží skrz mřížoví. V předchozím verši byl Milý ještě vzdálen na hoře a na pahorku, a nyní už je velmi blízko, je rychlý jako gazela a tak už postává za stěnou, je u okna Milé a nakonec vyhlíží skrz mřížoví.

10.

Ozval se můj Milý

a pravil mi:

Vydej se na cestu,

přítelkyně má

Krásko má: JDI!¹⁶¹

Když už je Milý velmi blízko Milé, odpovídá na její volání a říká: vydej se na cestu. Hebrejské spojení *kumi lach* (vydej se na cestu) je dvakrát zesílený rozkaz, většina překladatelů překládá dvěma rozkazy - vstaň a jdi. Já jsem toto spojení přeložila jako vydej se na cestu (tuto možnost nabízí Pípalův hebrejsko-český slovník). Chápu tento verš jako výzvu k

¹⁵⁸Často je hlas spojován právě s Hospodinem. V SZ se vyskytuje dvanáctkrát přímo ve spojení "hlas Hospodinův".

¹⁵⁹Hebrejské slovo *dome* se překládá jako "být podoben, připodobnit či též říše ticha, být tichý".

¹⁶⁰Okna tehdy nebyla vybavena sklem ale mřížovím. (Starý zákon, překlad s výkladem, s.271.)

¹⁶¹Užila jsem zde velká písmena, abych zdůraznila v hebreštině velmi silný rozkaz, vyjádřený dvěma stejnými rozkazy za sebou.

Milé, aby se vydala na pout' za sebou samou, protože teprve pak může najít toho, koho hledá - Milého. Milý snad přichází k Milé, aby jí řekl: JDI! Bud' neustále v pohybu, na cestě, i když jsi blízko mě, je nutné, abys nezůstávala stát, stále byla na cestě.

11.

Neboť hle zima¹⁶² minula

Doba dešťů (od)plynula

a odešla k němu

Změna řeči naznačená zvoláním "neboť hle" (*ki hine*) má zbystřit pozornost čtenáře. Dochází ke změně děje, minula zima, končí období dešťů a zaplavování.¹⁶³

12.

Květy ovocných stromů se objevily v zemi

čas prořezávání¹⁶⁴ nastal

a hlas hrdličky¹⁶⁵ byl slyšet v naší zemi

V předchozím (11.) verši je řečeno, že pominula doba zimy. V 12. verši nastává jaro, objevují se první květy. Něco starého končí a něco nového začíná.

Kol hator (hlas hrdličky) dle paralelismu je synonymem ke slovnímu spojení *kol dodi* (hlas miláčkův - Pís 2,8.). Milého hlas se tak stává hlasem hrdličky, jeho hlas je slyšet v naší zemi. Hrdlička je migrující pták, který v Palestině ohlašuje příchod jara.¹⁶⁶ Snad i hlas Milého měl ohlašovat příchod jara v Pís 2,8. Čas čekání je vystřídán naplňováním tužeb, časem první lásky.

13.

Fíkovník¹⁶⁷ nasadil mladé plody¹⁶⁸

a kvítky vinné révy vydaly svou vůni.

Vydej se na cestu,

¹⁶²Též "stíny". Zde je užit starý nominativ, tento tvar je užit pouze na tomto místě. (Podle Meek, s.115.)

¹⁶³Střídání období sucha a dešťů nastává někdy v průběhu března a dubna, kdy se začíná sázet. (Podle Meek, s.115.)

¹⁶⁴Hebrejské slovo *zamir* se dá přeložit i jako zpívat (rituální zpěvy). O toto slovo se opírají liturgické interpretace Písně, k čemuž jim přispívá fakt, že prořezávání stromů bývalo v období června až srpna, což je později než v Písni. (Podle Meek, s.116.)

¹⁶⁵Hebrejské slovo *hator* (hrdlička) se dá přeložit i jako "řídít se, podřídit se" (tedy hlas toho, jemuž se podřizujeme). (Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.)

¹⁶⁶Podle Meek, s.116.

¹⁶⁷Fíkovník se členem se vyskytuje v SZ pouze na tomto místě a u Sd 9,11.

¹⁶⁸Též "rané fíky."

přítelkyně má

Krásko má: JDI!

Milý pokračuje výčtem, co vše kvete, co má plody. Zapojuje do příběhu další smysl (čich) v podobě vůně (*rajich*). Jako bychom měli postupně báseň vnímat všemi svými smysly. Milý opakuje to co řekl v 10. verši, vydej se na cestu. Možná tím chce říct : Čas jara je příhodný na pouť, vše začíná pučet, je tedy čas jít. Plody fíkovníku zde mohou symbolizovat nový život, nový začátek. Vinná réva je navíc podle ČEP¹⁶⁹ znakem lásky a jara.

Nejprve (v 10. verši) říká Milý Milé, vydej se na cestu, poté co jí toto přikáže, začíná období dešťů, zavlažování (11. verš), v následujícím verši se objevují první květy a plody a s ním i vůně. Závěrem Milý znovu vybízí Milou, aby se vydala na cestu (verš 13.). Samotný počátek jara je zarámován dvojí výzvou "vydej se na cestu." Jakoby ani nový začátek (jaro) bez této výzvy nemohl začít.

14.

Holubice má,

v rozsedlině skály¹⁷⁰

v skrýši převisu

Ukaž mi svůj vzhled¹⁷¹

(Dej) mi zaslechnout tvůj hlas,

neboť tvůj hlas (je) lahodný

a tvůj vzhled líbezný

Doba jara už nastala (Pís 2,12.) a Milý oslovuje Milou jako holubici v rozsedlině skály, ve skrýši převisu. Přeje si ji spatřit, být s ní, protože ví, že vše na ní je krásné.

15.

Chyt'te nám lištičky,¹⁷²

lištičky malé,

hubící vinici,

vinici naši v květu

¹⁶⁹Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 272.

¹⁷⁰Též "osamělá skála."

¹⁷¹Tento tvar (*marajich*) je odvozen od slovesa vidět (*r-a-h*), přesnější překlad by zněl "tvé vidění."

¹⁷²Hebrejské slovo *šaal* (liška) se překládá též jakon "šakal či vlk."

Text je velmi dynamický, nastává změna řeči rozkazem. Kdo mluví a komu je řeč adresována není z textu zcela jasné. Tento verš jakoby byl vytržen z kontextu celé kapitoly. Po začátku jara a opěvování Milé se objevují lištičky, které hubí vinici. Kde se tu vzaly a co symbolizují není zcela jasné.¹⁷³ Můžeme je chápat jako temné síly, jež ničí lásku. Podobně vidí v tomto verši (Pís 2,15.) ČEP¹⁷⁴ záporné zbarvení. V Bibli chytání lišek je démonické, je spojeno s podsvětím (např. Sd 15,4nn; Ez 13,4). Tento verš podle ČEP říká, že láska je stále ohrožována démonickou silou, proto učíte vše, aby kvetoucí vinice lásky nebyla zpusťována. Lišky mohou být chápány též jako nápadníci Milé, kteří ničí její vinici a ohrožují její věrnost, její lásku k Milému. V tomto verši je navíc zdůrazněno, že přestože jsou lišky malé, jsou schopné ničit rozkvetlé vinice.

16.

Můj Milý je můj

a Já jsem jeho,

(on) se pase v lilích¹⁷⁵

Nastává další změna, promlouvá Milá a snad mu chce tímto veršem (Pís 2,16.) říct, že on se stal její součástí, že jsou spolu v jednotě, že se stírají hranice mezi ní a jím (na což nás odkazuje synonymní paralelismus slova *ani* (já) a *dodi* (můj Milý)). Jak říká sv. Jan od Kříže: "Neboť pouze láska je tím, co sjednocuje a spojuje duši s Bohem."¹⁷⁶ Vlastností lásky je chtít se sjednotit a spojit a stát se stejným a připodobnit se protějšku a dojít tak dovršení lásky."¹⁷⁷ Tak i Milá je spojena s Milým láskou v jednotě. Jedině láska má moc spojovat a jak se dozvíme později, ani velké vody její žár nezaplaví a ani bohatství světa ji nevykoupí (sr. Pís 8,6).

17.

Než¹⁷⁸ odvane den

a stíny se pohnou,

obrat' se!

Připodobním si tě,

můj Milý,

¹⁷³Meek ukazuje na podobnost s kultem plodnosti, kde lišky v tomto ritu figurovaly. (Podle Meek, s.117.) V midraši jsou lištičky vykládány alegoricky jako symbol Egypta a vinice jako symbol Izraele. (Song of Songs Rabbah, s. 107-108.)

¹⁷⁴Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 274.

¹⁷⁵Sr. Pís 6,3; 7,11.

¹⁷⁶Temná noc, s.173.

¹⁷⁷Temná noc, s.150.

¹⁷⁸Přesnější překlad by zněl "do té doby než." Stojí zde vedle sebe dvě příslovce - *ad* (až) a *še* (než).

ke gazele či k mladému jelenu

na hoře Béter

V závěru kapitoly promlouvá Milá. Nastává změna řeči uvozená příslovcem "než." Snad je touto větou ("než odvane den a stíny se pohnou, obrať se") myšleno: než se setmí, než nastane noc, temnota, obrať se ke mně a já si tě připodobním ke gazele - k něčemu velmi rychlému a krásnému.¹⁷⁹ Proč chce Milá připodobnit Milého ke gazele (k něčemu krásnému a rychlému) není však zcela jasné.

Ve větě "než odvane den" - je užito hebrejské slovo *ruach* (odvanout), které se také překládá jako duše, vánek, duch Boží - tedy něco, co je spojeno s Bohem. Mohli bychom tuto větu vykládat jako: Než odvane den, který je poháněn Boží silou, a stane se něco nezávisle na naší vůli, pak se obrať.

Stíny jsou spojené v SZ s pomíjivostí či ochranou.¹⁸⁰ Když odvane den (poháněný Boží silou) a stíny se pohnou, zmizí Boží ochrana, nastává noc a temnota. ČEP vidí noc jako dobu nebezpečnou, kdy řádí temné síly. Zároveň však dodává, že je to čas vhodný pro lásku. Temné síly láska nezruší, ale zvítězí nad temnotami, neuškodí jí ani démoni noci.¹⁸¹ Milá vybízí Milého, aby se obrátil právě do té doby, než přijde noc a temnota.

shrnutí: Druhá kapitola začíná předjařím, přípravou na jaro je první kapitola. Milý přirovnává Milou ke květinám a v textu je naznačeno, že jaro pomalu přichází do krajiny zalité zimou a vše kolem se probouzí k životu. Zpočátku je veden dialog mezi Milým a Milou, poté už mluví jen Ona, jen občas vstupuje On. Tuto kapitolu chápu jako začátek lásky, jako vydání se na cestu.

3.3 Kapitola třetí: Temná noc

1.

Na svém lůžku v nocích¹⁸²

jsem hledala toho,

kterého miluje duše má¹⁸³

¹⁷⁹Midraš vykládá tento verš takto: "Dokud den dýchá" znamená, že Bůh mluví k Izraeli: "Dokud přináším místo k dýchání do noci království. Připodobním si tě ke gazele." Bůh říká Izraeli: "Na konci proměním pro tebe atributy striktního práva v milosrdenství." (Song of Songs Rabbah, s. 112.)

¹⁸⁰Podle Pípal.

¹⁸¹Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s.276.

¹⁸²Midraš interpretuje tato slova takto: "Když se cítím ospalý z Tóry a náboženských povinností, jedna noc přechází do druhé. Forma plurálu "v nocích" zahrnuje v sobě problémy, po nichž následují další problémy, protože já zůstávám ležet v posteli, ospalý a nepozorný k náboženským povinnostem." (Song of Songs Rabbah, s.115)

¹⁸³Tento výraz ("kterého miluje duše má") se v Písni objevuje již podruhé, v této kapitole se objeví ještě čtyřikrát, což má nejspíše zesílit naléhavost výpovědi Milé.

**Hledala jsem ho
a nenalezla jsem ho¹⁸⁴**

Úvodní verš třetí kapitoly je ve znamení hledání Milého. Z krajiny jara se dostáváme do temné noci, kdy Ona hledá na svém lůžku toho, kterého miluje její duše. Sloveso hledat se v tomto verši nachází hned dvakrát, snad nám tím chce Milá zdůraznit naléhavost svého sdělení a říct nám, o co jí v této kapitole půjde - o hledání.¹⁸⁵

ČEP se k tomuto verši vyjadřují podobně: "Hledání a nalézání je charakteristické pro lásku, nepřítomnost Milého znásobuje jeho nepostradatelnost. Láska se nevzdává. Únava a pochybnosti jsou nadosah, vítězí však touha najít Milého. Láska není nečinná. Město se tu objevuje jako symbol putování. Láska vzniká spontánně, tajuplně, zraje a roste, nepotřebuje zásahů zvenčí."¹⁸⁶

Milá však Milého nenalézá. K tomu sv. Jan dodává: "Proto ten, kdo odmítá vyjít z této noci již snubní hledat Milovaného a být vysvlečen ze své vůle a být umrtvován, ale hledá ho na svém loži, pohodlně, nebude Ho moci najít."¹⁸⁷ Milá tedy musí vyjít sama ze sebe, ze své pohodlnosti a začít hledat i jinde než na lůžku.

2.

**Nu vstanu a obejdu město,
ulice a náměstí¹⁸⁸
Budu hledat toho,
kterého miluje duše má
Hledala jsem ho
a nenalezla jsem ho**

V Pís 3,1 Milá hledá Milého na svém lůžku, když ho tam však nenachází, vstane a vydá se na cestu, jak ji k tomu v Pís 2,10 nabádal Milý. Vydá se do města, do ulic, na náměstí. Milá začne s hledáním od vnějšího (město, ulice), aby se mohla dostat k vnitřnímu (náměstí je uprostřed, uvnitř). Postupně popisuje, co bude dělat - nejprve vstane a pak obejde město. A

¹⁸⁴V této kapitole se objevuje věta "hledala jsem ho a nenalezla jsem ho" dvakrát. (Ukazuje na naléhavost výpovědi Milé.)

¹⁸⁵Zastánci mytologického výkladu interpretují tento verš (Pís 3,1) jako dívčí snovou zkušenost předtím než vstávaly a zároveň v něm vidí paralelu s příběhem o bohyni Ištar, která sestupuje do podsvětí, aby přivedla nazpět svého pána. (Podle Meek, s.118.)

¹⁸⁶Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s.277.

¹⁸⁷Temná noc, s. 198.

¹⁸⁸Gematrie nabízí možnost číst *šuk we rachav* (ulice a náměstí) jako *we ata mi lifne* (a ty před tváří mou) (sr. Ex 3 a 2).(Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.)

slibuje si - najdu ho. Již podruhé v této kapitole se objevuje výraz "toho, kterého miluje duše má," Milá tím nejspíše zdůrazňuje svou lásku a odhodlanost najít svého Milého.¹⁸⁹

Sv. Jan od Kříže tímto veršem popisuje druhý stupeň žebříku lásky, který je ve znamení neustálého hledání. Milá hledá Milého neustále. Ve všem nač myslí, myslí na něho, když jí i když spí, stále je všechna její starost u Milovaného.¹⁹⁰

První verš třetí kapitoly je rozvíjen a opakován v druhém verši, závěr je u obou totožný - "nenalezla jsem ho."

3.

Našli mě ti, co střeží a obcházejí město

Toho, kterého miluje duše má, jste neviděli?

Milá pokračuje s vyprávěním, poté co vykoná, co si předsevzala. Ve městě ji najdou strážci a ona se jich ptá, zda-li neviděli jejího Milého (vyjádřeno jako v předchozích verších velmi silným výrazem: toho, kterého miluje duše má).

Kdo jsou ti co střeží a obcházejí město? Jakési tajemné postavy, které se ještě objeví v dalších kapitolách. Obcházejí v nocích město, aby ho střežili, ale proč? A před kým? Kdo je pověřil? Mají zde negativní či pozitivní úlohu? Více nám osvětlí následující verše.

4.

Potom co jsem je minula

teprve pak jsem našla toho,

kterého miluje duše má

Uchopím ho a už ho nepustím

Až ho přivedu do domu své matky,¹⁹¹

do komnaty svého početí

V textu nastává obrat uvozen příslovcem "potom". Jako bychom byli náhle vytrženi ze sekvence děje. Milá vychází z kruhu marného hledání a nalézá Milého. Ke změně dochází poté, co mine strážce. Jakoby oni byli tou překážkou k nalezení Milého. Nebo jí snad strážci odpověděli a poradili, kde ho má hledat? To nám text neodkrývá. Pokud bychom chápali "vydání se na cestu" jako "nalezení Milého, sebe"(vždyť, kdo hledá, nalézá (sr. Lk 11,9)),

¹⁸⁹Sv. Terezie k tomuto verši říká: "Je to jakýsi neklid, který naplní všechny smysly a mohutnosti, takže zakouší opuštěnost, vyjdou na náměstí a do ulic a zapřísahají jeruzalémské dcery, aby jim řekly o jejich Bohu." (Nad Velepísni, s. 74.)

¹⁹⁰Podle Temná noc, s. 175.

¹⁹¹V Písni není řeč o otci, jen o matce. V době, kdy byla Píseň psána, rozhodovala o svatebních záležitostech matka. (Starý zákon, překlad s výkladem, s. 278.)

pak Milá vyšla (ze sebe) teprve v tomto verši a to tím, že minula strážce, ty co ji střeží. Podobně mluví duše zmítaná láskou a touhou po Bohu v noci ducha: "Vyšla jsem sama ze sebe, ze svého nízkého způsobu chápání a ze svého nuzného kousku lásky...vyšla jsem ze svých lidských vazeb i díla k dílu a vázanosti v Bohu; totiž můj rozum vyšel ze sebe sama a lidské a přirozené se obrátilo v Boží. I moje vůle vyšla sama ze sebe a stala se Boží."¹⁹² Mohli bychom tedy strážce interpretovat přeneseně podle sv. Jana od Kříže jako nižší činnosti duše (vše co ji spoutává - vášně, žádosti),¹⁹³ které zabraňují čisté lásce k Bohu či k člověku, k vyjití ze sebe.

Následuje předsevzetí Milé: "chytinu ho a nepustím." Ale proč? Aby jí znovu neutekl, neschoval se a ona ho nemusela znovu hledat? Ale dá se chytit láska? Dá se podržet? Láska je dynamická, vyvíjí se, statika a uchopení lásku ničí. Sv. Jan od Kříže tuto větu vysvětluje při popisu osmého stupně lásky: "Osmý stupeň lásky dává duši uchopit, přitisknout se a nepustit. Duše tak na tomto stupni sjednocení naplňuje svou touhu, ale jen na krátkou chvíli, neboť kdyby setrvala, byla by to jistě sláva nebes v tomto životě."¹⁹⁴

Milá říká, přivedu ho do domu své matky, do domu svého početí. Snad tím chtěla říct, že ho přivede ke svému počátku, tam kde má kořeny, tam kde byla zrozená, kde má základ, k tomu nejnějšímému - do svého lůna (do domu své matky).

5.

Zapřísahám vás,

dcery Jeruzaléma,

v gazelách i v lesních laních

Vyburcujte a obnažte lásku,

až ona (sama) bude chtít.¹⁹⁵

Celá kapitola začíná hledáním Milého. Poté co ho nalezne, pronáší Milá jakési kázání k dcerám - poučení, které vyplývá z celého jejího příběhu. Možná je to prosba či rada dcerám. Snad tím chtěla Milá říct: Lásku není možné vyburcovat, vydobýt si ji násilím, ona sama se dá poznat, sama se vám zjeví, ne tehdy, když ji budete úpěnlivě hledat, ale tehdy, až budete k hledání otevřené.

Podobně říká Kazatel ve třetí kapitole "Všechno má určenou chvíli..... je čas rození i čas umírání..."¹⁹⁶ I v Písni je čas lásky i čas vyčkávání. Láska se nedá vymoci násilím. Musíme počkat, až se sama zrodí, až sama bude chtít "mít čas."

¹⁹²Temná noc, s. 105-6.

¹⁹³Temná noc, s. 153-154.

¹⁹⁴Temná noc, s. 180.

¹⁹⁵V textu se tento verš objevuje již podruhé. Poprvé v Pís 2,7.

¹⁹⁶Kaz 3,1-2.

Ona zde vystupuje jako kazatel k dcerám Jeruzaléma a předává jim to, co sama objevila. Teprve až strážci zmizí a nikdo ji nebude střežit, pak bude otevřená ve svém srdci, pak zmizí i ti, co hledají a střeží ji samotnou, pak přijde uvolnění, přijetí a láska.

6.

Kdo je ta,

jež z pouště¹⁹⁷ vystupuje

jako sloup dýmu?¹⁹⁸

vanoucí myrhou a kadidlem¹⁹⁹

všech prášků kupeckých?

Změna v řeči navozená tázacím zájmenem (kdo). Milý je učarován krásou a nepostihnutelností Milé a ptá se, kdo je Ona? Ona vystupuje z pouště,²⁰⁰ z místa sucha a horka, kde jsme omezeni pouze na sluch, jelikož krajina je všude dost podobná. Milá se navíc objevuje jako sloup dýmu²⁰¹, který bychom mohli chápat jako něco, co není na první pohled zřetelné. Jako něco, co se zakrývá, zahaluje a jen tak se nedá poznat. Není jasné, kdo či co je uvnitř dýmu.

7.

Hle²⁰² lože²⁰³ Šalamounovo²⁰⁴

- šedesát²⁰⁵ udatných²⁰⁶

¹⁹⁷NRSV překládá jako "pustina".

¹⁹⁸Sr. Ex 13,21.

¹⁹⁹Tyto vůně (myrha a kadidlo) se používaly při liturgii. (Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.)

²⁰⁰Zastánci alegorické interpretace toto místo vykládají jako vystoupení z oblasti nábožensky záporné k místům Božího zjevení (též Gn 13,1). Ona vychází z pouště, z místa strádání, utrpení, zkoušek a opuštění (viz příběh o Hagar, putujícím Izraeli, kozlovi Azazelovi). Poušť také symboluje cizinu (exil). Milá hledá Milého a ocitá se ve městě mrtvých (na poušti), vychází z něj vítězně jako sloup dýmu (obraz dýmu Jb 41,12; 2 S 22,9). Láska vystupuje vzhůru k životu a vysvobozuje z bran smrti. Přirovnání ke sloupu dýmu připomíná cestu schránky smlouvy od hory Sínaj zahalené kouřem. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 280.)

Podobně místo pouště vidí midraš: "Vzestup Izraele byl z pustiny (pouště) a úpadek je z pustiny. Smrt pochází z pustiny (Nu 14:35). Všechny dobré věci, které Svätý, budiž požehnán, dal Izraeli, pochází z pustiny." Z pouště (pustiny) pochází vše, dobré i zlé. Poušť dle midraše nemá jednoznačný význam. (Song of Songs Rabbah, s.119.)

Zastánci mytologické interpretace (Schmökkel) zmiňují, že podle akkadských a sumerských písní byla poušť také obrazem říše mrtvých. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 280.)

²⁰¹Ten se objevuje často při zjevení Boha, proto Tydlidátová vnímá Milou alegoricky jako Hospodina. V judaismu je Boží přítomnost (šechina) vyjádřena ženským rodem, oblak dýmu se odkazuje právě na ni (šechinu). (Podle Sborník k šedesátým Balabánovým narozeninám, s.212-214)

²⁰²Částice *hine* (hle) se vyskytuje (nepočítám-li spojení hle tvá krása) na třech dalších místech v Písni (2,8; 2,9; 2,11). Dvakrát v souvislosti s Milým (hle on přichází, hle on stojí) a jednou v souvislosti se zimou, s příchodem jara (hle zima minula). Vždy je spojeno s nějakým pohybem, změnou.

²⁰³Též "rod, klan".

²⁰⁴Zastánci mytologické interpretace se odkazují na boha plodnosti Šelema, jehož jméno se později změnilo na Šlomo. (Podle Meek, s.119-120.)

²⁰⁵Číslo šedesát je podle SZ číslo svaté. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 281.)

²⁰⁶Též "bohatýrů".

**stojí kolem něj,
těch nejudatnějších z Izraele**

V této kapitole jakoby se čtenář (či divák) díval každou chvíli jinam. Sleduje děj, který se stále proměňuje, společně s kulisami i časem. Částici "hle" signalizuje změnu řeči. Jsme vytrženi z pouště a zrak nám spočívá na loži Šalamouna, kolem něhož stojí šedesát nejudatnějších (bohatýrů) z Izraele. Kdo jsou a kde se tu berou? Chrání snad lože Šalamouna? Či jsou to ochránci Milé? Sv. Jan od Kříže vnímá lože a jeho bohatýry jako obrannou hradbu a pokoj Milé, který zakouší duše (Milá) z blízkosti skrytého Ženicha.²⁰⁷ Šalamouna můžeme chápat buď jako Milého (podle sv. Jana od Kříže)²⁰⁸ či jako jeho soka (podle Meeka).

8.

Všichni (každý) drží meč,²⁰⁹

jsou vycvičení k válce

Každý má svůj meč u pasu

proti strachu v nocích²¹⁰

Zde je rozvíjen sedmý verš popisem *giborim* (udatných). Zřejmě jsou důležití, proto se jim věnuje určitá pozornost. Každý z nich drží *cherev* (meč) a umí ho používat, umí se bránit. Nejspíše má být zdůrazněna síla bohatýrů, jejich neohroženost. Jsou vycvičení nejen k válce, ale také proti strachu z noci. Zde jakoby se výraz stupňoval. Horší než válka je strach z noci. A Šalamoun je takovými neohroženými bojovníky obklopen, jeho lože je chráněno velmi dobře. Podobně chápe meče ČEP²¹¹ jako obranu proti temné noci a proti silám ohrožujícím lásku.

9.

Nosítka²¹² král Šalamoun si zhotovil

ze dřeva libanonského

Volně se zde rozvíjí to, co bylo řečeno v sedmém verši. Je patrné, že postava Šalamouna se vyzdvihuje pomocí věcí a lidí, kteří ho obklopují. Nejprve nás vypravěč obeznámil s tím, jak je Šalamounovo lože střežené a pak jakoby se vrací nazpět, aby nám lože detailně popsal.

²⁰⁷Temná noc, s. 192.

²⁰⁸V tomto případě se příkláním k interpretaci Janově. V Pís 8,11 však již Šalamoun představuje soka Milého.

²⁰⁹Podle Rašiho je to meč Zákona (sr. Ž 45 a Ž 149,6). (Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.)

²¹⁰Gordis celý verš interpretuje jako svatební průvod. (Starý zákon, překlad s výkladem, s. 280.)

²¹¹Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 281.

²¹²Hebrejské slovo *apirjón* má původ v řeckém slovu *foreion* (nosítka). (Podle Segert, s. 16.)

10.

**Sloupky k nim zhotovil stříbrné,
opěradlo k nim zhotovil zlaté,
sedadlo purpurové,
vnitřek je dlážděn láskou²¹³ dcer Jeruzaléma**

Vypravěč pokračuje podrobnějším popisem nosítek, které, jak již víme z předchozího verše, jsou z libanónského dřeva. Postupuje od vnějšího k vnitřnímu, od nejprostšího (kovu) k tomu nejvzácnějšímu, co nosítka poskytují (lásce).

11.

**Pojďte a pohled'te,
dcery Sijónu²¹⁴
na krále Šalamouna,
na korunu,²¹⁵
kterou ho korunovala jeho matka
v den jeho svatby,²¹⁶
v den radosti jeho srdce**

Popis velikosti a přepychu Šalamounova lože se uzavírá pohledem na něj. Osloveny jsou dcery Sijónu, které jsou ztotožňovány s dcerami Jeruzaléma.²¹⁷ Raši je však chápe odlišně. Dcery Sijónu jsou v rámci dvojího výkladu slova *cijon* jako dcery Nádhery, Jasu a Vznešenosti.²¹⁸

Vypadá to, jakoby někdo ukazoval dcerám děj, který se teprve stane (ve čtvrté a kapitole). Jakoby vypravěč připravoval čtenáře na následující kapitoly, na zasnoubení a den svatby.²¹⁹

Shrnutí Po druhé kapitole, která vypovídá o jaru, se posouváme do roviny hledání. Druhá kapitola byla obdobím zrání, růstu, objevování, rozkvétání, pučení a výzvy "vydej se na cestu." Třetí kapitola je odpovědí na výzvu, Milá se vydává na cestu za sebou samou,

²¹³Driver překládá hebrejské slovo *ahava* jako kůži, odvozuje toto slovo z arabštiny. (Podle Meek, s. 120.)

²¹⁴Hebrejské slovo *cijon* - znamená též "mohyla, náhrobek, pomník".

²¹⁵Je tu možná narážka na svatební tradici oslavovat nevěstu a ženicha v den svatby jako krále a královnu (Ž 45). (Starý zákon, výklad a překlad, s. 284.) V traktátu mišny Sóta je zachována zmínka, že se v 1.st.n.l. užívala koruna k ozdobě ženich. (Segert, s.21.)

²¹⁶NRSV překládá jako "zasnoubení."

²¹⁷Sijón je hlavní pahorek jeruzalémský. (Podle Segert, s. 43.)

²¹⁸Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.

²¹⁹Slovní spojení "svatba krále Šalamouna" je paralelním synonymem k "radosti jeho srdce".

za Milým. Zahaluje nás do tajemství hledání a nalézání. Objevování toho, co v druhé kapitole již rozkvetlo. Začátek této kapitoly (1-4) pojednává o temné noci. Milá hledá svého Milého a nemůže ho najít. Bojuje s temnotou (v nocích) a se všemi překážkami (snad se strážci její mysli), které brání jejich lásce. Nakonec Milého nachází (3,4) a zapřísahá dcery (3,5). Poté je Milý okouzlen Milou a ptá se, kdo je Ona (3,6)? Ke konci kapitoly (3,7-10) je popisován král Šalamoun (reprezentuje zde Milého?), který se chystá na vlastní svatbu (3,11).

3.4 Kapitola čtvrtá: Krása nevěsty - zasnubní řeč

1.

Hle tvá krása,²²⁰

přítelkyně má

Hle tvá krása,

tvé oči - holubice²²¹ **pod závojem**

tvé vlasy²²² **- jak stádo koz,**

splývající s horou²²³ **Gileád**²²⁴

První verš čtvrté kapitoly začíná oslavou krásy Milé.²²⁵ Milý začíná větu zvoláním "hle" (stejně jako v Pís 1,15), zbystrte pozornost, něco důležitého vám povím - Milá je krásná.²²⁶ Začíná s popisem Milé od hlavy dolů.

2.

Tvé zuby jak ostříhané stádo,

vystupující z brodiště²²⁷

²²⁰Midraš interpretuje tyto verše takto: "Jsi krásná v náboženských skutcích, v aktu milosti, v starání se o chudé...ve všech micvot." (Podle Song of Songs Rabbah, s.131.)

²²¹Zástáncům mytologické interpretace nahrává fakt, že holubice byly v pohanství zasvěceny bohyni lásky. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 287.)

²²²Hebrejský výraz *sa'rech* (tvé vlasy) začínají na hebrejské písmenko *sin*, stejně jako následujících pět řádků (splývající, zuby, vystupující, každá, žádná). To ukazuje na symetrii a zvučnost hebrejské poezie.

²²³Přesnější překlad by zněl "valící se z". Sloveso *a-l-h* (valit se) můžeme přeložit též jako splývat. Předložku *m* (z,od) jsem pak přeložila netradičně jako "s" kvůli české vazbě splývat s něčím.

²²⁴Gileád může být hora ve východojordané krajíně (Gn 31,21n) či celý kraj gileádský - kde je mnoho pastvin. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s.287)

²²⁵S oslavou nevěsty se ještě setkáme v Pís 6,4-7; 7,2-7.

²²⁶Existuje zvyk (na nějž odkazuje Talmud), že se má chválit nevěsta, i když není ideálně krásná. Obdobu těchto veršů najdeme také ve wasf - což je oslavná píseň, která se recitovala při palestýnských svatbách. (Podle Meek, s. 94.)

²²⁷Dle zastánců mytologické interpretace odkazuje "ostříhané stádo, jež vystupuje z brodiště" na kult plodnosti. (Podle Meek, s.121.)

**Každá bude mít dvojčata,
neplodná nebude mezi nimi**

Milý pokračuje v popisu krásy Milé s tím, že klade důraz na její plodnost. Přirovnává jí k ovcím, které nezůstanou neplodné a navíc vrhnou dvojčata - tímto vyjádřením nejspíše chtěl Milý umocnit a zvýraznit její schopnost mateřství.

3.

Jak karmínová nitka²²⁸

tvá ústa

a jak líbezně mluvíš

a tvé spánky pod tvým závojem

tot' rýha²²⁹ na granátovém jablku²³⁰

Milý popisuje s největší jemností (přirovnáním k závoji a nitce) ústa i spánky Milé, aby v následujícím verši uvedl do kontrastu její sílu a mohutnost.

4.

Tvá šíje²³¹

jako věž Davidova²³² mezi kameny²³³

Tisíce štítů zavěsí na ni

všichni mocní bohatýři

Přirovnání Milého už není tak lehce poetické, jak bylo do třetího verše. Od jemného popisu obličejů a celé hlavy, přechází k popisu šíje, která je mohutná a silná. Pravděpodobně se tak Milý snaží v metaforách kamene a štítů popsat také její pevnost a nedostupnost. Kontrast třetího a čtvrtého verše jakoby vytvářel protipóly, které jsou sjednoceny v Milé. Jakoby se Milý vracel k již vyřčenému (Jsem černá a líbezná - Pís 1,5) a potvrdil to svým popisem. Milá je jemná i silná.

²²⁸ČEP: "jako karmínová šňůrka", kral.: " jako provázek z hedvábí červeného".

²²⁹Hebrejský výraz *kpelech* (jako rýha) se v SZ vyskytuje třikrát (dvakrát v Písni při popisu Milé) a jednou v Jb 41,16 při popisu livjatána.

²³⁰Granátové jablko se objevuje jako symbol na bohoslužebném rouše Áronově, ve svatyni i na předmětech v ní. (Ex 28,33n 39,26) (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s.289)

²³¹Tento výraz (tvá šíje) se vyskytuje též v Pís 7,5.

²³²Davidova věž archeologicky doložena není. Hrdlo (šíje) Milé je přirovnáváno k stavbě nejslavnějšího krále Izraele. (Podle Meek, s.122.)

Hebrejský výraz *hamagen david* (věž Davidova) se v SZ vyskytuje pouze na tomto místě.

²³³Hebrejské slovo *talpilot* (vrstvy kamene) se vyskytuje v SZ pouze na tomto místě.

5.

Obé tvé prsy²³⁴

jak dva koloušci,²³⁵

dvojčata gazely,²³⁶

pasoucí se v liliích²³⁷

A jakoby chtěl metaforicky Milý vyjádřit a sjednotit zdánlivé protiklady Milé z předchozích veršů (její jemnost i hrubost), přechází na popis prsou a říká: "obé tvé prsy jak dva koloušci." Jakoby tím Milý sděloval: Obě tvé vlastnosti, oba tvé póly jsou v jednotě, jsou stejné jako dva koloušci, jež se pasou v liliích. Jsou tedy v klidu vedle sebe - nestojí proti sobě.

6.

Než odvane den

a stíny se pohnou,

přijdu si na horu myrhovou,²³⁸

na pahorek kadidlový²³⁹

Po podrobném popisu krásy Milé nastává změna řeči, kterou naznačuje částice "než." Milý zničehonic přerušuje svůj popis Milé a praví jí, že k ní přijde. Již z Pís 2,8 víme, že Milý vylezl na horu a poskakoval na pahorku. Nyní ji tedy upozorňuje, že už se velmi přibližuje. Udává jí dokonce dobu, kdy přijde (než zavane den a stíny se pohnou), do stejné doby se měl obrátit v Pís 2,17.

7.

Celá jsi krásná,

přítelkyně má

Poskvrny v tobě není

²³⁴Slovní spojení "tvé prsy" se vyskytují v SZ třikrát (dvakrát ve spojení oba tvé prsy - Pís 4,5; 7,4) a jednou v Pís 7,9.

²³⁵Koloušci představují dobu bezpečí a hojnosti. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s.289.)

²³⁶Na tomto místě a v Pís 7,4 je gazela metaforou ňader Milé (v Pís 2,9.17; 8,14 je metaforou Milého).

²³⁷Slovo "v liliích" se v SZ vyskytuje celkem čtyřikrát (třikrát ve slovním spojení "pasoucí se v liliích" - Pís 2,16; 4,5; 6,3) a jednou v Pís 7,3.

Tento celý verš se bude ještě opakovat bez slovního spojení "pasoucí se v liliích" v Pís 7,4.

²³⁸Slovní hříčka - hora Mor se dá přeložit též jako myrhová hora (viz ČEP).

²³⁹Kadidlo (*levona*) nás zvukově odkazuje na Libanón.

Na závěr se Milý vrací ke kráse Milé a shrnuje svoji promluvu o ní tím, že zopakuje první verš této kapitoly a zdůrazní celistvost a neposkvrněnost její krásy.

Sv. Terezie tento verš rozvíjí: "Lze předpokládat, že nepřipustí (*Bůh*),²⁴⁰ aby ses mu v té chvíli něčím znelíbila, a Sám doplní, to co ty nedokážeš udělat, aby v tobě nacházel ještě větší zalíbení."²⁴¹ Jakoby nebylo ani možné, aby se Milá Milému v tomto stádiu lásky nelíbila. Což nám potvrdí v Pís 4,9, kdy se vyzná, že jediným korálkem ho pobláznila. Vše co je na ní je bez poskvrny.

8.

Se mnou z Libanónu²⁴²,

nevěsto má²⁴³

Se mnou z Libanónu,

půjdeš

Budeš hledět

z vrcholku Amány²⁴⁴,

z vrcholku Seníru²⁴⁵,

a Chermónu²⁴⁶,

z doupat lvů,

z hory levhartů²⁴⁷

Milý navazuje na šestý verš, kdy Milou nabádal, aby za ním přišla na pahorek. Zdá se, že ji ještě nepřemluvil, aby s ním šla a tak ji láká na to, co s ním vše uvidí. Poprvé ji v celém textu oslovuje jako nevěstu a povyšuje ji tím na něco víc než jen na přítelkyni. Mohli bychom tento verš (či dokonce celou kapitolu) pokládat za počátek jejich zasnub. V této kapitole oslavuje krásu Milé avšak již důvěrněji než v předchozích kapitolách (1,2). Oslovením "nevěsto" pak jasně dává najevo svůj vztah k ní.

²⁴⁰Doplněno autorkou.

²⁴¹Podle Nad Velepísní, s. 48.

²⁴²Libanón byl proslulý mnohými pastvinami a cedry, žila tam divoká zvěř - levharti a lvi. Toto pohoří dosahuje výšky tři tisíce metrů. (Starý zákon, překlad s výkladem, s. 290.)

²⁴³Zde se oslovení (nevěsto) objevuje poprvé (dále v Pís 4,10 -12; 5,1).

²⁴⁴Amán je pohoří, které dosahuje výšky dvatisíce metrů. (Starý zákon, překlad s výkladem, s. 290.)

²⁴⁵Emorejci nazývali Chemrón Senírem (Ez 27,5). (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 290.)

²⁴⁶Vrchol Chermónu byl stále zasněžen a dosahoval kolem třítisíc metrů. Mohutné vrstvy sněhu napájely řeky, zvláště Jordán, proto byl opěvován jako dárce vláhy. (Starý zákon, překlad s výkladem s.290)

²⁴⁷Zastánci mytologické interpretace (Ringgren) z tohoto verše odvozovali kořeny svatebního obyčeje, kdy se nevěsta před vstupem do manželství skrývala v horách, na nedostupném místě. (Starý zákon, překlad s výkladem, s. 290.)

Zopakováním stejných slov (se mnou z Libanonu) mohl chtít Milý zdůraznit, těsný svazek, který spolu vytvoří, až Milá bude s ním, až bude jeho nevěstou a půjde s ním stejným směrem. Z textu je patrné odkud vyjdou, není však naznačeno, kam půjdou. Nemají tedy přesně vytyčený cíl své cesty, cílem se stává to, že vyjdou společně z jednoho místa.

Milá s Milým měla vyjít z Libanónu a pak se spolu měli dívat z vrcholku Chermónu a Amánu. Snad tedy měli přejít z pohoří Libanónu na další vysoké pohoří, aby se společně mohli dívat. Kam, to není jasné. Měli tedy putovat po velmi vysokých pohořích dokonce až na Chermón, jehož vrcholak byl stále zasněžený. Milý vyzývá Milou ať jde s ním do těchto končin, přestože jsou velmi nehostinné. Mohli bychom v tomto verši vidět obdobu svatebního slibu "v dobrém i zlém." Milý nezastírá a neslibuje jí, že budou chodit jen po rozkvetlých zahradách či po úrodném Libanónu, ale že vystoupí i na nehostinná místa Chermónu. Podstatné je, že budou spolu (jak na začátku verše zdůrazňuje Milý) a že budou spolu schopni překonat i ty největší překážky (Libanón i Chermón).

ČEP²⁴⁸ tomuto verši rozumí tak, že se nevěsta nemá čeho bát, protože je s ní ochránce, který ji provede všemi těmito drsnými a nebezpečnými končinami, že veškerá moc a ochrana je v ruce Milého. Ale snad se lze domnívat, že vystoupit společně až do těch nejnehostinnějších krajin umožní společné úsilí obou milenců.

9.

Srdce jsi mi pobláznila,²⁴⁹

sestro má,²⁵⁰ **nevěsto**²⁵¹

Srdce jsi mi pobláznila

jediným pohledem tvých očí

jediným korálkem náhrdelníku na tvém krku

Milý v tomto verši pokračuje oslovením Milé jako nevěsty a zdůrazňuje, jak ho láska zbavuje smyslu a že je pro něj Milá jediná a cokoliv, co k ní patří, je jedinečné.²⁵²

²⁴⁸Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 290.

²⁴⁹Hebrejský výraz *livavtni* (připravuješ mě o rozum či blázním z tebe) má kořen v podstatném jménu *lev* (srdce), proto jsme si zvolila překlad "srdce jsi mi pobláznila". Další možné varianty by mohly znít: "připravuješ mě o srdce či uchvacuješ mi srdce". Kraličtí překládají podobně "jala jsi srdce mé", stejně i Fischl - "srdce mé zajalas", NRSV - "uchvátila jsi mi srdce (you ravished my heart)".

Podle rabínského překladu znamená toto slovo poutat. Milý je uhranut, okouzlen pohledem Milé. (Starý zákon, překlad s výkladem, s. 290.)

²⁵⁰Hebrejské slovo *achoti* - můžeme překládat též jako "jediná má".

²⁵¹Zastánci mytologické interpretace vidí v oslovení "sestro má, nevěsto" narážku na kult plodnosti, kde vztah mezi bohem a bohyní byl sourozenecký. Někteří zase vidí v tomto verši odkaz na egyptskou milostnou poezii. (Podle Meek, s.123-124.)

²⁵²Midraš uvádí hned několik výkladů tohoto verše. Jeden z výkladů zní: "Svatý budiž požehnán, pravil: Měl jsi jedno srdce v Egyptě, a dal jsi mi dvě srdce. Bylo to skrze beránčí krev na veřejích domu a krev obřízky." (Song of Songs Rabbah, s. 147.)

10.

Jak krásné (je) tvé milování,

sestro má, nevěsto

Oč lepší (je) tvé milování než víno,

vůně tvých olejů nad všechen balzám

V tomto verši se objevují motivy z první kapitoly (tvé milování je nad víno - Pís 1,3; vůně tvých olejů - Pís 1,4). Milý zde užívá výrazů, které v první kapitole užívala Milá v souvislosti s ním. Stále o ní mluví jako o nevěstě.

11.

Med skrání tvé rty,

nevěsto má

Med²⁵³ a sladké mléko

pod tvým jazýčkem²⁵⁴

a vůně tvých plášťů²⁵⁵

jak vůně Libanónu

Milý si odpovídá na svou otázku a vrací se k popisu jejích rtů. Opěvuje jejich neskonalou sladkost přirovnáním k medu, sladkému mléku a sirupu. Milý jakoby postupně poznával Milou všemi svými smysly. Při popisu jejích rtů nejprve vnímal v Pís 4,3 jejich jemnost (dotek) a zde (v Pís 4,11) jejich sladkost (chuť). Vůni Libanónu bychom mohli vnímat jako vůni cedru, který v něm hojně rostl.

12.

(Jsi)

zahrada²⁵⁶ uzavřená,

sestro má, nevěsto

Val²⁵⁷ uzamčený,

studna²⁵⁸ zapečetěná

²⁵³Hebrejščina má více výrazů pro med (*nefet, debaš*), čeština však ne, ponechávám proto stejný výraz, pro dva odlišné výrazy v hebrejštině. Místo medu bychom mohli použít též příbuzné slovo - sirup.

²⁵⁴Též "pod tvou řečí."

²⁵⁵Hebrejské slovo *salmotajich* (tvých plášťů) v sobě obsahuje kořen hebrejského slova *šalom* (mír) - dalo by se přeložit: "vůně tvého míru je jako vůně Libanónu" - (cedru) z něhož je postaven chrám.

²⁵⁶Zde je podoba hebrejských slov *gan* (zahrada) s *gal* (val).

²⁵⁷Též "rozvalina, hromada kamení."

²⁵⁸Překládám zde hebrejské slovo *ajin* jako studna (dá se též přeložit jako pramen), abych ho rozlišila od hebrejského slova *ber*, které překládám v Pís 4,15 jako pramen.

V tomto verši Milý přirovnává Milou k zahradě, která je uzavřená, k valu, který je uzamčený a ke studni, která je zapečetěná. Tedy k něčemu, co není lehce přístupné. Milý mohl chtít tímto veršem říci, že Milá není pro každého, že je přísně střežená, smí k ní vstoupit jen ten, kdo má klíč od všech jejích uzamčení. Pokud se někdo chce k Milé dostat, musí mít klíč k jejímu srdci. Výraz "val uzamčený" zdvojnásobuje nedostupnosti. Val samotný chrání před nebezpečím, zavaluje chráněné místo. Zde je navíc ještě uzamčený. Výraz "studna zapečetěná" odkazuje na něco, co zadržuje a dává vodu, zdroj života. Milá může být chápána právě jako zdroj života, který je velmi zabezpečen a chráněn před okolím.

V tomto verši naposledy (v této kapitole) oslovuje Milý Milou jako nevěstu. Jakoby zde končila zasnubní řeč.

13.

Tvé letorosty²⁵⁹

sad²⁶⁰ granátových jablek²⁶¹

spolu s výtečnými plody cipru a nardu

Milý vnímá krásu své Milé všemi svými smysly, což naznačuje připodobnění ke št'avnatým plodům výborné chuti.

14.

(Jsi)

nard a šafrán,²⁶²

se všemi stromy libanónskými

Myrha²⁶³ a aloe²⁶⁴

s tím nejvybranějším z balzámů

V tomto verši se objevují vonné a vzácné rostliny, které byly používány při bohoslužbě. Po přirovnání Milé k št'avnatým plodům, přináší Milý popis vonný.

²⁵⁹Překlady tohoto slova (letorosty) se různí: ČEP: "vydáváš vůni," kral.: "výstřelkové tvoji." Někteří toto slovo nepřekládají vůbec (např.:Fischl).

²⁶⁰Slovo *pardes* (sad, park) je převzato z perštiny. (Podle Segert, s. 16.)

²⁶¹ČEP vidí narážku na ráj (Gn 2,9n) s. 292.

²⁶²Nard, šafrán a puškovec byly součástí kadidla. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 293.)

²⁶³Myrha byla jednou z bylin, které byly součástí kadidla, jenž symbolizovalo Boží vůli být s člověkem. (Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.)

²⁶⁴Aloe se dá též přeložit jako "orlí dřevo, rajske dřevo, vonné stromořadí."

15.

(Jsi)

studna zahrazená

pramen živé vody,

zurčící od Libanónu

Tento verš zčásti cituje dvanáctý verš a dále ho rozvíjí. Milý opakuje, že Milá je studnou. Studna je zahrazená, avšak otevřená životu. Je pramenem, který zurčí z Libanónu, tedy z místa, ze kterého společně vyšli. Milá by se nám na první pohled mohla zdát statická (díky přirovnání - pramen ohrazený - něco, co je na jednom místě, je ohraničené, nikam se nevyvíjí), ale v zápětí se dovídáme, že je také pramenem živé vody, který zurčí od Libanónu (tedy je i dynamická). Nese v sobě dva póly, dynamiku i stálost (stejně tak jako v Pís 1,5 - měla černotu i líbeznost).

16.

Probud' se, severní vánku,²⁶⁵

přijď, jižní vánku²⁶⁶

Zavoň mou zahradou,

at' její balzámy zurčí jak bystřina,

at' přijde můj Milý do své zahrady

a ochutná plodů svých výtečných

Dochází zde ke změně řeči. Promlouvá Milá a pronáší své přání. Mluví rozkazem k severnímu²⁶⁷ a jižnímu vánku²⁶⁸ a přeje si, aby on dal do pohybu chod věcí. Svým zafoukáním, at' roznáší vůni její zahrady (kterou je symbolicky myšlena v Pís 4,12 Milá), i vůni jejích balzámů. Přeje si též, aby přivál i jejího Milého, aby on mohl ochutnat z plodů zahrady (z jejích plodů).

shrnutí: V této kapitole mluví po celou dobu Milý v monologu a opěvuje krásu Milé, postupně popisuje jednotlivé části jejího těla, začíná od obličeje a směřuje dolů. Zvrat nastává až v posledním verši, kdy promlouvá Milá, jakoby už nemohla vydržet chvály Milého a chtěla se s ním setkat (tváří v tvář). Vyslovuje své přání, aby k ní přišel. V této kapitole ji Milý poprvé oslovuje "sestro má, nevěsto," proto chápu tuto kapitolu jako zasnubní řeč Milého.

²⁶⁵Hebrejské slovo *cafon* (severní vánek) můžeme přeložit i jako sloveso (*c-f-n*) - "schovávat, ukrývat, uchovávat".

²⁶⁶Hebrejské slovo *tejman* můžeme přeložit též jako "ležící vpravo".

²⁶⁷Podel Pípala je sever sídlem bohů a velmocí. Podle Segerta je severní vánek příjemně ochlazující větřík vanoucí z hor. (Podle Segert, s. 45.)

²⁶⁸Podle Segerta je to horký vítr z pouště. (Podle Segert, s. 45.)

3.5 Kapitola pátá: Krása Milého - svatební noc

1.

Přišel jsem do své zahrady

sestro má, nevěsto

Natrhá jsem svou myrhu s balzámem

Snědl jsem plástev se svým medem

Napil jsem se vína svého

se svým sladkým mlékem²⁶⁹

Jezte přátelé!²⁷⁰

Pijte!

A opájejte se milováním!

Na začátku této kapitoly odpovídá Milý na přání Milé, které pronesla v předchozím verši (Pís 4,16). Snad jižní a severní vánek (Pís 4,16) skutečně přiměl Milého přijít do zahrady. A protože se již zahrada objevila v textu (Pís 4,12) jako obraz Milé, můžeme chápat větu "přišel jsem do své zahrady" tak, že přišel ke své Milé a ochutnal z jejích plodů, z toho nejsladšího a nejkrásnějšího, co nevěsta má. Poznal ji, doslova ji zakusil. Milý užívá při popisu rtů (Pís 4,11) své Milé výrazu sladké mléko a med, mohli bychom tedy větu "snědl jsem plástev se svým medem, napil jsem se vína svého se svým sladkým mlékem" chápat jako metaforu políbení. V tomto verši Milý naposledy (v Písni) oslovuje Milou jako nevěstu. Stala se snad z nevěsty manželka a tento verš je promluvou Milého na svatební hostině?

Milý postupně, krok za krokem popisuje, co udělal - nejprve přišel do zahrady, natrhal plody, snědl plástev medu a napil se vína. U všech pochutin, které Milý ochutnává, je zájmený sufix první osoby (např. mé víno, můj plástev medu apod.), patrně tím chtěl Milý zdůraznit, že celá zahrada (Milá) i s jejími plody, patří jen jemu.

Na závěr verše Milý vyzývá přátele (kdo jsou není jasné - už se v Písni více neobjeví), aby pili a jedli a opájeli se milováním. Je zřejmé, že Milý byl s přáteli na nějaké hostině, snad svatební.

2.

JÁ

spím²⁷¹

²⁶⁹Tyto verše jsou paralelismem syntetickým (postupně se rozvíjejí).

²⁷⁰V celé Písni se hebrejské slovo *re'im* vyskytuje pouze na tomto místě.

²⁷¹Přesnější příklad by zněl: "Já jsem usnula." Takto překládá i Raši.

a srdce mé

- bdí

Hlas Milého klepe:

Otevři mi, sestro má,

přítelkyně má,

holubičko má,

dokonalá má²⁷²

Má hlava - naplněna rosou

a kadeře mé - krůpěje noci

Na začátku verše promlouvá Ona, verš začíná zájmenem *ani* (já), což není obvyklé. Snad nás chce Milá upozornit pomocí zájmena já, že to je Ona, kdo mluví a že její výpověď bude důležitá.

Po hostině, na které Milý hodoval společně s přáteli, přichází řeč Milé. Říká: "Já spím a srdce mé bdí", kdybychom chápali já symbolicky jako ego - rozum, či lépe myšlení a srdce²⁷³ jako centrum emocí, lásky, řekli bychom: myšlenky spí,²⁷⁴ avšak srdce bdí, je pozorné. Objevují se nám zde opět protiklady - část Milé (myšlení, rozum) spí, je neaktivní - a druhá část (srdce) je aktivní, bdí - je pozorná. A podobně jako sv. Jan od Kříže popisuje, "...k tomu, aby činnost nitra a hnutí v duši mohly nastat a být Bohem pohnuty božským způsobem, musí být nejprve zastřeny tmou a uspány,"²⁷⁵ tak i myšlenky Milé musí být uspány, aby mohla být spojena s Milým.

Se samostatně stojícím zájmenem "JÁ," jsme se již setkali v Pís 1,5, kde uvozovalo děj, ve kterém Milá o sobě sdělovala, že je černá i líbezná. Zde nám zájmeno "JÁ" uvádí jiné protiklady - spánek a bdění.

Sotva Milá o sobě promluví, už slyší hlas Milého a tak o tom vypovídá. Hlas Milého se v Písni objevuje podruhé (Poprvé jsme četli v Pís 2,8, kde byl také spojen s příchodem Milého). Zde už Milý jen nepřichází, ale klepe na dveře, je Milé mnohem blíže než dříve. Milá sice spí, ale srdce je bdělé a to slyší hlas Milého. Hlas naléhá, klepe na srdce a říká : Otevři, otevři své srdce, buď otevřená a přijmi mě. Po této výzvě následuje oslovení Milé ve čtyřech různých podobách: "sestro má - přítelkyně má, dokonalá má, holubice má." Mohli bychom tato čtyři oslovení chápat buď jako synonyma či jako jejich vystupňování.

²⁷²Pro srovnání uvádím jiné překlady: upřímná (kral.), bezúhonná (ČEP), čistá (Fischl), dokonalosti moje (Raši).

²⁷³Podle Gessenia bylo srdce sídlem životní síly, centrem duchovního života, pocitů, rozmanitých vnitřních hnutí (jako je např. láska). Podle Meeka bylo srdce pro Hebrejce centrem intelektu. (Meek, s.127)

²⁷⁴Sloveso *j-š-n* (spát) můžeme přeložit i jako "zestárnout, být loňský". Podobný kořen má sloveso *š-n-h* "měnit se, zdvojit se". Mohli bychom tuto větu interpretovat jako: "já zestárlo, změnilo se".

²⁷⁵Temná noc, s. 161.

Poslední dvě věty verše vyjadřují opět protiklad - hlava Milého je naplněna rosou (ranní) a kadeře jsou krůpěje noci. Mohli bychom říct, hlava je svěží, jasná jako ranní rosa, kadeře jsou silné a černé jako noční krůpěje. Stejně jako Milá (Pís 1,5) i Milý v sobě sjednocuje protiklady (svěžest rána a temnotu noci).

Hebrejské slovo *kvucot* (kadeře) má základ v slovesu *k-v-c* (mít hrůzu, protivit se). Z toho pak vychází judaismus a nabízí další význam této věty: Ačkoliv jsem měl v úmyslu zahrnout vás rosou, pošpinili jste mě krůpějemi ne-světa (noci). Podobně Raši vnímá noc jako exil, jako něco neblahého, oproti krůpějím rosy, které dávají vzrůst chlebu. Interpretuje tedy tuto větu takto: Ačkoliv jsem měl v úmyslu zahrnout vás rosou, k mému sluchu dorážejí lijavce exilu.²⁷⁶

3.

Svou sukni jsem svlékla

Jak ji mám obléknout?

Své nohy jsem si umyla

Jak si je mám umazat?

Dochází opět ke změně v řeči. Promlouvá Milá a jakoby se ptala Milého, oblékla jsem se, umyla jsem se - jak se mám vrátit zpět a znovu se zamazat a svléci? Dostala jsem se na určitý stupeň čistoty, nechápu a ani nevím, jak²⁷⁷ se snížit a dostat se tam odkud jsem přišla. Jakoby Milá už nevěděla, jak by se Ona (její duše) mohla zašpinit, když procitla, když je čistá. Ona (duše) už nechápe původní "umazanost" či "obnaženost."

Milá si svlékla suknicí - to nejspodnější co na těle měla. Přeneseně bychom tuto větu mohli chápat, tak že odhalila své nitro (plně se otevřela). Proč by ho měla znovu zahalovat, když neví ani jak? Umyla si nohy - nejspodnější část těla, která bývá nejvíce umazaná, "nečistá". Zcela se očistila a svlékla a už není schopna vrátit se zpět.

Opět jsou zde postaveny vedle sebe dva protiklady - oblékat se a svlékat se, umýt se a ušpinit se.

²⁷⁶Podle Nепublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.

²⁷⁷Tázací zájmeno *e'jchacha* (jak) jsem přeložila odlišně od většiny českých překladů. Ty ho překládají jako "proč."

4.

Milý můj vztáhl ruku svou skrze otvor²⁷⁸

a mé nitro²⁷⁹ se před ním rozechvělo²⁸⁰

Milá se vrací k druhému verši (5. kap.), kde říká: hlas Milého klepe (jakoby třetí verš byl jen takovým intermezzem) a popisuje dál činnost Milého - on vztáhl svou ruku skrze otvor. Chápeme-li otvor jako místo, kde je tma, ale zároveň kudy proniká světlo, pak můžeme Milého ztotožnit se světlem, které proniká do temnoty. Milá očekává Milého, jenž je tak blízko, a všechny její pocity i vnitřnosti jsou rozechvěny.

5.

Vstala jsem JÁ

abych otevřela svému Milému

a na mých rukou kane myrha²⁸¹

a myrha skrání mé prsty

na rukojet' zástrčky

Opět se v textu objevuje²⁸² hebrejské zájmeno *ani* (já). Nejspíš chce Milá tímto zájmenem zdůraznit důležitost svého sdělení, tedy to, že se vydává vstříc svému Milému a otvírá mu - jak ji k tomu Milý nabádal ve druhém verši této kapitoly.

K myrze je v Pís 4,14 přirovnávána Milá. Snad bychom tedy tento verš mohli interpretovat tak, že Milá cítí sama sebe v přítomnosti svého Milého, když (se) mu má otevřít.

6.

Otevřela jsem svému Milému

a Milý můj odběhl naproti²⁸³

Má duše²⁸⁴ vyšla (ze mně),

²⁷⁸Překlady hebrejského slova *chor* (otvor) se různí. Někteří ho překládají jako dveře, otvor, brloh, díra. Prapůvodní kořen znamená "zabělání se v temnotě", *chor* znamená bělostné plátno (Podle nepublikovaných poznámek Achaba Haidlera k Písni). Výraz *chor* se v SZ vyskytuje čtyřikrát (jednou se členem *ha* v Písni), jako "otvor ve zdi" u Ez 8,7, "otvor ve víku" 2 Kr 12,10 a "díra v zemi" Iza 11,8.

²⁷⁹Hebrejské slovo *me'aj* znamená: "vnitřnosti, místo, kde se nachází srdce (Ž 22,15), sídlo pocitů (Jer 4,19), též žaludek, útroby, vnitřnosti, tělo matky (Ž 71,6)". (Podle Gessenius, Hebräische Wörterbuch)

²⁸⁰Též "rozrušilo".

²⁸¹Někteří vykladači interpretovali tuto větu (myrha kane na mých rukou) takto: Milá byla tak neparfémovaná, že z ní stékala myrha. (Meek, s.127)

²⁸²Též v Pís 1,5; 5,2.

²⁸³Či "jinam".

²⁸⁴Též "můj život".

když on mluvil²⁸⁵

Hledala jsem ho

a nenalezla jsem ho

Volala jsem ho

a on mi neodpověděl²⁸⁶

V pátém verši se Milá rozhodla, že Milému otevře. Když mu však otevřela, odbočil Milý jinam a z ní jakoby vyšla duše. K trýzni Milé, kterou opustil Milý, připodobňuje sv. Jan od Kříže trýzeň duše zakoušející noc ducha: "Jak Milé tak i duši se zdá, že ji Bůh odvrhl a v ošklivosti nad ní že ji odmrštil do temnot; neboť je pro ni těžkou a zraňující trýzní myslet si, že ji Bůh opustil. A duše velmi živě zakouší stín smrti i bolesti pekla (sr. Pís 5,8)."²⁸⁷

Duše, která byla v Pís 1,7; 3,1-4 (jehož miluje duše má) spojena s láskou, je nyní spojena se smrtí (vyšla ze mě duše má). Opět nám vyvstávají protikladnosti těchto vět. Duše miluje (je spjata s láskou) či Milou opouští (je spjata se smrtí). Z textu není zcela jasné, proč z Milé vyšla duše, právě když Milý promlouval. Co jí říkal? Vždyť se ztratil a najednou jakoby tam byl někde schován a promlouval k ní.

Dále se opakuje verš z Pís 3,1, Milý se ztrácí a Ona ho opět hledá a nenalézá. Je zde oproti Pís 3,1 drobná gramatická změna. Slovní spojení "nenalezla jsem ho" (*vlo mecatihu*) - je zde vyjádřeno slovesem s odlišným zájmeným sufixem než v třetí kapitole (*vlo mecativ*). Mohli bychom tuto drobnou gramatickou proměnu interpretovat tak, že Milá Milého hledá, ale na jiné rovině, než jak ho hledala v třetí kapitole.

V třetí kapitole Milá šťastně nalézá Milého a On se jí dvoří, jsou spolu zasnoubeni. Nyní jako bychom se vraceli zpět. Když se má Milá konečně setkat s Milým v těsné blízkosti, ztrácí ho a musí ho hledat znovu. Milý je v podstatě s ní, ale ona ho musí znovu nalézt. Láska, která by byla jistá, by se mohla stát statickou a nevyvíjela by se. O lásku se musí stále pečovat, znovu ji hledat a nalézat.

7.

Našli mě ti,

co střeží a obcházejí město

Zbili mě a zranili mě

strhli můj přehoz,

ti co střeží zed'

²⁸⁵Či "v jeho slově".

²⁸⁶Též "a on se mi neozýval".

²⁸⁷Temná noc, s. 112.

Milá se opět setkává se strážci města (též v Pís 3,3) - tentokrát se jich však na nic neptá - strážci ji rovnou zbijí a zraní. Ale proč? Proč jí vezmou její řízu?

Hebrejské slovo *radada* můžeme přeložit buď jako "přehoz" nebo jako "panovat."²⁸⁸ Přehoz nás tedy tímto dvojitým možným překladem odkazuje na symbol moci. Snad bychom mohli tuto větu (strhli můj přehoz) vykládat tak, že strážci vzali Milé to, v čem spočívala její moc a odhalili to co bylo skryto, aby mohla objevit to co je uvnitř ní samotné, v její duši. Sv. Jan od Kříže k tomuto verši říká: "Toto sjednocení není možné bez naprostého vysvlečení se ode všech věcí stvořených a bez prudkého umrtvování se, nebot' nový šat, o který se ucházela zasnubami, si nemůže obléci, aniž by svlékla starý."²⁸⁹

Na konci verše je zdůrazněno, že to byli ti, co střeží zed'. Zed' sama o sobě chrání a brání (město). Ted' jsou tu strážci, kteří navíc tuto zed' chrání. Snad se zde zdůrazňuje neohroženost města (v němž je i střežená zed').

Tentokrát už Milá Milého nenalézá.²⁹⁰ Naopak je zbítá a zraněna. Ale proč? Musí snad poznat své odhalené nitro, aby se dostala k Milému?

8.

Zapřísahám vás,

dcery Jeruzaléma,

jestliže najdete Milého mého,

co mu povíte?²⁹¹

Že JÁ²⁹² jsem zmítána²⁹³ láskou²⁹⁴

Opět se setkáváme s formulí zapřísahání. V Pís 3,5 Milá zapřísahá dcery Jeruzaléma, aby burcovaly lásku až sama bude chtít. Zde ji prosí, aby Milému pověděly, že je zmítána láskou.²⁹⁵ Zkroušenost ducha zmítaného a zraněného láskou je podle sv. Jana od Kříže je prvním žebříkem lásky. Duše je nemocná, ne však "k smrti", ale k slávě Boží, proto na tomto stupni lásky ztrácí chuť i žádost po všech věcech a touží jen po Bohu, je to počátek a první stupeň

²⁸⁸Též "pokryt zlatem, nádherou".

²⁸⁹Temná noc, s. 198.

²⁹⁰Sr. Pís 3,3.

²⁹¹Či "co mu budete vyprávět".

²⁹²V tomto verši se objevuje opět hebrejské zájmeno *ani* (já)(též v Pís 1,5; 3,2; 3,5; 3,8), jedná se pravděpodobně i zde o zdůraznění osoby Milé - je to Ona, která je zmítána láskou.

²⁹³V Pís 2,5 stejné sloveso (*ch-v-l*) - (zmítat se) překládám jako "svíjet" kvůli celkovému kontextu a smyslu textu.

²⁹⁴Obrat "nemocný láskou" se objevuje i v egyptské, akkadské a chaldejské literatuře, byl to běžný výraz té doby. (Podle nepublikovaných poznámek k Písni Achaba Haidlera.)

²⁹⁵Sv. Jan od Kříže říká: "A to není Bohu málo příjemná obět', vidět ducha zkroušeného a zraněného láskou (sr. Ž 51,19)." (Temná noc, s. 77.)

na cestě k Bohu.²⁹⁶ Zraněná duše jde hledat svého Boha, protože bez něj umírá láskou.²⁹⁷ Milá se vydává znovu hledat Milého, protože touží jen po něm.

9.

Jaký²⁹⁸ (je) tvůj Milý,

že (je) nejmilovanější?

Krásko mezi ženami

Jaký(je) tvůj Milý,

že (je) nejmilovanější,²⁹⁹

že nás zapřísaháš?³⁰⁰

Tento verš je reakcí a odpovědí na předchozí zapřísahání. Na zapřísahání (Pís 5,8) Milé odpovídají dcery až nyní. Dcery promlouvají k Milé a ptají se jí: Jaký je On, co je zač, že je nejmilovanější, že je nad milování, nad sebe samého, že přesahuje sám sebe? Hebrejské slovo *dod* (milování) má stejný slovesný základ jako Milý. Milování je v Milém obsaženo. On ho však přesahuje. Mohli bychom tuto větu, chápat tak, že Milý překonává sám sebe, že je schopen ze sebe vyjít. Kdo je Milý, že sám sebe překonává? Odpověď nalezneme v následujícím verši (Pís 5,10). Opakování této otázky zdůrazňuje její naléhavost.

10.

Milý můj zářivý³⁰¹

a zemitý³⁰² (jest)

vztyčenější³⁰³ než mnozí

Milá odpovídá na dotaz dcer popisem Milého. On je světlý, bílý, zářivý a také je tmavý zemitý (červenohnědý). Hebrejské slovo *adom* se překládá jako "červený, červenohnědý." Já jsem zvolila překlad "zemitý," protože toto slovo má základ v hebrejském slově *adama* (země). Opět³⁰⁴ se zde vyskytují dva póly - světlost, zářivost oproti zemitosti (tmavě červená barva.) Mohli bychom tento popis Milé interpretovat tak, že Milý má v sobě jemnou složku

²⁹⁶Podle Temná noc, s. 174.

²⁹⁷Podle Temná noc, s. 150.

²⁹⁸Přesnější překlad by zněl " Co (je zač) tvůj Milý?"

²⁹⁹Kraličtí překládají tuto větu zcela odlišně od ostatních: "Což má milý tvůj mimo jiné milé...? Což má milý tvůj nad jiné milé...?"

³⁰⁰Verše Pís 5,9-16 považují někteří zastánci mytologické interpretace (Rudolph) za wasf popisující krásu Milého. (Starý zákon, překlad a výklad, s. 299.)

³⁰¹Hebrejské slovo *cach* se překládá též jako "oslnivě bílý, lesklý, běloskvoucí," Raši překládá "mléko."

³⁰²Raši překládá "krev."

³⁰³Též "připravenější."

³⁰⁴Stejně jako u Milé v Pís 1,5 a u Milého 5,2.

zářivě bílou (snad má symbolizovat určitý stupeň duchovní čistoty) a zároveň má v sobě hrubou zemitost, což bychom mohli interpretovat tak, že je spjatý se zemí, pevně zakořeněný, že stojí nohama na zemi. Chápano přeneseně - má v sobě oba póly světský i duchovní.³⁰⁵

Hebrejské sloveso *d-g-l* (vztyčovat praporec) nám evokuje podobné hebrejské slovo *gadol* (veliký, významný). Proto můžeme interpretovat slovo "vztyčenější" jako "vyšší," "významnější" (ČEP) či "převyšující"(Raši).

11.

Jeho hlava - (tot') třpyt ryzího zlata³⁰⁶

Jeho kadeře - palmová lata³⁰⁷;³⁰⁸

černé jak havran

V předchozím verši (10.) Milá mluví o Milém obecně, popisuje jaký je ve své celistvosti. Zde začíná s popisem jednotlivých jeho částí, začíná odshora - od hlavy. Nepoužívá přirovnání (jako Milý při popisu její krásy)³⁰⁹ a rovnou píše, že jeho hlava je třpyt ryzího zlata.³¹⁰

Jakoby Milá rozvíjela předchozí (10.) verš, kdy zářivě bílá barva je nahrazena třpytem ryzího zlata a zemitá (červenohnědá) černou barvou. Opět proti sobě klade dva protipóly v trochu pozměněné podobě. Snad tím chtěla Milá vyjádřit rozmanitost a vedle sebe (a v jednotě) stojících protikladů Milého.

12.

Jeho oči jak holubice na řečišti

koupající se v sladkém mléce

sídlící při stokách vod³¹¹

Milá vidí (stejně jako On v Pís 1,15) jeho oči jako holubice.³¹² Holubice na řečišti, koupající se v sladkém mléce, sídlící při stokách vod. Tímto přirovnáním chtěla Milá vyjádřit jak sladké a čisté jsou jeho oči.

³⁰⁵Další možný výklad barev nám podává sv. Jan od Kříže, pro něj je červená barvou lásky a bílá barvou víry. (Temná noc, s. 183.)

³⁰⁶Myšleno v tom nejtřpytivějším smyslu.

³⁰⁷Palmová lata jsou černá, proto některé překlady toto slovo vynechávají (např. kral., Fischl). V SZ se vyskytuje pouze zde.

³⁰⁸Zastánci mytologické interpretace (Gerleman) vidí obdobu tohoto verše v staroarabské milostné lyrice - vlasy dívek byly přirovnávány k latům. (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s.300.)

³⁰⁹Např. Pís 4,1-5.

³¹⁰K tomuto verši sv. Terezie říká: "Zdá se mi, že tu Jeho Velebnost zdobí zlato. A zlato je duše. Připravil ji svými dary a vyzkoušel ji tisíci různými způsoby, aby viděl, kolik karátů má její lásky k Němu."

³¹¹Překlady hebrejského slova *milet* se různí, Pípal nabízí překlad "stoky vod," Raši "v bezpečí," ČEP "podobné vsazeným drahokamům," kral. "v slušnosti." Překlad tohoto slova má dva různé významy: "vsazený drahokam" a "řečiště."

³¹²Milý používal stejné slovo "holubice" k popisu očí Milé (v Pís 4,1), avšak bez přirovnání (jako).

13.

Jeho líce jak záhon balzámu³¹³

obrůstající³¹⁴ léčivými bylinami

Jeho rty - lilie³¹⁵

kanoucí myrhou

Milá pokračuje přirovnáváním částí jeho tváře ke květinám a kořením. V tomto verši symbolicky připodobňuje Milého k záhonu balzámu, do kterého Milý v Pís 6,1 sestupuje, a k liliím, které v Pís 6,2 sbírá.

14.

Jeho ruce - valouny zlata

vsazené v taršiši³¹⁶

Jeho břicho³¹⁷ - plát slonoviny

zahalené v safíru

Milá přechází k popisu rukou, ty jsou pro ni valouny zlata, které jsou navíc vsazené do taršišu. Jeho břicho je plát slonoviny, které je navíc zahalené v safíru. Tím nejspíše je zdůrazňována vzácnost a krása Milého.

15.

Jeho stehna - sloupky z bílého mramoru

postavený na patce zlata³¹⁸

Jeho vzhled - jak Libanón

Vynikající jak cedr

Milá v popisu Milého dochází až ke stehnům, kde končí s popisem jednotlivostí a shrnuje celý jeho vzhled, který ji připomíná Libanón, jenž byl znám pro svou krásu a plodnost,³¹⁹ a výbornost cedru, který v Libanónu hojně roste.

³¹³Záhon balzámu se vyskytuje i v Pís 6,2.

³¹⁴Hebrejské slovo *migdelot* znamená věže. Smysl textu však nedává (věže léčivých rostlin), proto se přikláním k překladu Segerta, který vychází z tvaru aktivního participia hebrejského slovesa *g-d-l* (vzrůst, stát se velkým). ČEP překládá jako "schránky," Fischl jako "štěp," kraličtí vynechávají úplně.

³¹⁵Lilie se v SZ vyskytuje třikrát (dvakrát v Písni - zde a Pís 6,2) a v Ž 69,1 - jako nadpis kapitoly (podle lilií).

³¹⁶Není jasné, co se tímto výrazem myslí - zda-li beryl, topas či rubín. (Starý výklad, překlad s výkladem, s. 301.)

³¹⁷Meek uvádí, že se hebrejské slovo (*mea'v*) objevuje v pozdní aramejské části Daniela ve významu "vniřní orgány. (Podle Meek, s.130.). V SZ se přesně tento tvar (*mea'v*) vyskytuje čtyřikrát. Třikrát s tragickým dějem (jako vnitřnosti)(2 S 20,10), střeva (Pa 21,18), lůno (2 Pa 32,12) a jednou v Písni.

³¹⁸Též "na zlatém podstavci."

³¹⁹Podle Meek, s. 130.

16.

Jeho patro³²⁰ - plné sladkostí,³²¹

celý je přitažlivý

Takový (je) můj Milý

a to (je) můj přítel,

dcery Jeruzaléma!

Závěrečný verš páté kapitoly je zakončen shrnutím krásy Milého. Na začátku verše se Milá ještě vrací k jeho patru (přechází od stehů nahoru), a jakoby tím chtěla říct: celý je přitažlivý - na dotek i na chuť. Odpověď na otázku dcer (Pís 5,7 - Jaký je tvůj Milý?) uzavírá shrnutím "takový je můj Milý.."

shrnutí: Pátá kapitola je zahalena tajemstvím. Po zasnubní řeči (čtvrtá kapitola) se dostáváme na hostinu - snad svatební. Milý naposledy Milou oslovuje jako nevěstu. V této kapitole promlouvá pouze Milá a dcery Jeruzaléma, Milý jakoby nebyl přítomen, jen se občas někde mihne, ale jen na chvíli a hned zase mizí. Milá slyší jeho hlas, sotva mu však přijde otevřít, Milý se jí ztrácí. Milá ho hledá, ale nenalézá. Místo toho je zbita a zraněna strážci města. Po kapitolách objevování a vyznávání si lásky se Milá ztrácí v temnotě páté kapitoly. Milý není přítomen, nezbyvá jí než popsat jeho obraz z paměti. Anebo se to Milé jen zdá a Milý leží vedle Milé a ona ho hledá marně, protože on je dávno s ní? Hledá ho ve své samotě, aby ho mohla znovu nalézt v sobě.

3.6 Kapitola šestá: Sjednocení

1.

Kam odešel tvůj Milý?

Krásko mezi ženami

Kam se obrátil tvůj Milý?³²²

Půjdeme ho hledat s tebou

V úvodním verši³²³ promlouvají dcery Jeruzaléma a navazují tím tak na pátou kapitolu. Poté co jim Milá popíše svého Milého, se jí zeptají, kde se nachází její Milý. Zároveň jí

³²⁰Podle Gessenia je to nástroj chuťi, pusa či řeč.

³²¹Přesnější překlad by zněl "nejsladší."

³²²Zastánci mytologické interpretace ukazují na podobnost tohoto verše s babylónskými veršy (Kam odešel tvůj bratr, ty politovánímhodná? Kam odešel Tamúz, ty truchlící?). Interpretují to pak jako smrt vegetace bohů. (Podle Meek, s.131.)

³²³Tento verš některé překlady (např.: kral.) počítají ještě k páté kapitole, jako její poslední verš.

nabízejí, že jí pomohou s jeho hledáním. Tento verš nám naznačuje, že celá šestá kapitola rozvíjí hledání Milého. Jako bychom se navraceli ke třetí kapitole, ve které bylo hledání ústředním motivem. S hledáním jí pomáhají dcery Jeruzaléma.

2.

Můj Milý sestoupil³²⁴ do své zahrady,³²⁵

k záhonům balzámovým,

aby pásl v zahradách

a sbíral lilie

V druhém verši odpovídá Milá na dotaz dcer Jeruzaléma. Ona přesně ví, kde její Milý je. Sestoupil do zahrady³²⁶ - k ní, sestoupil k záhonům balzámovým, které jsou symbolem jeho lící (v Pís 5,13). Mohli bychom tento verš chápat tak, že on sestoupil sám k sobě (ke svým lícům), aby se mohl dostat k Milé (aby mohl pást v zahradách). Milý též sbírá lilie (symbolicky jeho rty v Pís 5,13) - sbírá sám sebe, aby se skrze své rty a líce dostal ke své Milé, jež je zahradou uzavřenou (Pís 4,12).

3.

Já (jsem) Milého mého

a Milý můj (je) můj

(on) pase v liliích

V tomto verši Milá mluví o naprostém souznění, rozplynutí se v sobě navzájem. Ona je On a On je Ona. Jsou v sobě v naprosté jednotě, harmonii. Shrnutím verše "on pase v liliích" snad chtěla Milá upozornit na to, že její Milý je ten, o kterém před chvílí mluvila (v Pís 6,2).

Tento verš má obdobu v Pís 2,16, kde Milá říká: "Můj Milý je můj a já jsem jeho," dochází však ke změně, Milá jako první mluví o sobě: "Já jsem Milého mého a Milý můj je můj." Tedy Milá již není jeho, ale Milého svého. Jakoby si byli navzájem blíží než v Pís 2,16, na což ukazuje zájmený sufix první osoby.

4.

Krásná jsi TY,

přítelkyně má,

³²⁴Midraš ve větě "můj Milý sestoupil do zahrady své" vidí narážku na Boha, jež sestupuje do světa, do Izraele, do synagog a škol. (Song of Songs Rabbah, s. 174.)

³²⁵Zastánci mytologické interpretace spojují zahradu s podsvětím. (Podle Meek, s.131)

³²⁶V Pís 4,12 je ona přirovnávána k zahradě.

jako Tirsa,³²⁷
líbezná jako Jeruzalém,
strašná jako vztyčené praporce³²⁸

Na vyznání Milé odpovídá Milý opěvováním její krásy, tentokrát ji přirovnává k městům - k Jeruzalému³²⁹ a k Tirse.³³⁰ Milý vystupňovává přirovnání, která přivádí do extrému. Když už nelze použít slovo vyjadřující větší krásu a líbeznost, přehupuje se na druhý břeh, přirovnáním ke strašlivosti Milé. Je tak krásná, až to děsí. Hebrejské slovo *ajuma* (strašná) se v SZ objevuje sedmkrát, z toho dvakrát v Písni (6,4; 6,10). U Joba (39,20; 41,6) je spojen strach se zvířetem, v ostatních případech (Gn 15,12; Dt 32,25; Iz 33,12) je to strach z temnoty vlastní duše, strach, se kterým má cosi společného Hospodin (možná ho sám dává, aby zkoušel člověka).

Tím, že Milý oslovil Milou zájmenem ve druhé osobě (TY), mohl chtít ukázat na přítomnost Milé a zdůraznit tak, že mluví přímo k ní, a že právě jí je vyznání určeno.

5.

Odvrat' ode mě své oči

Vždyt' jsi mě vyděsila³³¹

Tvé vlasy jak stádo koz

splývající s Gileádem³³²

Zde dochází ke změně řeči, Milý zničehonic přestává s popisem Milé a přikazuje jí, aby od něj odvrátila oči. Jakoby už nesnesl dále její pohled, který je tak silný (hebrejské slovo *r-h-v* můžeme též přeložit jako dodat sílu), že ho vyděsí. K tomuto verši podává komentář i Jan od Kříže, kdy ve své *Temné noci*³³³ mluví o noci smyslů, kdy Bůh k člověku promlouvá tak, že to člověka až bolí, oslepuje, protože na to není zvyklý. Je to jako, kdyby ho někdo vpustil z temné místnosti do světla a on z toho světla byl naprosto omámen. Tak vysvětluje sv. Jan od Kříže dva zdánlivé protikladné překlady hebrejského slova *r-h-v* (vyděsit či dodat

³²⁷Mohli bychom slovo *tirca* odvozovat od hebrejského kořene *r-c-h* (zalíbit si, oblíbit si).

³²⁸Někteří překadatelé (ČEP, kral.) chtěli nejspíš překladem "vojsko pod praporci" interpretovat význam slova "vztyčený praporec" - pod praporem bývá vojsko velmi četné a to vzbuzuje hrůzu, tedy už sám praporec odkazuje k děsivosti bitvy, která přijde.

³²⁹Jeruzalém byl hlavním městem judského království, představuje náboženskou hodnotu. (Starý zákon, překlad a výklad, s.304.)

³³⁰Město Tirsa byla za Jerobáma půl století hlavním městem severní říše Izraele (1Kr 14,17).(Podle Starý zákon, překlad s výkladem, str. 304) Podle Segerta nelze město Tirsu přesně identifikovat, nejspíš je totožné se zříceninami na pahorku Tell el- Fára. (Podle Segert, s. 46.)

³³¹Raši toto sloveso překládá jako "dát sílu," ČEP: "uhranout," Fischl: "oslepnout," kral.: "posilují."

³³²Druhá část tohoto verše (tvé vlasy jak stádo koz splývající s Gileádem) je obsažena v druhé polovině Pís 4,1, s tím rozdílem že v 4,1 je před Gileádem uvedena hora. (5b-7 se opakuje v 4,1b-3)

³³³Sv. Jan od Kříže: *Temná noc*, s. 70.

sílu). Oči nejsou zvyklé na tolik světla, a tak jsou vyděšené. Zároveň však světlo dodává sílu (to však poznají, teprve až světlu přivyknou). Milý je oslepen krásou Milé, doslova vyděšen. Stejně jako v Pís 6,4 se stupňuje přirovnání krásy Milé, až se přehoupne do strašlivosti, tak i zde oči Milé dodávají sílu, až to děsí. Mezi děsem a krásou (sílu) je velmi úzká hranice.

Verš Milý ukončuje, zasažen její krásou, opět stejnými přirovnáními jako v Pís 4,1.

6.

Tvé zuby jak stádo březích ovcí,

vystupující z brodiště

Každá bude mít dvojčata,

neplodná nebude mezi nimi

Zde je téměř naprostá shoda s Pís 4,2. Liší se pouze v drobnosti - v Pís 4,2 je ostříhané stádo, zde stádo březích ovcí. Nejspíš tento verš měl zdůraznit plodnost Milé, proto je zde navíc (oproti čtvrté kapitole) přirovnání k stádu březích ovcí.

7.

Tvé spánky pod tvým závojem

tot' rýha na granátovém jablku

Zde se opakuje druhá část verše Pís 4,3.

8.

Šedesát jest³³⁴ královen

sedmdesát žen³³⁵

nespočet mladých dívek

Milý zde vyjmenovává ženy, vznešené, mladé i vedlejší, udává k nim i jejich počet, aby v následujícím verši vyznělo jeho vyznání - Ona - je jediná. Jakoby nám tyto tři typy žen měly ztělesňovat i tři věková období ženy - stáří (královny) - střední věk (vedlejší ženy) - mládí (mladé dívky). Jejich počet se postupně zvyšuje od 60 až na bezpočet. A tím vším jakoby nám chtěl evokovat a umocnit v nás pocit, že ani krása ani věk, ani velké množství jiných žen ho neodludí od jeho Milé, Ona pro něj bude vždy jediná.

³³⁴Přesněji "těchto."

³³⁵Též "souložnice, konkubína či vdaná žena, kterou nepřijali."

9.

ONA (je) jediná,

holubice má,

dokonalá má,

ONA (je) jediná

ke své matce čistá³³⁶

Ona je jí porozená

Viděly ji dcery a blahořečily jí

Královny a ženiny ji chválily

Po vyjmenování všech žen (z Pís 6,9) dává do kontrastu jedinečnost Milé, oslovuje ji jako holubici, jako dokonalou a zmiňuje se o jejím původu, o její matce, ke které je čistá. A dodává: když ženy uviděly, že je jediná v jeho očích, blahořečily jí a chválily ji. Tedy i potenciální konkurentky, když viděly jejich lásku a oddanost Milého, blahořečily jí.³³⁷

10.

Kdo je tato,

jež vyhlíží

stejně jak Jitřenka

krásná jak Luna

čistá jak žhnoucí slunce³³⁸

strašná jak vztyčené praporce?

Nastává změna řeči, jež je naznačena tázacím zájmenem kdo. Milý popíše jedinečnost své Milé a nyní se ptá, kdo je Ona?³³⁹ Jakoby ji viděl poprvé. Několikrát Milou v Písni popisuje, vyzdvihuje její krásu a stejně se nakonec celý udiven zeptá, jakoby ji ani neznal.³⁴⁰

³³⁶Hebrejské slovo *bara* (čistý) se vyskytuje v SZ šestkrát, dvakrát v Písni (Pís 6,9; 6,10) jako "čistá," v Ž 19,9 jako "čistá jsou Hospodinova přikázání." Dvakrát v Sd 7,24 - jako místo "Bet-bara" a v Da 5,22 se překládá jako "syn."

³³⁷Midraš interpretuje tento verš takto: "jediná má, dokonalá má, ona je jediná," to je Abraham. Abraham byl jeden (Ez 33,24). "Ke své matce čistá," to je Izák, jediný syn své matky. "Ona je jí porozená," to je Jákob, náš otec, který upřednostňoval dítě té, která ho porodila, protože on byl zcela spravedlivý. "Dívky ji chválily," to odkazuje na potomstvo (syny Jákoba). (Podle Song of Songs Rabbah, s. 178.)

³³⁸Znaky Jitřenky, Luny i žhnoucího slunce měly velké pohanské bohyně lásky. (Podle Balabán, s.10)

³³⁹Sr. Pís 3,6.

³⁴⁰Sv. Terezie vykládá toto místo takto: "Pán v ní uspořádá vše tak, aby se mohla líbit Jeho Velebnosti. Uvědomí si to až později, když vidí, jak duše zkrásněla. Tehdy žasne a může říci: 'Kdo je ta?..jasná jako slunce?' "(Podle Nad Velepísni, s. 60.)

Ptá se a znovu ji popisuje, jakoby náhle spatřil její jiný rozměr. Po třech věkových obdobích ženy se objevují tři fáze dne - jitřenka (ráno) - luna (večer) a žhnoucí slunce (poledne). Stupňuje i přídavná jména, opět až k extrému: Milá je stejná - krásná - čistá a strašná.³⁴¹ Jakoby za čistotou už byla jen hrůza, a v té hrůze zároveň největší krása. Její strašlivost je vyjádřením něčeho, co je tak krásné až to děsí (stejně jako v Pís 6,5 - oči jež děsí či dodávají sílu). Těsné sepětí hrůzy a obdivu ve vztahu k Milé připomíná "mysterium tremendum" a "mysterium fascinans" v náboženském prožitku vztahu k božskému.³⁴²

11.

Do zahrady ořechů jsem sestoupil,³⁴³

abych uviděl v údolí poupátka,

abych spatřil pučící vinnou révu

a granátová jablka v rozkvětu

Opět se mění dynamika řeči. Milý jakoby se vynořil ze snu, a navracel se k tomu, co řekl na počátku páté kapitoly (Pís 5,1). Říká, že sestoupil do ořechové zahrady a odkazuje na druhou kapitolu, kde začalo vše pučet (Pís 2,13) a nastalo jaro. Jakoby si po dlouhé době vzpomněl, že má rozkvetlou zahradu, praví - sestoupil jsem tam, abych viděl, co vše kvete a pučí.

12.

Nepoznal³⁴⁴ jsem svou duší

že jsi mě položil do vozu Amínádíba³⁴⁵

Poslední verš šesté kapitoly³⁴⁶ vyznívá tak trochu záhadně.³⁴⁷ Milý po své vzpomínce na zahradu, jakoby se ještě více zahloubal a pravil - nevím, nepoznal jsem³⁴⁸ svou duší, že jsi mě položil do vozů Amínádíba. Komu je tato věta adresována, komu ji říká? Kde se tu vzal vůz? Co nám tím chtěl Milý říct? Interpretace a překlady tohoto textu se různí.³⁴⁹

Tento verš jsem pochopila symbolicky. Podle slovníku je Amínádib z pokolení Judova, je to tchán Áronův (viz Ex 6,23).³⁵⁰ Toto jméno může být též egyptského původu, jenž patřilo

³⁴¹Sr. Pís 6,4.

³⁴²Termíny (mysterium fascinans a tremendum) použity z knihy: Otto, R.: Posvátno, Vyšehrad, Praha 1998, s. 26

³⁴³Někteří (např.: kral.) překládají tuto větu ženským rodem (sestoupila jsem).

³⁴⁴Kraličtí překládají ženským rodem.

³⁴⁵Hebrejské slovo *Ami nadib* můžeme přeložit jako "lidu předního," takto překládá Raši i kraličtí.

³⁴⁶Někteří překladatelé (např. kral.) považují za poslední verš šesté kapitoly první verš sedmé kapitoly.

³⁴⁷Meek domnívá se, že tento verš nebyl původní a byl zařazen do písne až později. (Podle Meek, s.134.)

³⁴⁸Též "nezakusil jsem."

³⁴⁹Např. kral.: "Nezvěděla jsem, a žádost má ponukla mne na vůz přednějších z lidu mého." Balabán: "Nevím! Má duše vynesla mne vzhůru Až do Amínádibových vozů."

³⁵⁰Podle Novotný, A.: Biblický slovník.

mytické pohádkové postavě, která byla unášena vzhůru k nebi, k závratu pravdy a štěstí.³⁵¹ Milý nechápe sled děje. Něco se děje, ale on na tom nemá sebemenší podíl. Nechává se unášet Boží vůli a neví, nerozumí tomu, kde a jak se ocitl. Tento verš mi připomíná slova sv. Jan od kříže v noci ducha: "Bůh ve skrytosti duši učí a vzdělává k dokonalosti lásky, aniž ona cokoliv dělá nebo chápe.³⁵² Člověk vidí jen, že duše miluje, aniž ví jak.³⁵³ Podobně jako Milý v tomto verši neví, jak se dostal do vozu Amínádíba, tak i člověk v noci ducha nechápe, ani neví, jak miluje. Stává se zdánlivě pasivním, aby mohl přijímat Boží vůli. Ne on, ale Bůh činí a on to nechápe, ani tomu nerozumí.

shrnutí: Tato kapitola navazuje na pátou kapitolu (Pís 5,16), cituje verše ze čtvrté kapitoly (Pís 4,3) a odkazuje se jarními motivy na druhou kapitolu (Pís 2,13). Sjednocují se zde děje a krajiny z předešlých kapitol, dochází k naprostému sjednocení Milého s Milou.

3.7 Kapitola sedmá: Milování

1.

Vrat' se, vrat' se,

Šulemitko,³⁵⁴

Vrat' se, vrat' se,

shlédly jsme se v tobě

Co spatříte na Šulemitce?

Že tančí před táborem³⁵⁵

Sedmá kapitola začíná promluvou dcer Jeruzaléma k Milé. Nabádají ji, aby se vrátila. Ale proč a kam? Utekla snad za Milým? Nejspíš ano, lépe řečeno utekla s Milým, stali se jedním. A nyní ji dcery volají zpět. Jaký k tomu mají důvod, nevíme. Oslovují ji Šulemitko. Snad toto oslovení mělo odkazovat na krále Šalamouna či mír.

V druhé části verše pravděpodobně promlouvá Milý, ptá se, co na ní uvidíte (či chcete vidět)? Proč ji voláte, aby se vrátila? Proč mi ji chcete odlákat? A odpověď si dává sám Milý: Milá tančí před táborem. Znamená to snad, že uchvacuje vojáky, že ji sledují ti, co jsou velmi silní? Či tím chtěl ukázat na neohroženost a sílu Milé?

³⁵¹Podle Balabán, s.10.

³⁵²Temná noc, s. 107.

³⁵³Temná noc, s. 76.

³⁵⁴Oslovení Milé "Šulemitko" se v Písni objevuje pouze na tomto místě. Někteří toto jméno vykládají jako ženský protějšek Šalamouna. (Podle Segert, s. 47.)

³⁵⁵Podle Gn 32,2 je hebrejské slovo *Machanim* (Tábořiště) posvátné místo v Trans-Jordánu (sr. Joz 21,38; 2 S 2,8,29; 1 Kr 2,8; 1 Pa 6, 65).

Zastánci mytologické interpretace tuto větu (že tančí před táborem) přeložili jako "táborový tanec," podle nich jde o speciální neformální a nevázaný tanec, při němž byli účastníci nazí. A odkazují se tak na kult plodnosti. (Podle Meek, s.134.)

2.

Jak krásné (jsou) tvé kroky v opáncích,

dcero knížete³⁵⁶

Křivky tvých boků stejné jak náhrdelník

dílo rukou umělce³⁵⁷

Milý začíná s opěvováním krásy Milé. Popisuje ji podobně jako ve čtvrté kapitole, ale začíná od nohou. Vypadá to, jakoby se Milý díval na Milou pokaždé z jiné strany, viděl ji z jiného úhlu. Nyní si všímá zcela odlišných částí jejího těla (více postavy) než čeho si všímal dřív (Pís 1,15 - obličej).

3.

Tvůj pupek³⁵⁸ - mísa kulatá,

kéž nemá nedostatek kořeněného vína

Tvé lůno - kupa pšenice³⁵⁹

obrostlá liliemi

Popis Milé začíná být více intimnější, tělesnější, Milý popisuje důvěrnější části jejího těla. Od popisu toho, co je na první pohled patrné (např. v Pís 4,1-7) se dostává k popisu nedostupnějších a na první pohled neviditelných částí těla.

4.

Obé tvé prsy - jak dva koloušci,

dvojčata gazely

Tento verš je téměř totožný s veršem Pís 4,5. V Pís 4,5 je navíc dodáno, že dvojčata gazely "se pasou v liliích."

³⁵⁶Toto oslovení Milé se objevuje v Písni (i v SZ) pouze na tomto místě. Hebrejský výraz *bat nadiv* (vznešená dcera) nás odkazuje k Pís 6,12 výrazu *ami nadiv* (vznešený lid).

³⁵⁷Hebrejské slovo *aman* (umělec) můžeme přeložit též jako: "jistota, pravdivost, víra, věrnost." Překlad by tedy mohl znít: "dílo rukou věrnosti (jistoty)."

³⁵⁸Zastánci mytologické interpretace (Gerleman) vykládají hebrejské slovo *šór* (pupek) v souvislosti s arabským *sirr* (tajemství, klín). (Starý zákon, překlad s výkladem, s. 312.)

³⁵⁹Zastánci mytologické interpretace (Rudolph) vidí spojitost se Sýrií, kde pšenice byla pokládána za barvu lidského těla. (Starý zákon, překlad s výkladem, s. 312.)

5.

Tvá šíje - věž ze slonoviny

Tvé oči - rybníky³⁶⁰ Chešbónu³⁶¹

na bráně Bat-rabím³⁶²

Tvůj nos - jak věž Libanónu

vyhlížející tvář Damašku

Milý přechází v popisu Milé na horní partie. Popisuje stejné partie jako ve čtvrté kapitole (Pís 4,1), ale s jiným přirovnáním, již je vidí jinak. V tomto verši je hned několik slovník hříček. Mohli bychom tento verš přeložit několika způsoby, jelikož některá slova nesou v sobě dva rozdílné významy. (Např.: rybníky Chešbónu jako požehnaný Chešbón či požehnaný vynález, na bráně Bat-rabím jako na bráně dcer velikých, věž Libanónu jako věž kadidla.)

6

Tvá hlava na tobě jak Karmel³⁶³

Vrkoče³⁶⁴ tvé hlavy jak šarlat

v kučerách³⁶⁵ král je spoután³⁶⁶

Zde Milý přirovnání k velikým městům a pohořím zakončuje obdivným popisem jejích vlasů. Věta v "kučerách král je spoután" by nás mohla odkázat na příběh o Samsonovi a Dalile (Sd 16,4n). Samson měl veškerou svou sílu ukrytou ve svých vlasech - zde je tomu naopak - král je spoután silou vlasů Milé (síla pochází od Milé).

7.

Jak krásná

a jak líbezná (jsi)

Lásko

³⁶⁰Hebrejské slovo *brechot* (rybníky) znamená též "požehnaný."

³⁶¹Hebrejské slovo *chešbón* můžeme přeložit jako "vynález, smyšlenka."

Snad je tím myšlen dnešní Hesbán v Zájordání. (Podle Segert, s. 47.)

³⁶²Hebrejské slovo *bat rabim* můžeme přeložit jako "dcery veliké." její poloha není známa. (Podle Segert, s. 47.)

³⁶³Karmel, pohoří nad mořem položené jižně od města Haify, je podle ČEP v SZ často zmiňováno pro svou krásu (sr. Iz 35,2; Jr 46,18n; Am 1,2) (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 313.). Podle Balabána jsou je Karmel boží vinicí. (Podle Balabán, s. 9.)

³⁶⁴Či "vlající vlasy."

³⁶⁵Hebrejský výraz *brachatim* se vyskytuje v SZ třikrát, v Gn 30,41.38 ve významu napajedel či žlabů na vodu.

³⁶⁶Slovní spojení "v kučerách král je spoután (zajat)" bylo častým výrazem v milostné poezii východu. (Podle Meek, s.136.)

v rozkoších³⁶⁷

Milý shrnuje popis Milé - jsi krásná v rozkoších, oslovuje ji poprvé slovem "lásko." Jeho popis byl viděn z pohledu intimity rozkoše, z pohledu nahého těla Milé, z milostného obětí.

8.

Tato tvá výška připomíná palmu³⁶⁸

a tvé prsy - trs datlí³⁶⁹

Milý jakoby se dotýkal těla Milé a mohl na ni přímo ukázat: Tato tvá výška mi připomíná palmu a tvé prsy trs datlí.

9.

Pravil jsem - vystoupím na palmu

Chytám lata své palmy

Nu - tvé prsy BYLY jak hrozny vinné révy

a vůně tvého chřípí - jak (vůně) granátového jablka

V tomto verši se střídají tři hebrejské časy - perfektum (překládá se budoucím časem), participium (překládá se přítomným časem) a imperfektum (překládá se minulým časem). Hned poté co připodobnil Milou k palmě, pravil, že vystoupí na palmu (Milou).³⁷⁰ Sloveso "vystoupím" (*ele*) je zde v perfektu. V další větě je užito participia (chytám - *ochaza*), jakoby jsme se v ději přibližovali (z budoucnosti do přítomnosti). Poslední část verše je napsána v imperfektu (BYLY - *vejihju*) jakoby Milý vzpomínal: tvé prsy BYLY jak hrozny vinné révy...

Tento verš je výjimečný také tím, že je zde hned několik narážek na Boha: Objevuje se tu sloveso být (jež je součástí tetragramu), hebrejské slovo *šadajich* můžeme přeložit jako "všemohoucí" a vůně (*rejach*), jež má podobné konsonanty s *ruach* (vánek, duch Boží). Prolínání několika časových rovin a odkazy na Boha se zdají naznačovat, že v tomto verši dochází k něčemu velmi podstatnému, nadčasovému a posvátnému.

10.

A tvé patro - jak víno dobré

přicházející k mému Milému právem

tekoucí ve spánku ze rtů³⁷¹

³⁶⁷Další možný překlad tohoto verše zní: "Jak krásná a líbezná je láska v rozkoších?"

³⁶⁸Palma je též vlastní jméno Tamar (sr. Gn 38,6; 2S 13,1). Je to symbol životní síly, plodnosti (sr. Ž 92,13; Ez 41,10n). (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s. 315.)

³⁶⁹V Pís 4,5 a v 7,4 jsou prsy přirovnávány ke kouloškům.

³⁷⁰Podobný postup je u veršů Pís 4,12 a 5,1.

³⁷¹Vulgáta překládá jako rty a zuby (pozměnila hebrejské *siftej ješin'im* (ve spánku ze rtů) na *sift'im vešen'im* (rty a zuby). (Podle Meek, s. 137.)

Začátkem verše promlouvá Milý a dokončuje³⁷² opěvování Milé, na něj navazuje Milá. Poprvé se setkávají v dialogu v jednom verši. Milá doplňuje Milého a říká, že víno, které zde symbolizuje její patro, přichází k Milému po právu a stéká ze rtů ve spánku.

11.

Já jsem Milého mého³⁷³

a na mě je jeho dychtění.³⁷⁴

Tento verš začíná stejně jako Pís 6,3. Dokončení je však jiné - jeho dychtění je na ní. O lásce Milého, jež spočívá na Milé, jsme četli již v Pís 2,4 (jeho praporem je láska ke mě). Zde však mluví přímo o dychtění, touze. Zájmeno *ani* (já) napovídá, že jde o důležitý výrok. Proč Milá tak zdůrazňuje, že na ní spočívá dychtění (touha) Milého? Opravdová touha je věčná, transcendentní. Midraš k tomu praví: "Jsou tři touhy, touha po Bohu (Pís 6,11), touha žen po jejich mužích (Gn 3,16). A hříšná touha Kainova (Gn 4,7).³⁷⁵ Touha člověka po Bohu a touha člověka po člověku jsou dva rozměry touhy pozitivní, touhy směřující od sebe k Druhému, tedy transcendentní. Touha Milého, jež spočívá u Milé, se jako každá opravdová touha lidské lásky proměňuje v touhu Nejvyšší.³⁷⁶

12.

Pojd' můj Milý, vyjdeme na pole

budeme nocovat ve vsích³⁷⁷

Milá nyní vyzývá (rozkazem) Milého, aby šel s ní na pole. Dochází tak k obratu, vždy vyzýval On jí³⁷⁸ (pouze jednou Ona jeho - v Pís 2,17), zde je tomu naopak. Milá ho nabádá, aby s ní vyšel na pole³⁷⁹ a nocoval ve vsích.

13.

Vstaneme (časně a půjdeme) k vinicím

podíváme se,

zda-li pučí vinná réva,

zda-li se poupátka otevřela,

³⁷²To naznačuje spojka a.

³⁷³Sr. Pís 2,16; 6,3 a Gn 2,23.

³⁷⁴Volnějším překladem zní: "a (on) po mě dychtí."

³⁷⁵Podle Song of Songs Rabbah, s. 199.

³⁷⁶Podle Levinas, E.: Totalita a nekonečno, Oikoymenh, Praha 1997, s. 20

³⁷⁷Někteří badatelé překládají hebrejské slovo *kefarim* (vsi) jako "henna" (např. ČEP). Tento překlad nahrává zastáncům mytologické interpretace (V Arábii byla henna prostředek proti uřknutí). (Meek, s.138.)

³⁷⁸Např.: Pís 2,10.13; 4,8; 5,2; 6,5; 7,1.

³⁷⁹Sr. Pís 4,8.

jsou-li v květu granátová jablka

Tam ti dám své milování³⁸⁰

Iniciativa Milé pokračuje, Milá rozvádí to, co řekla v předchozím (12.) verši. Až půjdeme do polí, vstaneme již časně zrána. Vrací se k tématu druhé kapitoly. Rozkvétají první květy a Milá říká: podíváme se, zda-li pučí vinná réva, Dříve se chodil dívat na rozkvetlou zahradu pouze On (Pís 6,11), nyní jdou spolu. Na závěr Milá shrnuje, dám ti tam své milování. Uprostřed polí a pučícího jara se Milá Milému oddá.

14.

Milování³⁸¹ vydalo svou vůni

a naše otevření se

celé výtečné (je) - nové i staré³⁸²

Můj Milý,

schovala jsem (se) k tobě³⁸³

Nastává změna řeči, Milá jakoby po odmlce praví k Milému: milování vydalo svou vůni. Hebrejské slovo *rejach* (vůně) má původ v hebrejském *ruach*, který se často v SZ překládá jako vánek Boží, duch, dech. Tedy něco, co pochází od Boha a na čem nemá člověk zásluhu. Vane odněkud někam bez lidské vůle. Proto bychom mohli chápat větu "milování vydalo svou vůni" tak, že milování vydalo něco, co je božské, co jde mimo člověka, dalo ze sebe to, co není v silách člověka pochopit.

A Milá pokračuje, naše otevření se³⁸⁴ (vydání se) celé výtečné je - staré i nové. Můžeme tuto větu chápat takto: Pro lásku musí být oba dva k sobě otevření, aby ji mohli přijmout. Vše co mají v sobě (staré i nové) jim pak ve světle "otevření se" bude připadat výtečné. Na závěr Milá promlouvá k Milému, že se k němu ukryla. Snad tím chtěla říct, že u něj našla ochranu, že k němu má důvěru.³⁸⁵

Shrnutí Sedmá kapitola začíná naléháním dcer, aby se Milá vrátila. Jenže Milá již je v plné moci lásky. Milý začíná znovu opěvovat a popisovat krásu Milé, nyní však z jiného

³⁸⁰Hebrejské slovo *hadudajim* (milování) se objevuje v SZ sedmkrát: čtyřikrát jako "strýc," dvakrát jako "prsy," jedenkrát (v Písni) jako "milování."

³⁸¹Hebrejské slovo *dudai'm* (milování) můžeme přeložit jako: laskání, mandragora (afrodisiakum), jablíčka. Sr. Gn 30,14-16.

³⁸²Meek interpretuje jako všechny druhy. (Podle Meek, s.139.)

³⁸³Překlady této věty (schovala jsem se k tobě) se různí - např. ČEP: "schovala jsem je pro tebe," kral.: "zachovala jsem tobě." Já se více držím originálu, vycházím z předložky *lach* (k tobě), sloveso *c-p-n* překládám navíc se zvrtným zájmenem.

³⁸⁴Většina překladů (např. ČEP, kral.) hebrejského slova *petachejnu* (otevření se) je dveře, já však vycházím z doslovného překladu - kdy základem je hebrejský kořen *p-t-ch* (otevřít se).

³⁸⁵Sr. Pís 2,3.

úhlu, intimněji, z větší blízkosti. Více si všímá jejího těla. Po tomto popisu Milá vyznává, že ona je jen jeho (Pís 7,11). Vyzývá ho, aby šli spolu do polí a tam se oddali své lásce, milování, jež je vzájemným otevřením se. Vstupují tak do nejtěsnějšího svazku lásky.

3.8 Kapitola osmá: Láska

1.

**Kéž je ti dáno,
abys mým bratrem byl,³⁸⁶
kojencem mé matky
Kéž tě najdu na ulici
a políbím tě
a (oni) již mnou neopovrhnu**

První verš osmé kapitoly začíná přáním Milé, aby se Milý stal jejím bratrem. Toto přání vyřkne ve chvíli, kdy je s ním nejtěsněji spjata, mluví o obavách, že když ho přijme, budou se na ni dívat s opovržením (na ulici). Po přijetí a otevření se Milému, dostává Milá strach, bojí se, aby nebyli v opovržení, zato že ho přijala. Proto vynáší přání, aby byl jako její bratr, kterému by mohla projevovat lásku na ulici, kdekoliv.

Sv. Jan od Kříže se k tomuto verši vyjadřuje takto: "Vždyť i duše musela vyjít a vykonat čin tak heroický a neobyčejný, jako bylo spojit se v jedno, venku, se svým Božím Milovaným, neboť Milovaný není než sám, venku, v samotách, a proto si ho Nevěsta přeje najít samotného."³⁸⁷ Sv. Jan považuje výraz "vyjít ven, na ulici" za symbol samoty, intimního setkání, vstupu do skrytosti. Oproti tomu ČEP rozumí tomuto verši jako symbolické vyjítí ze skrytosti do světa, veřejné přiznání se k lásce.³⁸⁸

2.

**Vedla bych tě
a přivedla do domu své matky,³⁸⁹
abys mě učil
Napojila bych tě vínem kořeněným
a šťávou mých jablek granátových**

³⁸⁶Zastánci mytologické interpretace v tomto verši vidí narážku na kult plodnosti, kdy vztah bohyně a boha byl sourozenecký. (Podle Meek, s.144.)

³⁸⁷Temná noc, s. 153

³⁸⁸Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s.319.

³⁸⁹Hebrejský výraz *el-bejt imi* (dům matky) se vyskytuje též v Pís 3,4.

Po vyřčení svých obav (v Pís 8,1), Milá rozvádí myšlenku, co by dělala, kdyby On se stal jejím bratrem a Ona se tak nemusela bát opovržení od ostatních. "Do domu své matky" - můžeme chápat jako "ke svým kořenům," velmi přeneseně jako "do lůna." Napojila by ho tam tím, co rozkvetlo a vyzrálo na jaře (v druhé kapitole) díky jejich lásce.

3.

**Jeho levice pod mou hlavou
a jeho pravice mne objímá**

Zde se opakuje metaforu z Pís 2,6. Jakoby Milý odpověděl na její obavy objetím. Jakoby Milá pronášela své obavy a najednou zjistila, že ji Milý objímá, že není čeho se bát.

4.

**Zapřísahám vás dcery Jeruzaléma
Vyburcujte³⁹⁰ a obnažte lásku,
až ona (sama) bude chtít.³⁹¹**

Milá opět zapřísahá dcery Jeruzaléma, tentokrát ne v gazelách a laních.³⁹² Zapřísahání přichází poté, co je v těsném kontaktu s Milým (podobně i v Pís 2,7; 3,5).

5.

**Kdo je ta,
jež z pouště vystupuje,
opírající se o svého Milého?³⁹³
Pod jabloní jsem tě zburcovala,
tam, kde tě počala³⁹⁴ tvá matka,
tam, kde dostala porodní bolesti,
ta, jež tě porodila**

³⁹⁰Kritický aparát nahrazuje hebrejské *ma* (kdy) za *im* (jestliže) - podle toho interpretuje i Vulgata a další překlady (např. ČEP, kral.). Meek dodává, že výraz *ma* je dialektickou variantou za výraz *im*. Sr. Pís 2,7; 3,5.

³⁹¹V textu se tento verš objevuje již podruhé. Poprvé v Pís 2,7.

³⁹²Balabán toto místo vysvětluje jako profanizaci původně rituálních textů (sr. Pís 2,7; 3,5). (Balabán, M.: *Mystérium lásky, exegeze Pís 2,7 in Theologická příloha Křesťanské revue XXXV.*, 1968, s. 80.

³⁹³Sr. Pís 3,6.

³⁹⁴Hebrejské sloveso *ch-b-l* zde překládám jako "počít" v druhém případě (o řádek níže) jako "dostat porodní bolesti," oba tyto významy nese jedno sloveso. Na tomto místě je to tvar slovesa (*chablatcha*) se zájmeným sufixem, o řádek níže pak bez něj (*chibla*). Pro odlišení této gramatické změny a logičnosti textu jsem zvolila pro překlad jednoho slova dvě různá slovesa.

Nastává změna řeči pomocí tázacího zájmena "kde." Dcery Jeruzaléma odpovídají na předchozí zapřísahání (Pís 8,4), ptají se, kdo to k nám mluví? Kdo je Ona, jež vystupuje z pouště a její oporou jí je její Milý?

V tomto verši je zdůrazněno mateřství, ženství. Milá se odvolává na matku Milého, na místo, kde ho počala, kde dostala porodní bolesti ta, jež ho porodila. Připomíná tedy celé těhotenství jeho matky od početí až po samotný porod. Mohli bychom chápat místo, kde ho matka počala, jako lůno. Proč ho zburcovala právě tam?

Jabloň³⁹⁵ symbolizuje v Pís 2,3 Milého. Zburcovala snad Milá Milého v něm samotném, skrze jeho kořeny - matku? Dostala se k němu tím, že mu nabídla své mateřství, život, stejně jako jeho matka?

6.

Přilož mě na své srdce

jako pečet',³⁹⁶

jako pečet'³⁹⁷ na své rámě

Nebot' mocná jako smrt (je) láska

jako bezútěšná prázdnota³⁹⁸ (je) krutá žárlivost

Ohnivě šípy³⁹⁹ její,

ohnivé šípy ohně

jejích plamenů⁴⁰⁰

Milá pokračuje ve své promluvě k Milému a vyslovuje přání, aby si ji přiložil na své srdce. Vyslovuje přání, být v co nejtěsnějším kontaktu s Milým. Chce být pečetidlem jeho srdce, chce mu být co nejbližší. Chce s ním uzavřít smlouvu srdce. Poté začíná promluva o lásce, jež je silná jako smrt. Mluví se o jejích plamenech a ohnivých šípech. Podobně o lásce mluví i sv. Jan od Kříže: "Nebot' láska se podobá ohni, který stále vystupuje vzhůru."⁴⁰¹

³⁹⁵Sv. Terezie vidí v jabloni symbol kříže. (Podle Nad Velepísni, s. 55.)

³⁹⁶Rabi Berekhiah interpretuje tuto větu veršem Dt 6,4. (Song of Songs Rabbah, s. 207.)

³⁹⁷Pečetní prsten či pečetítko patřily k nejcennějšímu a nejlépe střeženému jmění. (Starý zákon, překlad s výkladem, s.322.)

³⁹⁸Hebrejské slovo *šeol* (bezútěšná prázdnota) nese též význam pekla, podsvětí, záhrobí (Podle Pípal, Hebrejsko-český slovník). V SZ se tento tvar slova (jako smrt) objevuje třikrát - v Písni, v Ab 2,5 (jako smrt) a v Př 1,12 - (jako podsvětí pohlcuje živé). Zastánci mytologické interpretace pak ukazují na podobnost boha podsvětí Šeola. (Meek, s.143.)

³⁹⁹Gessenius uvádí tyto možnosti pro překlad hebrejského slova: "plamen, žár, blesk." Kral. překládají "uhlí její, uhlí řeřavé, " Fischl "jiskry," a ČEP a Segert "žár."

⁴⁰⁰Někteří překládají (ČEP) - plamen Hospodinův - usuzují tak z koncovky *jh*, jež je součástí tetragramu. Já tuto koncovku překládám jako zájmený sufix třetí osoby ženského rodu.

⁴⁰¹Temná noc, s. 182.

Poslední věta tohoto verše je velmi těžce srozumitelná. Do překladu jsem úmyslně nevkládala slova navíc a nechala větu vyznět kostrbatě, nesrozumitelně. Její interpretaci podávám zde: Ohnivé šípy lásky jsou jako ohnivé šípy ohně jejích plamenů. Toto velmi zhuštěné vyjádření, kdy v hebrejštině za sebou stojí téměř dva stejné výrazy, které se od sebe liší pouze koncovým sufixem, má nejspíše ukázat na sílu a moc lásky, která je srovnatelná s žárem ohně, s jeho nejžhavějšími plameny. A tak jako sv. Jan popisuje čtvrtý stupeň žebříku lásky, na němž je v duši nastolena bezúhonná vytrvalost v utrpení, a jež dává vzrůstat plamenům v duši a zažihá ji takovou touhou po Bohu, že ji nutí vstoupit na další stupeň (žebříku),⁴⁰² tak ohnivé šípy lásky vzněcují neustálou touhu a vytrvalost ve vzájemném hledání Milého a Milé a nutí je vystupovat ze sebe samých.

7.

Velké vody⁴⁰³ nemohou

uhasit lásku

Ani řeky ji nezaplaví

Kdyby někdo chtěl dát

všechn majetek svého domu za lásku,

bylo by jím pohrdáno⁴⁰⁴

Milá pokračuje v popisu síly lásky. Nezdolnost lásky je tak veliká, že ji ani vody nenaplní (v kontrastu s ohněm z předchozího verše, který láska představuje). Oheň lásky není možno uhasit velkými vodami ani řekami. Veškeré bohatství světa nemůže vyplatit lásku, láska se nedá koupit. Je cennější než světský majetek.

8.

Máme malou sestřičku,

prsa nemá

Co učiníme s naší sestřičkou

v den, kdy se o ní bude mluvit?⁴⁰⁵

Náhle nastává prudký zvrát v řeči, slova se ujímají bratři Milé.⁴⁰⁶ Jsme vytrženi z předchozího děje. Po velmi silné výpovědi o síle lásky, se objevují bratři Milé a praví, že mají

⁴⁰²Podle Temná noc, s. 176.

⁴⁰³V SZ jsou velké vody obrazem zkázy, chaosu, smrti. (Starý zákon, překlad s výkladem, s. 324.)

⁴⁰⁴Midraš interpretuje tento verš takto: "Kdyby všechny národy světa otevřely své poklady a daly své peníze výměnou za jediný bod Tóry, nedosáhly by tím usmíření v jejich jménu." (Song of Songs Rabbah, s. 209)

⁴⁰⁵Či "v den jejích zasnub."

⁴⁰⁶Podle Meeka promlouvají dcery (Podle Meek, s.144.), podle jiných vykladačů promlouvají bratři Milé (odkazují se tak na Pís 4,9n) (Podle Starý zákon, překlad s výkladem, s.326).

malou sestřičku. Tento verš působí diskontinuálně, jakoby byl vytržený z kontextu.⁴⁰⁷ Chtěli snad bratři touto výpovědí zmírnit a odlehčit vážnost její výpovědi? Proč mluví o její malosti, nezralosti (prsa nemá)? Chtěli snad odvrátit sňatek s Milým, tím že ukázali na její nedospělost? Ptají se, co s ní jen uděláme v den, který ji oslaví tj. v den jejích zasnub. Báli se snad, že by se nemusela Milému líbit, protože podle nich prsa nemá, a tak ji chtěli přikrášlit?

9.

**(Je-li) ONA hradbou,
postavíme na ní hradiště stříbrné
A (je-li) ONA dveřmi,
obložíme ji deskou z cedru**

A bratři si sami odpovídají na svou otázku: Je-li hradbou, ještě víc ji obrníme, ozdobíme. Je-li dveřmi, obložíme ji krásou a pevností cedru. Bratři snad, chtěli Milé pomoci v den jejích zasnub, aby byla co nejkrásnější, chtěli zvýraznit její přednosti. Snad se báli (Pís 8,8), že by se Milému nemusela líbit, a tak ji chtěli co nejvíce nazdobit. Možná ji chtěli ochránit, obrnit před Milým, ještě více ji znepřístupnit. Vyskytuje se zde dvakrát zájmeno "ONA", které nejspíše mělo zdůraznit osobu Milé, aby všem bylo jasné o koho jde. Jakoby vyslovením tohoto zájmena ji měli bratři ve své moci.

10.

**JÁ (jsem) hradbou
a mé prsy - jak věže
Silná jsem BYLA⁴⁰⁸ v jeho očích
jako projev míru⁴⁰⁹**

Do promluvy bratří se vkládá Milá, reaguje na jejich výpověď. Sama sebe začne popisovat a užívá důrazného zájmena *ani* (já).⁴¹⁰ Vidí samu sebe jako hradbu (nikoliv jako dveře), své prsy jako věže. Milá ukazuje svou pevnost a jistotu v sebe sama. Dále pronáší, že byla silná v jeho očích jako projev míru. Vyjadřuje svou jistotu (důvěru), že Milý ji respektuje (že je silná v jeho očích). Zajímavá metafora "silná jako projev míru" je založena na protikladu síly a míru. Milá se nebojí nezájmu Milého, nemusí se obrňovat stříbrným hradištěm, nepotřebuje pomoc bratrů. Milá je pevná ve svém přesvědčení, ve své lásce, a ví, že lásku ani vody neuhasí, natož pochyby bratří (máme malou sestřičku, prsa nemá, co s ní uděláme...).

⁴⁰⁷Podle Meeka tento verš vypadá jakoby to byla část z jiného zdroje (Meek, s. 145)

⁴⁰⁸Sloveso BÝT píše velkými písmeny, abych ukázala na přítomnost tohoto slovesa v originálním textu. Hebrejščina velmi sporadicky užívá sloveso být, pokud ho použije má to velmi silný význam (v tomto slovesu jsou uloženy konsonanty z tetragramu). Zde nejspíš vyjadřuje sílu přítomnosti Milé v očích Milého.

⁴⁰⁹Či "tou která našla pokoj."

⁴¹⁰Milá vždy když popisuje sama sebe, užívá zájmena *ani* (já) - sr. Pís 1,5; 2,1.

11.

Vinice měl⁴¹¹ Šalamoun v Baal-hamónu⁴¹²

Dal vinici, aby ji hlídali

každý dostane za její plody tisíc stříbrných⁴¹³

Opět jako bychom byli vyzváni sledovat jiný příběh, nastává změna řeči, bratři začnou vyprávět podobenství o Šalamounovi. Jakoby ani neslyšeli odpověď Milé, vyprávějí o vinicích Šalomouna v Baal-hamónu. Možná tím chtěli odpoutat pozornost Milé od Milého a nabídnout jí tak bohatšího ženicha. Nebo snad chtěli vyzkoušet pevnost její lásky, zda-li se opravdu nedá láska koupit za všechno bohatství světa?⁴¹⁴

12.

Vinice má, která má (je) k tváři mé

tisíc pro tebe Šalamoune,

sto pro ty, co střeží její plody

Nastává změna v řeči, promlouvá pravděpodobně Milý. Jakoby Milý stavěl svou výpověď do protikladu k výpovědi bratrů. Šalamoun je sice velmi bohatý, ale on má též svou vinici, tou vinicí mu je Milá (Pís 1,6). Šalamoun má výnos tisíc, sto strážci, jeho výnosem je však láska Milé (Pís 8,6).

13.

(Ty)⁴¹⁵, jež sídlíš v zahradách,

kde společníci⁴¹⁶ naslouchají tvému hlasu,

ozvi se mi.

Řeč Milého pokračuje. Poté, co se vymezil vůči příběhu bratrů o Šalamounovi, promlouvá k Milé, a poprvé ji vyzývá, aby se mu ozvala (vždy se po Milém ptala ona) a to tehdy, když sedí v zahradě, tj. když je sama v sobě (Pís 4,12). Milá již není obklopena dcerami Jeruzaléma, sedí kolem ní společníci Milého.⁴¹⁷ Má autoritu i u jeho společníků⁴¹⁸ (nejen u

⁴¹¹Zde je užito hebrejské sloveso *haja li* (být u). Tato vazba se překládá jako mít.

⁴¹²Neví se, kde leží Baal-hamón, překládáme též jako "pán či vlastník bohatství." Zastánci mytologické interpretace vidí v tomto názvu narážku na město světící kult plodnosti. (Meek, s.147.)?

⁴¹³Sr. Gn 20,16; 2 S 18,12; Iz 7,23.

⁴¹⁴Číslovka tisíc má naznačovat nepředstavitelně velkou hodnotu. (Starý zákon, překlad s výkladem, s. 327.)

⁴¹⁵V textu není přímo vyjádřené zájmeno ty, ale aktivní participium od slovesa sídlit (přesněji "sídlící"), zájmenem "ty" si vypomáhám v srozumitelnosti českého překladu.

⁴¹⁶V SZ se "společníci" vyskytují čtyřikrát. Zde a v Jb 40,30;

Ž 58,6; Sd 20,11.

⁴¹⁷Sr.Pís 1,7.

⁴¹⁸Zastánci mytologické interpretace ve společnicích viděli uctíváče kultu plodnosti.(Meek, s.148.)

dcer) a oni pozorně naslouchají jejímu hlasu. Zde dochází k obratu, hlas je spojen s Milou oproti Pís 2,8.

14.

Prchni můj Milý,

připodobním si tě ke gazele⁴¹⁹

či k mladému jelenu⁴²⁰ na horách balzámových⁴²¹

Na výzvu Milého odpovídá Milá: prchni můj Milý,⁴²² připodobním si tě ke gazele. Proč vyjadřuje Milá přání, aby Milý uprchl, když ji konečně hledá? Snad chce, aby uprchl pryč od všech lidí a Ona za ním mohla přijít sama, bez jeho druhů? Možná už se Milá nebojí hledat Milého a tak mu říká, prchni, já si tě stejně najdu, teď už vím jak. Nebojí se ho ztratit, protože už ho našla ve svém srdci.

shrnutí V závěrečné kapitole se dostáváme z roviny konkrétních rozmluv, vyznání lásky a opěvování krásy milenců k obecnějším závěrům. Z období okouzlení, zamilovanosti vyrostla láska hluboká, která se konfrontuje s okolním světem, vychází ze skrytosti, Milá se k Milému veřejně přiznává. Ke konci kapitoly se objevují bratři Milé a jakoby chtěli zasít pochybnosti (vždyť ona je nezralá - nemá prsa). Milá a Milý se však pochybnostmi bratří nedají zviklat, jsou si jisti svojí láskou i sebou navzájem. Tajemný poslední verš Písně jakoby otvíral cestu ještě dál, k dalším tajemstvím, k dalšímu tajemství lásky, lásky stále živé a proměnlivé. Milá si přeje, aby Milý uprchl, aby uprchl do skrytosti a ona ho mohla stále nalézat.

⁴¹⁹Sr. Pís 2,9.17.

⁴²⁰Midraš na základě stejných hebrejských konsonant slova "mladý jelen" a "beránek" - vykládá tuto větu takto: "Přijmi naší modlitbu jako oběť za kůzle či beránka." (Song of Songs Rabbah, s. 220.)

⁴²¹Sr. Pís 4,6

⁴²²Midraš Rabbah tuto větu interpretuje takto: (prchni) " z exilu, kde jsme se usadili a byli pošpiněni hříchem." (Midrash Rabbah, s. 220.)

4 Závěrečné shrnutí

Jak už jsem se zmínila v předmluvě, vnímám Píseň jako poetickou báseň o vztahu dvou lidí, který je prodechnut láskou. Láska je hlavním mottem a smyslem celého textu. Píseň pojednává o vztahu Milé a Milého, jenž se v průběhu básně vyvíjí a zraje. Text je velmi proměnlivý, dynamický, neustále se střídají děje a prostředí. Jednou jsme v krajině pouště a dýmu, podruhé v rozkvetlé zahradě či v horách. Aktéři se v průběhu Písně vyvíjejí, proměňují. Text je prostoupen protiklady, neustále dochází k vymezování a sjednocování dvou stránek lidské duše, které zdánlivě stojí proti sobě. Celá Píseň jakoby byla prolínáním a sjednocováním protikladů (Pís 1,5; 4,3-4,4; 5,2). Pokud chce Milá vyjít k Milému a setkat se s ním, musí vyjít ze sebe. Po sjednocení a zcelistvění svého já se pak k němu dostává. Oba se setkávají ve světle lásky a sjednocují se v jedno (Pís 2,16; 6,3; 7,2).

Píseň písní můžeme též vnímat jako vnitřní vývoj duše, která se chce setkat s druhým člověkem. Pojď me si nyní shrnout jednotlivé kapitoly, jejich průběh a prospěch pro duši, její obohacení.

První kapitolu jsem nazvala "políbení," Milá na počátku Písně touží být co v nejtěsnějším spojení s Milým. Chce zakusit jeho přítomnost co nejintimněji. Na počátku setkání se s druhým člověkem v lásce tedy musí být přání, touha chtít se setkat. Poté, co Milá vyřkne své přání, začne promlouvat o sobě. Jakoby si uvědomila, že musí začít od sebe, že se musí nějak vymezit. Mluví o svých dvou stránkách (Pís 1,5) o své černotě a líbeznosti, vysvětluje proč je taková a zdůrazňuje zájmenem já *ani*, že je taková. Sotva promluví o sobě, ptá se Milého, kde ho může najít (Pís 1,7), jakoby měla pocit, že už vše potřebné udělala. Jakoby říkala: nu tak jsem se poznala a teď mi řekni, kde tě najdu. Milý jí však na to odpovídá: jestliže nevíš, kde jsem, ještě se skutečně neznáš (Pís 1,8). Poznej sama sebe, a pak mne najdeš. Milý jí dodává odvalu k vykročení ze sebe tím, že opěvuje její krásu. Milá si uvědomuje, že v přítomnosti Milého se stává sama sebou (Pís 1,12). V posledních třech verších první kapitoly (Pís 1,15-17) se setkávají v dialogu a Milá tuto kapitolu uzavírá prohlášením, že mají společné lože i dům. Jakoby chtěla připomenout, že nejsou odděleni, že mají společný dům i lože. Musí se však neustále vyvíjet, hledat, nalézat a vydávat na cestu sebepoznání.

Po první kapitole, kde byla Milá vyzvána, aby sama sebe našla, začíná v druhé kapitole promluvou o sobě - vymezuje se pomocí zájmena já (*ani*) a popisuje se pomocí květů. Mluví o tom, jak ji Milý okouzluje, jak ji přizval k sobě, do svého domu, jak jeho praporem je jeho láska k ní, jak ji objímá (Pís 2,4-6). Po této pasáži nastává zapřísahání (Pís 2,7). Poté se Milý blíží, je rychlý a hbitý jak gazela a již je v její blízkosti, a když už je těsně u ní - přikazuje jí, aby se vydala na cestu (Pís 2,8-10). Zima končí a nastává období jara, Milý ji nabádá, aby se vydala na pout' za sebou samou (Pís 2,11-13). Poté co ji vyzve, aby vyšla ze sebe, popisuje její krásu, jakoby jí chtěl opět dodat odvalu, podpořit ji (Pís 1,8-11). V textu se též objevují záhadné lištičky (Pís 2,15), které je nutné pochyťat, aby láska mohla kvést. V Pís 2,16 Milá

zdůrazňuje jednotu s Milým možná proto, aby nikdo nebyl na pochybách, že jsou odděleni. Jsou od počátku spolu, musí se však neustálým hledáním k sobě přibližovat. Na závěr druhé kapitoly Milá pronáší přání, aby se Milý obrátil (snad k Milé?).

Třetí kapitola je zasvěcena hledání a nalézání. Nastává temná noc, Milá se musí odhodlat a vydat se na cestu, vyjít sama ze sebe, ze svého lůžka, aby mohla najít toho, kterého miluje její duše - Milého. Milá Milého nalézá až napotřetí, až poté, co vstane ze svého lože (sama ze sebe), poté co obejde město, dostane se dovnitř (sebe samé) a poté, co mine strážce, kteří střeží ji samotnou, kteří ji střeží před otevřením se, před láskou. Nalezne ho a říká, uchopím ho a už ho nepustím, jakoby si ho přála mít navěky jistého, neměnného (sama však později zjistí, že to není možné). Přichází zapřísahání, po něm následuje otázka Milého, kdo je ona? Naprostý úžas, ohromení Milého, jakoby přicházelo vždy po sebezpoznání Milé, po duchovním pokroku (Pís 6,10; 8,5). Milá našla Milého, protože byla schopna opustit strážce své mysli a plně se Milému otevřít. Na konci třetí kapitoly se dozvídáme o loži Šalamounově - je vyzbrojen proti válce i strachu z noci - její Milý je silný, jen tak něčeho se nezalekne. Jeho nosítka jsou vzácná a přepychová.

Čtvrtá kapitola je oslavou krásy Milé, snad zasnubní řeč. Milý přirovnává Milou ke krásám přírody a vyzývá ji, aby s ním šla z nejvyšších hor. Milý je uchvácen její krásou a dále ji popisuje jako zahradu, jež je uzamčená, ale zároveň je v ní život zurčícího pramene. Sám v ní rozpoznává protiklady (uzamčenost a otevřenost - život a smrt) a opěvuje je. Poslední verš čtvrté kapitoly končí přáním Milé, aby Milý sestoupil do zahrady (k ní). Přeje si stále přítomnost Milého, touží po něm.

Pátá kapitola je jak oslavou krásy Milého tak, svatební nocí. Milý se setkává s Milou, sestupuje do zahrady a ochutnává jejích plodů (poznává Milou). Naléhá na Milou, aby mu otevřela, sotva mu však Milá otevře, odbočí jinam. Milá opakuje: hledala jsem ho a nenalezla. Zde už ví, že ho nebude mít stálého, že ho nemůže uchopit a nepustit, protože Milý je nestálý. Milá je zbíta strážci a také proto Milého nenalézá. Je ubíta tím, co ji střeží proti otevření se Milému. A tak zapřísahá dcery. Pátá kapitola je zakončena popisem a oslavou Milého (Pís 10-16).

Šestá kapitola probíhá na rovině sjednocení. Milá promlouvá a říká, že jsou s Milým spojeni. Milý oslavuje její krásu a strašlivost, je stále více ohromován její krásou. Ona je jedinečná mezi všemi. A opět se objevuje údiv: kdo je ona? Další duchovní pokrok. Milá znovu (po třetí kapitole) nalézá Milého či přesněji, ví kde je, kde se nalézá - Milý je s ní (Pís 6,11). Konec šesté kapitoly je tak trochu záhadný. Milý je položen do vozů Amínádiba, aniž by věděl jak. Vypadá to jakoby se do děje vlomil Bůh. Je nyní zřetelnější, že vše se děje z Boží vůle. A Milý je unášen neznámo kam. Snad si až nyní uvědomil, že láska, která se ho zmocnila, nepochází od něj, ale od Boha. Děje se tu něco Božského, na čem on nemá sebemenší podíl.

Sedmá kapitola začíná opěvováním krásy Milé. Krása se týká těla (Milé) a je spojena s

milostnými hrami. Milý krásu Milé obdivuje z větší blízkosti, intimnosti. Milá znovu opakuje, že je Milého svého (sr.Pís 2,16; 6,3), a on po ní touží. Poslední dva verše sedmé kapitoly zakončuje Milá výzvou, aby spolu vyšli na pole, kde se oddají milování.

Osmá kapitola začíná přáním Milé. Přeje si, aby jejich vztah vyšel ze skrytosti na ulici, na veřejnost, kde by se k němu mohla mít, aniž by jí opovrhovali. Události se posouvají od přání intenzivního spojení s Milým, (Pís 1,2) a sestoupení k ní (Pis 4,16) k přání veřejného přiznání se k Milému, k jejich vzájemnému vztahu. Milý je opět udiven, kdo je ona? V Písni poslední údiv, poslední proměna Milé. Milá postoupila z roviny skrytosti, intimity s Milým, do neskrytosti, přiznání se a postavení se za jejich vztah. Po promluvě o obecné síle lásky se na scénu dostávají její bratři, kteří jakoby chtěli zasít pochybnosti. Ona se však nenechá pochybnostmi zviklat, je pevná ve svém rozhodnutí, ve své lásce i v sobě samé. Podobně odpovídá na pochybnosti i Milý. V předposledním verši osmé kapitoly (Pís 8,13) Milý vyzývá svou Milou, aby se mu ozvala. Náhle jakoby začal s hledáním Milý, ne již Milá. Na toto volání mu Milá odpovídá, prchni, podobně jako Milý vyzýval Milou v Pís 2,10, aby se vydala na cestu.

Milá (či její duše) si na počátku Písně přeje, aby byla s Milým spojena v těsném svazku políbení. Touží být s ním, protože ví, že on je nade vše. Milá se v průběhu Písně vyvíjí a nakonec dochází k poslednímu verši celé básně - říká Milému, prchni. Jakoby už o Milého nestála. Naopak stojí o něj ještě více než na počátku, ale nyní již se nebojí jeho nepřítomnosti. Již má jakousi vnitřní jistotu (důvěru), že bude-li Milý z jejího dohledu, neztratí ho. Ona již ví, že hledání a nalézání k lásce patří. Ví, že láska není statická, že se vyvíjí, a že je třeba stále být v pohybu, stále lásku nacházet. V posledním verši Písně již sama vybízí Milého, aby se skryl, protože ona ví, že se musí neustále vydávat na pout' za sebou samou, aby ho našla.

5 Dodatky

5.1 Použitá literatura

Prameny

Biblia Hebraica Stuttgartensia, Stuttgart 1997, ISBN 3-438-05219-9

Biblií svatá, Podle posledního vydání kralického z roku 1613, Praha 1942

Bible, český ekumenický překlad, Česká biblická společnost, 1995, ISBN 80-85810-08-5

The Holy Bible: containing the Old and New testaments with the Apocryphal, Deuterocanonical Books: New revised standard version, New York, Oxford University 1989, ISBN 0-19-528380-5

Sekundární literatura

A Theological Commentary to the Midrash v.3, Song of Songs Rabbah, ed. Neusner, J., Oxford, University press of America 2001, ISBN 0-7618-1986-X.

Balabán, M.: Píseň písní, v českých překladech 15.-21. století, ed. Balabán, Paseka, Praha - Litomyšl 2003, ISBN 80-7185-455-7.

Heller, J.: Pozdní sklizeň, Advent - orion, Praha 2000, ISBN 80-7172-456-4

Levinas, Totalita a nekonečno, Oikoymenh, Praha 1997, ISBN 80-86005-20-8

Meek: The Song of Songs, in The interpreter's Bible V., ed. Harmon, Abingdon, New York 1935

Nepublikované poznámky k Písni Achaba Haidlera (kolem roku 2005).

Nosek, B.: Pirkej Avot, Výroky otců, Sefer, Praha 1994, ISBN 80-900895-7-7

Origenes: O písni písní, výbor studie a komentář M. C. Putna, překlad M.C. Putna, J. Sitár, Hermann a synové, 2000

Otto, R.: Posvátno, Vyšehrad, Praha 1995, ISBN 80-7021-260-8

Rendtorff, R.: Hebrejská bible a dějiny, Vyšehrad, Praha 1996, ISBN 80-7021-190-3

Sborník k sedmdesátinám Milana Balabána, red. Stránský, R., Onyx, Praha 1999, ISBN 80-85228-55-6.

Segert, S.: Pět svátečních svitků, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1958

Segert, S.: Starověké dějiny Židů, Svoboda, Praha 1995, ISBN 80-205-0304-8

Starý zákon, Překlad s výkladem, Kalich, Praha 1979

Sv. Jan od Kříže: Temná noc, Karmelitské nakladatelství, Kostelní Vydří 1995, ISBN 80-7192-055-X

Sv. Jan od Kříže, Duchovní píseň, Karmelitské nakladatelství, Kostelní Vydří 2000, ISBN 80-7192-436-9.

Sv. Terezie od Ježíše, Hrad v nitru, Karmelitské nakladatelství, Kostelení vydří 2003, ISBN 80-7192-715-5.

Sv. Terezie od Ježíše: Nad Velepísni, Karmelitské nakladatelství, Kostelní vydří 2003, ISBN 80-7192-723-6.

Theologická příloha Křesťanské revue XXIX., red. Lochman, Kostnická jednota v Praze 1962

Theologická příloha Křesťanské revue XXXV., red. Lochman, Smolík, Kostnická jednota v Praze 1968

Užití encyklopedie a slovníky

Gessenius, W. : Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament, Leipzig 1921.

Holladay, W. L.: A concise hebrew and aramaic lexicon of the Old Testament, Leiden, 1971

Novotný, A.: Biblický slovník, Kalich, Praha 1956.

Nový biblický slovník, ed. Douglas, J.D., Návrat domů, Praha 1996, ISBN 80-85495-65-1

Pípal, B.: Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu, Kalich, Praha 1997, ISBN 80-7017-121-9

Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament, ed. Anderson, Stuttgart 2000, ISBN 3-17-016644-1

Elektronické dokumenty nebo jejich části

Kantowitz, D.: Judaic Classics Library, verze 2.2. 2001, Institute for Computer Jewish life

Malick, M.: An introduction to the Bible, (online) http://www.bible.org/page.php?page_=909
<http://www.faithofgod.net/davar/>

5.2 Transkripce hebrejských výrazů

Řídila jsem transkripci hebrejských výrazů podle B. Noska, uvedené v Pirkej Avot.⁴²³ Hebrejská či jiná cizí slova (např.: řecká, aramejská) jsou psána kurzívou.

⁴²³Nosek. B.: Pirkej Avot, Výroky otců, Sefer, Praha 1994.

6 Příloha

Vlastní překlad

I. Políbení

1.

Píseň písní, která je od Šalamouna

2.

Kéž políbením svých úst mě zlíbá,
neboť nad víno (jest) tvé milování

3.

Vůně tvých olejů nejlepší
Tvé jméno - olej vetřený
Tak proto tě mladé dívky milují

4.

Vtáhni mě do sebe
- poběžíme (spolu)
Král do své komnaty mě vnesl
Plesati a radovati se budeme v tobě
a připomínat si tvé milování nad víno
pochíví tě milují

5.

Černá (jsem) JÁ
a líbezná
dcery Jeruzaléma
jak stany Kédaru
jak stanové houně Šalamouna

6.

Nehleďte na mne,
že JÁ (jsem) opálená,
že mě slunce osmahlo
Synové mé matky se proti mně rozpálili
Postavili mě na hlídku vinice,
svou vinici jsem neuhlídala

7.

Pověz mi TY,
jehož má duše miluje,
kde budeš pást?
Kde budeš odpočívat v polednách?
Pláštěm BUDU zahalená ve stádu tvých druhů

8.

Jestliže nepoznáš sama sebe,
krásko mezi ženami
Vydej se po stopách ovcí
a pas svá kůzlata při příbytcích pastevců

9.

Ke klisně
jsem si tě připodobnil,
přítelkyně má

10.

Tvé líce líbezná
jak přívěsek ozdobný
Tvá šíje
jak řetízek z mušlí

11.

Přívěsek zlatý pro tebe zhotovíme
s korálky stříbrnými.

12.

Dokud (je) král ve svém okolí
nard můj vydává svou vůni.

13.

Voničkou myrhy můj Milý (jest) mi
na mých prsou nocuje

14.

Hroznem heny
můj Milý (jest) mi
na vinici Én-gedí

15.

Hle tvá krása,
přítelkyně má
Hle tvá krása,
tvé oči - holubice

16.

Milý můj

Baže rozkošný (jsi)

a naše lože bují zelení

17.

Trámoví našeho domu z cedru

naše krovky

II. Jaro

1.

JÁ (jsem) narcis šarónský

lilie v dolinách

2.

Jak lilie mezi trny

tak (je) má přítelkyně mezi dcerami

3.

Jak jabloň mezi lesními stromy

tak můj Milý mezi syny

V jeho stínu jsem toužila i přebývala

jeho plody - sladké mému patru (byly)

4.

Vnesl mě do domu vína

jeho praporem (je) láska ke mně

5.

Osvěžte mě koláči,

koláči z hroznů

Vzpružte mě jablky

Neboť JÁ se svíjím láskou

6.

Jeho levice pod mou hlavou

a jeho pravice mne objímá

7.

Zapřísahám vás,

dcery Jeruzaléma,

v gazelách i v lesních laních

Vyburcujte a obnažte lásku,

až ona (sama) bude chtít.

8.

Hlas Milého mého

- hle ten přišel

Přeskakuje hory

Poskakuje na pahorcích

9.

Podoben je můj Milý
gazele či mladému kolouchu
Hle ten postává za naší stěnou
dívá se z okna
vyhlíží skrz mřížoví

10.

Ozval se můj Milý
a pravil mi:
Vydej se na cestu,
přítelkyně má
Krásko má: JDI!

11.

Neboť hle zima minula
Doba dešťů (od)plynula
a odešla k němu

12.

Květy ovocných stromů se objevily v zemi
čas prořezávání nastal
a hlas hrdličky byl slyšet v naší zemi

13.

Fíkovník nasadil mladé plody
a kvítky vinné révy vydaly svou vůni.
Vydej se na cestu,
přítelkyně má
Krásko má: JDI!

14.

Holubice má,
v rozsedlině skály
v skrýši převisu
Ukaž mi svůj vzhled
(Dej) mi zaslechnout tvůj hlas,
neboť tvůj hlas (je) lahodný
a tvůj vzhled líbezný

15.

Chyt' te nám lištičky,
lištičky malé,
hubící vinici,
vinici naši v květu

16.

Můj Milý je můj
a Já jsem jeho,
(on) se pase v liliích

17.

Než odvane den
a stíny se pohnou,
obrat' se!
Připodobním si tě,
můj Milý,
ke gazele či k mladému jelenu
na hoře Béter

III. Temná noc

1.

Na svém lůžku v nocích
jsem hledala toho,
kterého miluje duše má
Hledala jsem ho
a nenalezla jsem ho

2.

Nu vstanu a obejdu město,
ulice a náměstí
Budu hledat toho,
kterého miluje duše má
Hledala jsem ho
a nenalezla jsem ho

3.

Našli mě ti, co střeží a obcházejí město
Toho, kterého miluje duše má, jste neviděli?

4.

Potom co jsem je minula
teprve pak jsem našla toho,
kterého miluje duše má
Uchopím ho a už ho nepustím
Až ho přivedu do domu své matky,
do komnaty svého početí

5.

Zapřísahám vás,
dcery Jeruzaléma,
v gazelách i v lesních laních
Vyburcujte a obnažte lásku,
až ona (sama) bude chtít.

6.

Kdo je ta,
jež z pouště vystupuje
jako sloup dýmu?
vanoucí myrhou a kadidlem
všech prášků kupeckých?

7.

Hle lože Šalamounovo
- šedesát udatných
stojí kolem něj,
těch nejudatnějších z Izraele
8.

Všichni (každý) drží meč,
jsou vycvičeni k válce
Každý má svůj meč u pasu
proti strachu v nocích
9.

Nosítka král Šalamoun si zhotovil
ze dřeva libanonského
10.

Sloupky k nim zhotovil stříbrné,
opěradlo k nim zhotovil zlaté,
sedadlo purpurové,
vnitřek je dlážděn láskou dcer Jeruzaléma
11.

Pojď te a pohleď te,
dcery Sijónu
na krále Šalamouna,
na korunu,
kterou ho korunovala jeho matka
v den jeho svatby,
v den radosti jeho srdce

IV. Krása nevěsty – zasnubní řeč

1.

Hle tvá krása,
přítelkyně má
Hle tvá krása,
tvé oči - holubice pod závojem
tvé vlasy - jak stádo koz,
splývající s horou Gileád

2.

Tvé zuby jak ostříhané stádo,
vystupující z brodiště
Každá bude mít dvojčata,
neplodná nebude mezi nimi

3.

Jak karmínová nitka
tvá ústa
a jak líbezně mluvíš
a tvé spánky pod tvým závojem
toť rýha na granátovém jablku

4.

Tvá šíje
jako věž Davidova mezi kameny
Tisíce štítů zavěsí na ni
všichni mocní bohatýři

5.

Obé tvé prsy
jak dva koloušci,
dvojčata gazely,
pasoucí se v liliích

6.

Než odvane den
a stíny se pohnou,
přijdu si na horu myrhovou,
na pahorek kadidlový

7.

Celá jsi krásná,
přítelkyně má
Poskvrny v tobě není

8.

Se mnou z Libanónu,
nevěsto má
Se mnou z Libanónu,
půjdeš
Budeš hledět
z vrcholku Amány,
z vrcholku Seníru
a Chermónu
z doupat lvů,
z hory levhartů

9.

Srdce jsi mi pobláznila,
sestro má, nevěsto
Srdce jsi mi pobláznila
jediným pohledem tvých očí
jediným korálkem náhrdelníku na tvém krku

10.

Jak krásné (je) tvé milování,
sestro má, nevěsto
Oč lepší (je) tvé milování než víno,
vůně tvých olejů nad všechen balzám

11.

Med skrápí tvé rty,
nevěsto má
Med a sladké mléko
pod tvým jazýčkem
a vůně tvých plášťů
jak vůně Libanónu

12.

(Jsi)

zahrada uzavřená,
sestro má, nevěsto
Val uzamčený,
studna zapečetěná

13.

Tvé letorosty
sad granátových jablek
spolu s výtečnými plody cipru a nardu

14.

(Jsi)

nard a šafrán,
se všemi stromy libanónskými
Myrha a aloe
s tím nejvybranějším z balzámů

15.

(Jsi)

studna zahrazená
pramen živé vody,
zurčící od Libanónu

16.

Probud' se, severní vánku,
přijď, jižní vánku
Zavoň mou zahradou,
ať její balzámy zurčí jak bystřina,
ať přijde můj Milý do své zahrady
a ochutná plodů svých výtečných

V. Krása milého – svatební noc

1.

Přišel jsem do své zahrady
sestro má, nevěsto
Natrhal jsem svou myrhu s balzámem
Snědl jsem plástev se svým medem
Napil jsem se vína svého
se svým sladkým mlékem
Jezte přátelé!
Pijte!
A opájejte se milováním!

2.

JÁ
spím
a srdce mé
- bdí
Hlas Milého klepe:
Otevři mi, sestro má,
přítelkyně má,
holubičko má,
dokonalá má
Má hlava - naplněna rosou
a kadeře mé - krůpěje noci

3.

Svou sukni jsem svlékla
Jak ji mám obléknout?
Své nohy jsem si umyla
Jak si je mám umazat?

4.

Milý můj vztáhl ruku svou skrze otvor
a mé nitro se před ním rozechvělo

5.

Vstala jsem JÁ
abych otevřela svému Milému
a na mých rukou kane myrha
a myrha skrání mé prsty
na rukojet' zástrčky

6.

Otevřela jsem svému Milému
a Milý můj odběhl naproti
Má duše vyšla (ze mně),
když on mluvil
Hledala jsem ho
a nenalezla jsem ho
Volala jsem ho
a on mi neodpověděl

7.

Našli mě ti,
co střeží a obcházejí město
Zbili mě a zranili mě
strhli můj přehoz,
ti co střeží zed'

8.

Zapřísahám vás,
dcery Jeruzaléma,
jestliže najdete Milého mého,
co mu povíte?
Že JÁ jsem zmítána láskou

9.

Jaký (je) tvůj Milý,
že (je) nejmilovanější?
Krásko mezi ženami
Jaký(je) tvůj Milý,
že (je) nejmilovanější,
že nás zapřísaháš?

10.

Milý můj zářivý
a zemitý (jest)
vztyčenější než mnozí

11.

Jeho hlava - (tot') třpyt ryzího zlata
Jeho kadeře - palmová lata
černé jak havran

12.

Jeho oči jak holubice na řečišti

koupající se v sladkém mléce
sídlící při stokách vod

13.

Jeho líce jak záhon balzámu
obrůstající léčivými bylinami

Jeho rty - lilie

kanoucí myrhou

14.

Jeho ruce - valouny zlata

vsazené v taršiši

Jeho břicho - plát slonoviny

zahalené v safíru

15.

Jeho stehna - sloupky z bílého mramoru

postavený na patce zlata

Jeho vzhled - jak Libanón

Vynikající jak cedr

16.

Jeho patro

celý je přitažlivý

Takový (je) můj Milý

a to (je) můj přítel,

dcery Jeruzaléma!

VI. Sjednocení

1.

Kam odešel tvůj Milý?

Krásko mezi ženami

Kam se obrátil tvůj Milý?

Půjdeme ho hledat s tebou

2.

Můj Milý sestoupil do své zahrady,

k záhonům balzámovým,

aby pásl v zahradách

a sbíral lilie

3.

Já (jsem) Milého mého

a Milý můj (je) můj

(on) pase v lilích

4.

Krásná jsi TY,

přítekně má,

jako Tírsa,

líbezná jako Jeruzalém,

strašná jako vztyčené praporce

5.

Odvrat' ode mě své oči

Vždyt' jsi mě vyděsila

Tvé vlasy jak stádo koz

splývající s Gileádem

6.

Tvé zuby jak stádo březích ovcí,

vystupující z brodiště

Každá bude mít dvojčata,

neplodná nebude mezi nimi

7.

Tvé spánky pod tvým závojem

toť rýha na granátovém jablku

8.

Šedesát jest královen
sedmdesát ženin
nespočet mladých dívek

9.

ONA (je) jediná,
holubice má,
dokonalá má,
ONA (je) jediná
ke své matce čistá
Ona je jí porozená
Viděly ji dcery a blahořečily jí
Královny a ženiny ji chválily

10.

Kdo je tato,
jež vyhlíží
stejně jak Jitřenka
krásná jak Luna
čistá jak žhnoucí slunce
strašná jak vztyčené praporce?

11.

Do zahrady ořechů jsem sestoupil,
abych uviděl v údolí poupátka,
abych spatřil pučící vinnou révu
a granátová jablka v rozkvětu

12.

Nepoznal jsem svou duší
že jsi mě položil do vozu Amínádíba

VII. Milování

1.

Vrat' se, vrat' se,
Šulemitko,
Vrat' se, vrat' se,
shlédly jsme se v tobě
Co spatříte na Šulemitce?
Že tančí před táborem

2.

Jak krásné (jsou) tvé kroky v opáncích,
dcero knížete
Křivky tvých boků stejné jak náhrdelník
dílo rukou umělce

3.

Tvůj pupek - mísa kulatá,
kéž nemá nedostatek kořeněného vína
Tvé lůno - kupa pšenice
obrostlá liliemi

4.

Obé tvé prsy - jak dva koloušci,
dvojčata gazely

5.

Tvá šíje - věž ze slonoviny
Tvé oči - rybníky Chešbónu
na bráně Bat-rabím
Tvůj nos - jak věž Libanónu
vyhlížející tvář Damašku

6.

Tvá hlava na tobě jak Karmel
Vrkoče tvé hlavy jak šarlat
v kučerách král je spoután

7.

Jak krásná
a jak líbezná (jsi)
Lásko
v rozkoších

8.

Tato tvá výška připomíná palmu
a tvé prsy - trs datlí

9.

Pravil jsem - vystoupím na palmu

Chytám lata své palmy

Nu - tvé prsy BYLY jak hrozny vinné révy
a vůně tvého chřípí - jak (vůně) granátového jablka

10.

A tvé patro - jak víno dobré
přicházející k mému Milému právem
tekoucí ve spánku ze rtů

11.

Já jsem Milého mého
a na mě je jeho dychtění.

12.

Pojď můj Milý, vyjdeme na pole
budeme nocovat ve vsích

13.

Vstaneme (časně a půjdeme) k vinicím
podíváme se,
zda-li pučí vinná réva,
zda-li se poupátka otevřela,
jsou-li v květu granátová jablka
Tam ti dám své milování

14.

Milování vydalo svou vůni
a naše otevření se
celé výtečné (je) - nové i staré
Můj Milý,
schovala jsem (se) k tobě

VIII. Láska

1.

Kéž je ti dáno,
abys mým bratrem byl,
kojencem mé matky
Kéž tě najdu na ulici
a políbím tě
a (oni) již mnou neopovrhnu

2.

Vedla bych tě
a přivedla do domu své matky,
abys mě učil
Napojila bych tě vínem kořeněným
a šťávou mých jablek granátových

3.

Jeho levice pod mou hlavou
a jeho pravice mne objímá

4.

Zapřísahám vás dcery Jeruzaléma
Vyburcujte a obnažte lásku,
až ona (sama) bude chtít.

5.

Kdo je ta,
jež z pouště vystupuje,
opírající se o svého Milého?
Pod jabloní jsem tě zburcovala,
tam, kde tě počala tvá matka,
tam, kde dostala porodní bolesti,
ta, jež tě porodila

6.

Přilož mě na své srdce
jako pečeť,
jako pečeť na své ramě
Neboť mocná jako smrt (je) láska
jako bezútěšná prázdnota (je) krutá žárlivost
Ohnivé šípy její,
ohnivé šípy ohně

jejích plamenů

7.

Velké vody nemohou

uhasit lásku

Ani řeky ji nezaplaví

Kdyby někdo chtěl dát

všechno majetek svého domu za lásku,

bylo by jím pohrdáno

8.

Máme malou sestřičku,

prsa nemá

Co učiníme s naší sestřičkou

v den, kdy se o ní bude mluvit?

9.

(Je-li) ONA hradbou,

postavíme na ní hradiště stříbrné

A (je-li) ONA dveřmi,

obložíme ji deskou z cedru

10.

JÁ (jsem) hradbou

a mé prsy - jak věže

Silná jsem BYLA v jeho očích

jako projev míru

11.

Vinice měl Šalamoun v Baal-hamónu

Dal vinici, aby ji hlídali

každý dostane za její plody tisíc stříbrných

12.

Vinice má, která má (je) k tváři mé

tisíc pro tebe Šalamoune,

sto pro ty, co střeží její plody

13.

(Ty), jež sídlíš v zahradách,

kde společníci naslouchají tvému hlasu,

ozvi se mi.

14.

Prchni můj Milý,
připodobním si tě ke gazele
či k mladému jelenu na horách balzámových

Zusammenfassung

Der Schwerpunkt dieser Diplomarbeit liegt vor allem in meiner eigenen Übersetzung und Interpretation des Liedes der Lieder. Die weiteren Bemerkungen, die zu den einzelnen Versen hingefügt sind, sind eher von einem assoziativen Charakter. Die naturalistische Interpretation, die den Text als ein Liebeslied darstellt, ist mir zwar näher als andere Interpretationen, aber da ich alle menschlichen Ich-Du-Verhältnisse als transzendent ansehe und daher in jedem Verhältnis etwas Göttliches finde, schränke ich mich nicht nur auf die erotische Ebene des Liedes ein, sondern meine Interpretation neigt auch zur allegorischen Auffassung des Liedes, die meiner Meinung nach, die naturalistische Interpretation vertieft.

Am Anfang dieser Arbeit ordne ich das Lied vom Gesichtspunkt seiner historischen und kanonischen Kontexte ein. Dann fasse ich die sich während Jahrhunderte entwickelten einzelnen verschiedenen Interpretationszutritte zum Lied zusammen. Das ganze Lied ist voll von Gegenteilen, die sich in das Eine vereinigen.

Ihr erster Vers fängt mit der Bitte einer Geliebten an ihren Geliebten an, sie zu küssen. Die Sehnsucht der Geliebten nach dem Geliebten eröffnet die Geschichte des Liedes. Die Geliebte ist gefordert, sich auf einen Weg durch sich selbst zu begeben und durch das Annehmen aller eigenen Gegenteile den Geliebten zu erreichen.

Durch den erwähnten Weg gehend, sucht und findet mehrmals in dem Lied die Geliebte den Geliebten. Das Verhältnis der beiden entwickelt sich, so daß der Leser von der Verliebung der beiden bis zu einer reifen, festen, von der gemeinsamen Liebe gefüllten und als der Tod stärkeren Beziehung geführt ist. Die Geliebte ruht im Geliebten und beide sind sich sowohl in sich selbst als auch in ihrer Liebe sicher, welche sie überschreitet und durch sie das Verhältnis der beiden eingeseget ist.